

**Ilie Emilian și
Șerban Miroiu**

ANCHETA DIN IULIE

EDITURA

ALBATROS

AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA

AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA ● AVENTURA

Coperta colecției:
GHEORGHE MARINESCU

COLECȚIA AVENTURA

**Ilie Emilian și
Șerban Miroiu**

**ANCHETA
DIN IULIE**

EDITURA
ALBATROS

Telefonul mic și alb suna disperat de câteva minute, iar omul în pijama voia cu tot dinadinsul să doarmă. Fiecare apel i se părea interminabil. În cele din urmă, răsucindu-se cu încetineală în pat, ridică receptorul.

— Da, eu, maiorul Preda *. Ce spui? Stai puțin!

Lăsă receptorul jos, se așează pe marginea patului și se uită lung la telefon. Nu-i plăcea să fie trezit atît de devreme. Nu-i plăceau nici telefoanele albe și nevinovate la care glasuri emoționate de tineri anchetatori anunțau sinucideri suspecte. Duse iar receptorul la ureche.

— Suspect? Ce-i aia „suspect“? Da. Bine. Trimite mașina!

Căscă lung, ducîndu-și politicos mîna la gură. Apoi se întinse în pat. Trase aer în piept și îl dădu afară încet, cît se poate de încet. Exercițiul i-l recomandase un medic. Pentru înviorare. Ar fi trebuit să se audă un sunet plin de vigoare și de optimism tonic, dar în liniștea odăii răsună un fel de lung suspîn plictisit. Așa că renunță. „Dac-aș mai putea să

* Autorii precizează că maiorul Preda și colaboratorii săi, întâmplările prin care trec, personajele pe care le întîlnesc, precum și unele dintre instituțiile pomenite în carte sînt de domeniul ficțiunii.

dorm un minut..." Dar ştia că n-o să reuşească. „Zice că e interesant. Un caz interesant. Probabil, o crimă. Părea chiar mulţumit că-i vorba de-o crimă. Iar o să ne certăm." Făcu, fără convingere, cîteva mişcări cu braţele. „O crimă... Cine ştie ce borfaş n-a avut timp să-şi convingă amicul că trebuie să-şi ţină gura şi — cum se grăbea să nu întîrzie la cinema — l-a strîns de gît. O porcărie ! Şi-o să-l căutăm cine ştie cîtă vreme. Şi iar o să-mi sparg creierii, şi iar o să-mi ies din fire, totul pentru ca mai ştiu eu ce idiot să înfunde puşcăria. Teribil de interesant !"

În baie, aplecîndu-se peste lavabou, deschise cele două robinete şi lăsă apa să-i curgă îndelung în părul cărunt. Apoi luă un prosop şi îşi şterse faţa obosită : avea cincizeci de ani şi îşi arăta vîrsta. Se îmbracă repede. În copilărie auzise că pompierii, în caz de incendiu, se echipează în şaizeci de secunde. Făcuse exerciţii şi îşi dovedise că performanţa nu e de neatins. Purta cămăşi albe şi haine civile, întotdeauna proaspăt călcate ; aşa arătau şi acum, deşi soţia era plecată la mare. Dacă i-ar fi spus cineva că e un bărbat elegant, ar fi rîs. Dar, în tinereţe, se deprinsese să-şi ascundă timiditatea comportîndu-se cuviincios şi îmbrăcîndu-se cît mai corect. Posibila sa timiditate nu-l mai preocupa de multă vreme, iar bărbaţii puşi la punct îl iritau. Dar semăna cu ei.

Maşina îl aştepta în faţa casei, prea mare, prea neagră în aerul dimineţii de vară, un aer limpede şi rece care avea să dispară repede, spart de vehicule, încălzit, amestecat cu praf. Urcă şi dădu mîna cu şoferul. Se cunoşteau de mult ; nu vorbi nici unul. Porniră. Motorul bîzîia calm, împăcat cu sine. Aveau un drum destul de lung de făcut şi maiorul privi

mulțumit aparatul de kilometraj al mașinii — acul rămăsese în dreptul numărului treizeci și cinci și vibra ușor. Șoferul era bătrîn ; nu-i plăcea să gonească. Lumina creștea încet, dulce. Maiorul ațipi.

2

În dimineța zilei de 4 iulie 196..., așteptîndu-l pe maior, locotenentul Pîrcălab nu avea decît o singură dorință : să fie lăsat în pace. Dacă dorința lui s-ar fi realizat, ar fi putut să stea jos și să-și noteze în ordine, pe puncte (avea acest obicei), tot ceea ce se întîmplase în ultimele cîteva zeci de minute. Erau destule de scris și, mai ales, apăruseră o mulțime de semne de întrebare, pe care locotenentul ardea de nerăbdare să le caligrafeze în carnetul mare, cu scoarțe negre.

Numai că doamna Lenuta nu se mai oprea. Relatase pentru a doua oară, cu toate amănuntele, împrejurările în care îl găsise „sinucis“ pe bietul domnul Nelu. Acum, după cîteva observații bine gîndite asupra moralei tinerilor de azi, trecuse la povestea, întreruptă de hohote de plîns, a juneților ei.

Medicul și ceilalți plecaseră, un plutonier de miliție autoritar încerca să împrăstie lumea din fața ușii, iar el ar fi trebuit să scape de femeia care plîngea (și nu știa cum să scape de o femeie care plînge), să se așeze jos — numai că nu-i venea să stea jos

Într-o odaie în care se afla un mort — și să scrie tot ce observase, punînd liniștit carnetul cu scoarțele negre pe masă. Dar, căzut peste masă, stătea tînărul acela cu pistolul în mînă.

— Sînteți bolnavă, nu ? se hotărî să încerce.

— Eu ? întrebă femeia, mirată.

— Sigur. Arătați rău.

Nu-i lăsa timp să-și revină :

— Trebuie să vă odihniți. Vă chem, cînd o să fie nevoie.

O conduse pînă la ușă și o urmări cu privirea pînă cînd ajunse lîngă mulțimea de pe palier, unde începu să gesticuleze. Apoi închise ușa și se opri în prag. Prin fereastra larg deschisă pătrundea zgomo-tul blocului de peste drum. Era o clădire nouă, încă neterminată ; se zăreau muncitorii netezind cu un fel de ciocane pneumatice pardoselile de ciment ale balcoanelor. Parcă răpăiau o sută de mitraliere. De vreo zece zile se muncea în trei schimburi (construc-ția era, probabil, întîrziată), spre disperarea vecinilor. Pîrcălab închise fereastra și se gîndi să studieze puțin camera. Oricum, tot nu mai avea vreme să-și noteze mare lucru ; maiorul trebuia să sosească dintr-o clipă în alta. Desigur, avea să-l ironizeze pentru că i-a spus la telefon că-i un caz interesant. După Iordan Preda, toate cazurile pe care le cerceta erau fie porcării, fie — atunci cînd se supăra foarte tare și începea să bea cafea după cafea — ticăloșii neru-șinate. Autorii porcăriilor sau ai ticăloșiilor trebu-iau prinși cît mai repede, „să scap de ei, să nu mai aud de ei, să se termine odată !“ Lucra, uneori, cîte patruzeci de ore în șir, dormind cîte un sfert de ceas, pe apucate, cu îndărătnicie, mereu supărat pe

presupușii ticăloși care nu-l lăsau să-și vadă de treabă.

Proaspăt subordonat al maiorului irascibil și capricios, Pîrcălab încercase disperat să-i descopere „fondul bun“. Într-o zi îi oferise chiar o posibilitate de reabilitare :

— Vă plîngeți mereu că „nu vă lasă în pace“, dar cînd n-aveți un caz nou sînteți nemulțumit.

Maiorul îl privise lung, cu oboseală. Pe urmă spusese rar, alb, parcă ar fi completat un formular :

— Te înșeli, tovarășe locotenent Vasile Pîrcălab. Ba sînt foarte mulțumit. Treaba mea este să mă plimb liniștit pe bulevard și să mă uit la oameni cum beau limonadă și cum intră la cinematograf, să vadă filme polițiste — dintre care unele sînt foarte bune și-mi plac, iar altele sînt foarte proaste și-mi plac cu atît mai mult, pentru că-mi dau ocazia să mă gîndesc că eu le-aș face mai bine. Ai să-mi spui că trebuie cîeva să pună mîna și pe infractori, ca alții să poată merge liniștiți la cinema. Trebuie. Așa că încerc să-i prind. Dar nu văd de ce-ar trebui să scot strigăte de entuziasm pentru că sînt obligat să mă amestec în toate murdăriile. Îmi fac meseria ; nu practic sporturi de performanță.

Apoi adăugă, sigur că o să-l supere :

— Nici vorbă că fotbalul e mai frumos. Să fii un adevărat Pîrcălab, asta da, înțeleg și eu.

Deși purta numele de familie al vestitului fotbalist, sau tocmai din cauza asta (iar glumele pe această temă îl scoteau din sărite), Pîrcălab nu fusese în viața lui la un meci de fotbal.

Gîndindu-se la maior, privea acum mobilele des-perecheate, vechi, despre care aflase că-i aparțin

gazdei, adică doamnei Lenuta : un dulap negru, o toaletă cu oglindă. Se vedea că domnul Nelu nu făcuse schimbări prea mari în odaia care era destul de spațioasă pentru o fostă cameră de serviciu. Aparatul de bărbierit pe măsuta de lângă spălător și o haină bărbătească de casă, cu nasturi mari, pictați, aruncată pe pat, păreau să fie singurele semne ale existenței unui chiriaș. La acestea se adăugau cele câteva cărți de pe noptieră.

Și totuși încăperea avea un aer mai proaspăt și mai puțin demodat decât au de obicei „camerile mobilate“. Lăsîndu-și privirea să alunece de-a lungul pereților, Pîrcălab înțelese de ce : lipseau obișnuitele tablouri cu pepeni verzi, cu țigănci florărese apetisante. Locul lor îl indicau câteva pătrate și un dreptunghi mai deschis la culoare, delimitate clar pe zugrăveala veche. Apăruseră în schimb două mici acuarele delicate : un portret de adolescent și o pisică albă. Se apropie. Erau semnate de chiriaș. Autorul nu avusese răbdare sau nu găsisese ustensilele necesare și prinsese cele două pagini rupte din vechi blocuri de desen nu în cuișoare, ci cu niște imense piroane negre. Dar camera nu avea un aspect neglijent. Dimpotrivă, totul părea corect și pus la punct : chiar și piroanele acelea nepotrivite erau bătute exact în colțurile hîrtiei. „E totuși tehnician sau cam așa ceva. Umblă cu rigla de calcul !“ Există un contrast între schițele grațioase și ordinea aproape pedantă care domnea în cameră. Dar asta trebuia să și-o noteze, așa că se îndreptă spre pat, hotărît să stea jos.

În clipa aceea intră Preda. Pîrcălab îl salută și maiorul spuse binevoitor :

— Să trăiești !

Apoi își șterse fața cu o batistă mare, albă, clătinându-se puțin și gîfîind (casa nu avea lift) și se îndreptă spre mort.

— Ce spune doctorul ?

— A murit acum cîteva ceasuri. Restul o să știm după autopsie.

— Amprente ?

— Nimic.

Maiorul își luă un scaun, îl aduse pînă în dreptul mesei și se așază liniștit, fără să se uite la mort. Apoi își scoase creionul și-l puse în fața lui. Carnet nu avea. Poate-l uitase acasă.

3

— Ia loc și povestește ! spuse Preda.

Locotenentul Pîrcălab execută ordinul.

Aproximativ la ora cinci și cincisprezece minute, urcînd în pod să ia rufele de la uscătorie, Constantescu Elena (gospodină, în vîrstă de 58 de ani, măritată, cu doi copii mari, locuind aici, în strada Crișorilor, numărul 4, la etajul IV, apartamentul 9) văzuse de pe scară că în camera chiriașului ei de la mansardă, Ion Greceanu, tehnician la o cooperativă, lumina a rămas aprinsă. Se gîndise că domnul Nelu — așa i se spunea — a venit băut și a adormit uitînd să stingă lumina. Deschisese deci ușa, fără

zgomot (după afirmațiile ei, Ion Greceanu nu încuia decît atunci cînd pleca în oraș), cu intenția de-a întoarce comutatorul. Întrucît tînărul locuia în fosta cameră de serviciu a apartamentului 9, aveau același contor electric și doamnei Lenuța nu-i convenea să plătească și kilowații risipiți de domnul Nelu. Prin deschizătura ușii l-a zărit „așa cum îl vedeți“. Observînd și revolverul și neavînd nici o îndoială că omul e mort („așa pretinde : probabil că i-a fost frică“), a fugit jos, la ea, la etajul IV, și a chemat telefonic miliția.

— Am fost aici cu toții la cinci și patruzeci de minute. Camera arăta ca acum : ordine, miros de tutun...

— Vreo scrumieră ați găsit ? îl întrerupse maiorul.

— Uitați-vă ! Sînt curate. Tovarășa Constantinescu n-a auzit nici o detunătură. Din cauza zgomotului de peste drum ! (Și arată cu capul spre fereastră.) Vecini de etaj nu sînt. Aici, la V, nu se mai află decît spălătoria și uscătoria.

Zgomotul de pe șantier, care se potolise o clipă, se auzi iar, puternic. În cameră era cald. Maiorul se ridică și se îndreptă spre fereastră. Un fel de cruce de lemn o împărțea în pătrate egale ; avea patru geamuri mici ; pe sticlă se depusese praf.

— Am închis-o acum cîteva minute.

— Da ?

Dar nu așteaptă răspuns. Se așeză din nou. Pe masă se mai afla o tăviță, cu o sticlă de coniac pe jumătate plină și cu un păhărel.

— Ai trimis o probă de coniac la analiză ?

— Da.

Maiorul scoase o batistă proaspăt scrobită (alta decît cea cu care se ştersese de năduşală), luă cu grijă păhărelul, ținîndu-l de picior, şi se uită atent la puţinul lichid rămas. Lui Pîrcălab, treaba i se părea cam fără rost. Cînd se otrăvesc, oamenii nu-şi mai trag, pentru siguranţă, şi un glonte în tîmplă.

— Continuă ! spuse maiorul, mişcînd paharul în bătaia unei raze de soare. A lăsat vreo scrisoare ?

— Nu. Dar s-a găsit pe masă, lîngă tăviţa, o hîrtie.

Maiorul părea distrat.

— Cum era aşezată ?

— Poftim ?

— Întrebam cum era aşezată.

Pîrcălab se ridică, veni pînă în dreptul mesei şi puse biletul îndoit în patru, paralel cu tăviţa. Maiorul privi hîrtia o clipă, apoi o ridică şi citi. Era o convocare. În dimineaţa zilei de 4 iulie, la ora zece, adică peste două ore, tovarăşul Greceanu Ion era convocat la secţia raională a Procuraturii.

— Aş vrea — spuse maiorul, lăsînd hîrtia pe masă — aş vrea să ştiu părerea dumatăle. Pentru că ai o părere, nu ? Nu se poate să nu ai o părere într-un caz atît de interesant...

Dar ironia rămase fără răspuns.

— Doar presupuneri — spuse Pîrcălab — nimic sigur. Prima, cea care sare în ochi... Subliniez : *care sare în ochi*. Cred că a fost amestecat în cine ştie ce chestie deochiată. Era speriat. Cînd a primit convocarea, s-a gîndit că e pierdut şi s-a sinucis. Pînă una, alta, e singura versiune plauzibilă. Dar nu-mi place. Prea-i perfect aranjat totul. Nici un

semn de neliniște, corectitudine, curățenie. Parcă ar fi fost cineva în cameră să facă ordine după ce s-a omorât.

— Concluzia ?

— Pare să fie vorba de o sinucidere. Să vedem însă ce-or să aducă nou autopsia și analizele de laborator. Știți că nu cred în instinct, dar de data asta...

Maiorul se juca, gînditor, cu creionul bont.

— Ca să vezi, te pretinzi omul logicii (Pîrcălab nu-și amintea să fi făcut vreodată o afirmație în acest sens) și te iei după instinct. Trebuie să vin eu cu probele... Numai că n-am nici una. Sau aproape nici una. Ai carnetul la tine ?

— Da.

— Atunci notează : „Argumente pentru presupunerea că s-a sinucis : biletul de pe masă, revolverul din mîna mortului, rana în tîmplă, păhărețul de coniac din care-a băut ca să capete curaj“. Sînt argumente cît se poate de serioase.

— Credeți, într-adevăr, că s-a sinucis ?

— Habar n-am. Și cum duc lipsă și de instinct... Să notăm : „Argumente contrarii“ și să punem două puncte. Unu : sinuciderea presupune o stare de agitație neobișnuită, ezitări, înlăturarea ezitărilor. Unde pui că a și băut. Probabil. Or totul e prea corect în cameră, prea bine aranjat... Ideea dumitale este bună. Pîna și bilețelul era pus simetric lîngă tăviță. Parcă s-a gîndit cineva să adune toate probele și dovezile pe masă. Ai notat ?

— Da.

— Ce ?

— Unu : corectitudine exagerată.

— Bun. Doi : cine a băut din pahar ? Se vede că sfântul duh. Pentru că pe pahar nu sînt nici un fel de amprente.

Pîrcălab vru să spună ceva, dar maiorul continua să-i dicteze :

— Trei : așa cum ai observat și dumneata, sînt sigur, lipsesc nu numai amprente, ci și praful. Atît masa, cît și geamurile (pe partea dinăuntru) sînt curate. În schimb, uită-te la oglindă ori la lemnul toaletei : sînt pline de praf ! Praf, nu glumă, var, ciment... Sîntem peste drum de șantier. Cît despre fereastră, cele două pătrate de jos sînt șterse, celelalte nu. Deși nu e înaltă. Oricine o putea șterge întreagă, chiar fără să se întindă prea mult. Ce-ai notat ?

— Trei : posibilitatea ca cineva să fi șters praful de pe geamurile de jos și de pe masă, locuri unde bănuia că și-a lăsat amprente. Se pare deci că n-a existat premeditare. Altfel s-ar fi ferit de la început.

— Patru : sîntem în camera unui fumător. Și încă a unuia care — să zicem — a trecut prin frigurile de dinaintea sinuciderii.

— Deci, patru : cine a curățat scrumierele ?

— Mai sînt și altele. Probabil, fără nici o importanță. De pildă : de ce n-a lăsat nici un bilet cu explicații...

— Îmi permiteți, tovarășe maior, o întrebare ? Ați observat acuarelele ?

Și i le arată.

Maiorul le privi atent.

— Da... Trebuie să fi fost un om ciudat. Să bați niște foi de hîrtie în piroane...

— Sînt sigur că era un om ciudat. Un fel de inginer cu fire de artist.

— Bine, să ne mai gîndim ! Pînă atunci, să încercăm să ne imaginăm cum s-au petrecut lucrurile, în caz că s-a sinucis. Va să zică, vine acasă. Află că e chemat la Procuratură. Se sperie, intră în panică. Fumează, bea un păhărel de coniac, sau mai multe. Apoi ia marea hotărîre. Înainte de a o pune în aplicare, șterge praful...

„Să-l găsească moartea cu camera pusă la punct“, ar fi rostit Pîrcălab. Dar mortul era acolo, lîngă el, chiar dacă Pîrcălab încerca să nu-l vadă. Maiorul continua, cu ochii întredeschiși :

— Șterge masa de praf, șterge și ferestrele... De ce ? Nu înțeleg. Dar poate că nici el nu pricepea ce face și, după ce se hotărîse, acționa ca într-o stare de halucinație. Deci prima scrumieră, cea galbenă. Apoi cea verde. Sau invers. Peste un minut sau două își va lua viața : varsă conținutul scrumierelor, le spală, le șterge cu o cîrpă. Așează biletul cu convocarea paralel cu tăvița, șterge și păhărelul de coniac — observi că nici un gest nu e impoșibil — apoi își trage un glonț în tîmplă în așa fel încît să se prăbușească peste masă cu capul chiar lîngă tăviță și lîngă bilețul. Pentru un spectacol de teatru absurd n-ar fi o scenă rea.

Maiorul deschise brusc ochii mari și-și îndreptă spatele.

— Asemenea lucruri putea să facă fie un om care joacă teatru — chiar și atunci cînd nu-l vede nimeni — fie cineva pe care viața l-a obosit prea mult și vrea să moară corect și fără gălăgie. Cîți ani avea ?

— Treizeci. I-am găsit buletinul.

În ușa bătu cineva. Apăru plutonierul cel autoritar.

— Să trăiți ! Un vecin vrea să facă o declarație.

— Să vină !

Intră, frecîndu-și bărbia nerasă cu palma ; era un omuleț firav, de vreo patruzeci de ani. Nu se lăsă rugat și începu. Știa cum se procedează în fața organelor de cercetare. Vorbea rar, limpede, parcă ar fi existat cineva care să-i noteze cuvintele. Dar nu le nota nimeni și încetineala vorbirii enerva.

— Mă numesc Vasilache Zet, așa mă cheamă, se vede că tocmai la mine se terminase alfabetul. Nu e o poreclă. Sînt croitor, lucrez la cooperativa „Avîntul îmbrăcămintei“. Nici asta nu-i poreclă. Locuiesc la etajul IV, pe același palier cu doamna Constantinescu. Pe dînsul (arătă cu capul peste umăr, spre Nelu) îl cunosc bine. Eu l-am recomandat doamnei Lenuța, că n-avea cameră ; tot eu i-am făcut și haina pe care o poartă. Este... era un băiat politicos. Nervos însă. Deși n-a ieșit de mult de la zdup. Și pușcăria, de obicei, face bine la nervi. Acolo ne-am cunoscut. Numai că eu n-am stat decît puțințel...

— De ce-a fost închis ? întrebă locotenentul Pîrcălab...

— El zice că era nevinovat. Aflați dumneavoastră. Se vedea că vrea să termine cît mai repede.

— Am venit să fac următoarea declarație : azi-noapte, pe la zece și jumătate, a sunat cineva la ușa mea. „Cine e ?“ „Banu !“ Nu cunosc nici un Banu, dar am deschis. Era unul mititel, voinic, repezit. „Nu stă aici dom' Nelu ?“ mi-a cerut să-i spun. „Nu — i-am zis — stă la mansardă“. A făcut stînga-mpre-

jur, fără măcar să-și ceară scuze, și pe urmă l-am auzit bocănind pe scări. Trebuie să fi avut cizme sau bocanci.

Pîrcălab interveni :

— Cum era îmbrăcat ?

— Haine cenușii, de lux, din alea de 480 lei metrul.

— Deci : voinic, mititel, repezit. Altceva ce-ai mai observat la el ?

— Nu se vedea bine. Întuneric. Cred că era brunet. Și avea, parcă, niște pete pe haină. Mi-am pregătit și eu de mîncare, că tocmai venisem, am făcut și o baie. Pe la vreo douăsprezece și jumătate am auzit pe cineva coborînd. De la mine se aude totul.

— Tot atît de gălăgios ? întrebă Pîrcălab.

— Nu. Mergea, de parcă s-ar fi ferit. M-am și mirat, că musafirii domnului Nelu, mai ales prietenul lui de la cooperativă, pleacă trîntind toate ușile. Ăla mai și fluieră cîntece franțuzești...

— Cum se numește prietenul ?

Avu o ezitare.

— Trebuie să știe coana Lenuța. Vine des pe aici. Un scandalagiu.

Și fără să se oprească, adăugă :

— Mai e nevoie să vin și la miliție sau e destul ce-am spus ? Că altceva nu știu.

— Mulțumesc. Puteți să vă duceți ! spuse maiorul.

— Da. Dar întrebam dacă mă mai chemați...

— Poți să te duci ! spuse din nou maiorul cu alt ton, și omul cu nume de la coada alfabetului ieși fără să spună bună ziua.

O oră mai târziu, maiorul Preda avea în fața sa, pe birou, un dosar gros. Pe coperta acestui dosar putea fi văzut :

1. Antetul Procuraturii raionale ;
2. Un număr lung, începînd cu treisprezece ;
3. Un fel de titlu, nu lipsit de solemnitate : „Progresul nasturilor“.

Ancheta se referea la cooperativa cu numele scris mai sus. Domnul Nelu apărea ca o victimă a unei nobile bătălii dusă pentru cauza progresului, și nu a oricărui fel de progres, ci a unuia legat de domeniul atît de gingaș al micilor obiecte de os, de lemn sau de material plastic, fără de care omenirea ar umbla cu hainele vraîște.

Rezervîndu-și dreptul de a studia mai la sfîrșit chestiunea fraudelor care avuseseră loc la cooperativa cu nume entuziast, maiorul Preda se opri la paginile, destul de numeroase, care încercau să dea o imagine a vieții aceluia care fusese Ion Greceanu, șeful serviciului „producție“ al respectivei întreprinderi. Anchetatorul lucrase în această privință cu deosebită conștiinciozitate, ba chiar cu hărnicie, adunînd în dosar tot felul de acte. Se aflau aici, în original sau în copie, mai multe autobiografii, redactate în momente diferite, sentința prin care fusese condamnat la opt ani închisoare, un memoriu detaliat adresat Tribunalului suprem, o caracterizare a comportării din timpul detenției, cîteva scrisori către prieteni, ba chiar și foaia matricolă a studentului Gre-

ceanu M. Ion, anul... promoția... Probabil — se gîndi maiorul cînd, peste aproape trei ore, se ridică de la birou, cu capul greu — anchetatorul se simțise el însuși interesat de soarta tînărului delicvent. Lucru de înțeles, pentru că Ion Greceanu avu-
sesse o viață complicată.

Familia Greceanu se compunea, la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, din patru persoane. Tatăl, Marin, fire boemă, își irosea timpul cu femeile și cu planuri fantastice de invenții. Studiase ingineria în Franța. Soția, o femeie cu proporții impunătoare, cu fața frumoasă și ștearsă, nu zîmbea niciodată și nu spunea niciodată nimic. („Nu știam pe atunci ce gîndește despre tata, nu știam nici măcar dacă se gîndește la ceva“, scria Nelu într-una din autobiografiile sale, pline de asemenea amănunte care trebuie să fi îngrijorat destui funcționari severi de la serviciile de cadre.) Căsnicia — care se pare că dura consumînd din zestrea femeii — nu cunoștea momente dificile sau cel puțin nu le afișa.

Aveau doi copii : pe Eugen și pe Nelu. În 1945, cînd tatăl (om încă tînăr și cu un fel de glorie pe care i-o aduseseră niște invenții) muri de inimă, Eugen avea 15 ani și luase nu mai puțin de cinci premii la diferite concursuri școlarești de fizică și matematică. Drumul său apărea limpede și, într-adevăr, termină facultatea cu note mari, urmă cursuri de specializare, devenind cu vremea o adevărată autoritate în domeniul de care se ocupa. Era șef de secție la un important institut de proiectări.

Nelu, mezinul familiei, o luase razna. Și asta încă de la 12 ani cînd fugise de acasă și se angajase ucenic la un garaj. Apoi se întorsese la școală, o terminase cu note maxime la unele materii și me-

reu corigent la altele. Isprăvise în același fel cîțiva ani de facultate, apoi, la moartea mamei, lăsase totul baltă. Explicațiile pe care le furnizau documentele erau confuze. Nelu apărea cînd ca un student excepțional, cînd ca un chiulangiu. Rămăsese sancționat „pentru grave abateri de la disciplina universitară și neprezentare la examene“ în același an, II, cînd fusese premiat pentru un studiu prezentat în cadrul unui seminar inter-universitar. La începutul anului V propusese ca lucrare de diplomă o invenție proprie. Părea să fie un lucru serios, pentru că profesorul de mecanică de la facultate, Paladescu, mort cîțiva ani mai tîrziu, îl sprijinea. Dar pentru examenul de stat i se sugerase o altă temă. Ofensat, plictisit de carte sau pur și simplu pentru că așa i se năzărise, Nelu nu-și mai dăduse ultimele examene pentru anul V și se angajase tehnician la o mare uzină. Venea la lucru istovit, uneori beat, și își îndeplinea sarcinile extrem de neglijent. Într-o noapte se provocase din vina lui (dăduse niște comenzi greșite) un grav accident. Fuseseră pagube materiale, murise un om... Faptul că se dovedise, prin mărturii și analize de laborator, că în noaptea aceea Nelu nu băuse, atîrnase greu în defavoarea lui. Se vorbea chiar de o intenție de sabotaj. Îngrozit că e vinovat de moartea unui om (un tînăr cazangiu care lăsa în urma lui o soție cu doi copii mici), Nelu se apăraseră fără convingere, dînd chiar în instanță semne de oboseală nervoasă, (plînsese, implorări la adresa văduvei). Profesorul Paladescu încercase să-l apere, dar aprecierile cu privire la aptitudinile fostului student nu aveau nici o legătură cu situația din momentul procesului. Nelu Greceanu fusese condamnat la opt ani de închisoare. Într-un memoriu de un

patetism insuportabil cerea să i se scurteze timpul detenției : „N-am vrut să sabotez activitatea uzinei, dar din cauza mea a murit un om. Sînt un ucigaș ! Un ucigaș nevinovat, totuși un ucigaș !“

5

„Numai să nu fie prea amară !“ se gîndi majorul, privind cafeaua care aburea lîngă dosarul pe care abia-l închisese. Îi plăcea nespus de mult ceașca fără podoabe, rotundă și mare, tocmai bună pentru palma încăpătoare a unui ins atît de nărăvit la obiceiurile băutorilor de cafea, încît soarbe lichidul ținînd ceașca pe jumătate răcită, în pumn. Tocmai își aprinsese țigara și trăsese tăvița mai aproape, cînd intră Pîrcălab.

— Permiteți ? Am condus-o pînă aici pe doamna Constanținescu. Așteaptă în sală.

— Ai avut grijă să nu se sperie ?

— Nu e speriată de loc.

— Să mai aștepte puțin ! Stai jos !

Dar locotenentul Pîrcălab știa ce-o să se întîmple, așa că se îndreptă spre fereastra larg deschisă și începu să urmărească tăcut mișcările străzii. Stătu așa preț de cinci minute, fără să se întoarcă, N-avea nevoie să se uite la major care, în fiecare zi la ora aceasta, „se respecta“, adică își bea cafeaua și își fuma țigara, fără să se tulbure, orice s-ar fi întîmplat în

jurul lui. Stătea cu ochii pironiți în tavan, urmărea rotocoalele de fum și nu se gîdea — sau încerca să nu se gîndească — la nimic. „Odihna mea inactivă“, își numea maiorul cele cinci minute și, mai ales în zile ca acestea (telefonul alb îl trezise după un somn de trei ore), clipele de relaxare erau o necesitate.

— Știi ce trebuia să fiu eu, Pîrcălab? Întrebă maiorul, punînd ceașca jos.

— Știu, spuse locotenentul, așezîndu-se pe scaunul din fața biroului. Mi-ați mai spus. Turc! Turc bătrîn care să stea pe prispa cafenelei, să bea cafele și să fumeze lulea. Am spus bine?

— Excelent. Cheam-o, te rog, pe doamna Constantinescu!

Coana Lenuța apucase să-și pună o rochie neagră, foarte simplă, și își strînsese părul la spate cu o panglică cenușie. Se calmase și păstră în timpul interogatoriului o ținută sobră și rezervată, contrastînd plăcut cu agitația ei din zori. Urmărea din cînd în cînd, visătoare, țacăniturile mașinii de scris din fundul odăii...

— De cînd îl cunosc? Să fie un an. Cînd a ieșit de la închisoare, nu avea unde să locuiască. M-a rugat domnul Zet (care stătuse și el închis șase luni și-l cunoscuse acolo) să-i închiriez camera de sus. Pe urmă, cu domnul Zet s-a certat, dar cu noi a rămas prieten. Sîntem mulți în casă, șapte, avem dreptul și la odaia de sus, dar ne-am restrîns. Domnul Nelu era un om foarte de treabă, să știți. Blînd ca un miel și sfios ca o fată mare. Chiar și cînd era băut, nu venea, ca alții, să spargă ferestrele și să facă scandal. Și pe urmă era om inteligent, tovarășe

maior, eu (și deodată o văzură tulburându-se), eu n-am să-l uit niciodată... ca mamă... Eu...

Și tăcu.

— Vreți un pahar de apă ?

— Nu, mulțumesc !

— Ne povestiți despre ce-i vorba ?

— Da. (Și trase aer în piept.) Dacă nu era el, fiu-meu poate zăcea acum în pușcărie. El l-a scăpat.

— Cum ? întrebă maiorul Preda.

— Băiatul meu e macaragiu. Într-o zi, când era în cabină, a adormit... Tocmai el, care e argint viu, nu om, și n-a pus picătură dă țuică în gură niciodată. Ei, a adormit și macaraua a doborât un zid peste doi parchetari ; abia au scăpat cu viață. Proces mare. Nu mai aveam nici o speranță. Numai bietul domn Nelu mă tot întreba dacă băiatul băuse ceva (nu băuse) sau dacă — cine știe ? — avea insomnii. N-avea nici un fel de insomnii și era bine odihnit. Se bătea domnul Nelu cu pumnii în cap și plîngea — că așa era dînsul, din cale-afară de inimos — și zicea că nu înțelege cum poate să adoarmă în plină zi un om sănătos și odihnit. Așa că a umblat vreo săptămînă pe șantier, acolo, și-a venit la mine fericit, într-o noapte, și mi-a zis că am un băiat strașnic și că el îl scapă. Ei, și s-a dus la proces și l-a scăpat, tovarășe maior.

— Vreți să-mi relatați cum ?

— Păi să vedeți ! Lucrarea era în întîrziere și niște oameni de pe șantier luaseră obiceiul să usuce tencuiala arzînd mangal în camere. Și urca fumul de mangal spre cabina macaralei — oxid de carbon, știți — și mi-a adormit băiatul... bun, nevinovat...

— Cînd s-a întîmplat asta ?

— Să tot fie trei luni...

— I se întâmpla și înainte domnului Nelu să plîngă și să-și dea cu pumnii în cap ?

— La început nu. O vreme, după ce s-a mutat la mine, a fost liniștit. Căuta serviciu.

— Din ce trăia ?

— Îl ajuta frate-său. Pe urmă, s-a împrietenit cu Dan. Dan Viziru. Ăla e nebun de tot.

— Adică ?

— Nu-l știți dumneavoastră pe Dan ? Îl știe tot Bucureștiul.

Se vedea că-i place să povestească despre prietenul lui Nelu.

— E unul subțirel și lung ca o ață neînnodată și tîrîie după el cîinii cocoanelor. Zice că-i ia la plimbare.

— Cu ce se ocupă ?

— E un fel de om la toate acolo, la cooperativa de nasturi. Se bate cu degetul în frunte și zice că el e insul cu ideile. O fi și cu ideile, nu zic nu, dar cînd se îmbată umblă în patru labe și se joacă de-a v-ați-ascunselea pe după colțurile meselor. Mai zice că el a inventat pe lume nasturii pătrați. Mă rog... Murea lumea fără nasturi pătrați.

— Viziru îl vizita des ?

— Cel puțin de două ori pe săptămînă. Dar se vedeau mereu. După ce plecau de la cooperativă, aveau ei un loc unde-și făceau veacul : Mucu-bar mi se pare că-i zice. Domnul Nelu mi-a spus că dacă-l caută cineva după-masă, acolo îl găsește. Ați întrebat cum se purta domnul Nelu în ultima vreme. Nu era în apele lui. Parcă-l speriasc cineva. Știți, eu în casă port papuci de pîslă și tot în papuci urcam și la domnul Nelu, să-i fac curat. Odată, acum vreo două săptămîni, am intrat în cameră fără să fac zgo-

mot, ca de obicei. Cînd m-a observat, a tresărit groaznic. Ce zic eu tresărit ! A sărit ca un nebun ! Intrasem și înainte în cameră, dar nu-i păsa. Atunci, cînd vă spusei, m-a rugat să bat la ușă, că el, cum stă la masă și lucrează, nu mă poate vedea cînd vin și se sperie.

— De ce ? Stătea cu spatele la ușă ? întrebă Pîrcălab.

— Da.

— Întotdeauna ?

— Ăsta era locul lui la masă : cu fereastra în față.

Maiorul își aprinse o țigară. Pîrcălab continua să întrebe :

— Era ordonat ?

— Nu prea. Îi făceam eu ordine.

— Cînd ați intrat azi-dimineață în cameră nu vi s-a părut nimic ciudat ?

— Păi, cum să nu mi se pară ? Era...

— În afară de domnul Nelu... altceva. Camera cum vi s-a părut ?

Femeia rămase pe gînduri :

— Nu știu... N-am observat nimic.

— Încercați să vă amintiți ce-a făcut Nelu Greceanu ieri. În amănunt.

— Nici nu l-am văzut. De cîteva zile lipsea mereu de acasă. S-a întors pe la vreo zece, cred. Nu știu precis, că de cînd cu șantierul e o gălăgie... Poate puneți și dumneavoastră o vorbă bună, că...

— Bine, o să vedem ! Ce-a făcut după zece ?

— Pe la unsprezece am auzit sus tropăieli și gălăgie ; poate se certa cu cineva, dar nu știu precis. Peste vreun sfert de oră l-am auzit pe unul coborînd ; parc-avea cizme de piatră, așa bocănea. Am

deschis ușa, să văd și eu cine e, dar era cu spatele. „Las' că vă arăt eu !“ a strigat. „Arăți pe dracu !“ i-a răspuns domnul Nelu de sus. M-am și mirat, că nu-l mai auzisem vorbind urît. Poate că m-am speriat sau mai știu eu ce, că am închis ușa. Era și gălăgia de pe șantier. Abia am reușit să adorm. Altceva n-am mai auzit.

— Pocnetul revolverului, nu ?

— Nu.

— Încă ceva. Sînteți sigură că cel care a răspuns din capul scării era domnul Nelu ?

— Da, el era. Să nu-i cunosc eu glasul ?

În clipa aceea sună telefonul. Maiorul ridică receptorul și ascultă o vreme. În cameră se făcu liniște. Vîntul lovea ușor perdeaua.

— Bine, aștept ! spuse, în cele din urmă, și închise.

Apoi i se adresa doamnei Constantînescu :

— Cum arăta cel de pe scară ?

— Unul mărunțel...

— Altceva nu vă amintiți ?

— Nu... Nu cred.

— Ați primit vreo vizită ieri seară ?

— Nu.

— Mai stă cineva la etajul IV în afară de Zet ?

— Nu.

— Ați avut vreun oaspete, sau a ieșit cineva din ai casei după ora douăsprezece ? Gîndiți-vă bine !

— Nimeni. Sigur. N-a ieșit nimeni. La ora aia dormeam toți.

— Aveți vreo întrebare de pus, tovarășe locotenent ?

Pîrcălab dădu din cap negativ.

— Vă mulțumim ! Treceți în camera de alături și citiți cu atenție procesul-verbal.

Rămăseseră singuri. Era cald și aerul amiezii târzii de iulie copleșea simțurile. Vîntul nu mai bătea.

— Te ascult ! spuse maiorul.

Pîrcălab știa despre ce-i vorba. Rosti, fără să ridice fața din carnet :

— A : Nelu stătea la masă cu fața spre fereastră. Întotdeauna. Dar în seara morții s-a așezat și a băut cu fața spre ușă. De ce ? B: cînd a plecat Banu ? Zet zice că la douăsprezece și jumătate. Doamna Constantinescu l-a văzut părăsind casa la unsprezece și un sfert.

— Iar moartea lui Nelu a intervenit, probabil, între unsprezece și douăsprezece. Mi-a spus medicul legist la telefon. El era adineauri.

— Ce v-a mai spus ?

— Nelu n-a băut prea mult. Iar glonte a fost tras de aproape : zece-cincisprezece centimetri. Nu și-a lipit țeava de tîmplă, dar e posibil să fi tras singur. Oricum, la ora douăsprezece și jumătate, cînd a părăsit casa musafirul pe care l-a auzit Zet, domnul Nelu nu mai era în viață.

— Deci punctul C : cine este al doilea vizitator ? S-a reîntors Banu, să-și pună amenințarea în practică, sau a fost altcineva ? Ciudat om Banu ăsta ! Sună la o adresă greșită, amenință în gura mare, tropăie pe scări, își dă numele...

— Care poate fi fals ! remarcă maiorul. De fapt, nici nu știm precis dacă a fost omorît. Sau, dacă da,

poate că Banu a venit întâi fără intenția de a-l omorî și s-a întors mai târziu... De ce trebuie să eredem că toți criminalii sînt prudenți și calculați? Oricum, avem multe de făcut. Să-l căutăm pe Banu, să vedem ce e cu Zet, să aflăm cîte ceva de la frațele lui Nelu... Și mai ales trebuie să dăm de Dan Viziru... De el te ocupi dumneata. Eu o să mă duc pe la barul ăla, Mucu... Am auzit că fac niște cafele grozave!

7

Sedea adus de spate pe scăunelul incomod, neștiind cum să scape de privirile insinuante ale barmanului. Omul era de-a dreptul insuportabil. Părea gata să exclame cu încîntare: „Vă salut, tovarășe maior. Nici o grijă, lăsați pe noi, aranjăm noi totul!“ Și cu un zîmbet larg către asistență: „Habar n-aveți cine se află printre noi!“

„Dacă îmi face și cu ochiul — își zise Preda — îl arestez!“ Dar omul cu papion negru (care-l cunoscuse de mult, cu prilejul altei anchete) avu noroc. Își văzu de coniacuri și renunță la gesturile de complicitate. Maiorul se aplecă și mai mult peste ceașca sa. Sorbi încet de cîteva ori, după care tuși sonor. Ceea ce pentru el echivala cu o constatare: „Face cafea bună, nemernicul!“

De altfel, calitatea ireproșabilă a cafelelor — filtru sau turcești — era titlul de glorie al cofetăriei „Zambila“, cunoscută în anumite cercuri atît sub numele de „Zambezi“, cît și sub acela, inexplicabil, de „Mucubar“. Încolo, faima ei nu era prea strălucită. Avea o înfățișare ciudată : în stînga se afla cofetăria propriu-zisă, mai tot timpul pustie, iar în dreapta, o încăpere denumită „Servim cafea naturală și băuturi alcoolice“, ticsită de lume și înecată în fum între orele nouă și douăzeci și patru, fără întreruperi. Se înghesuia aici, în jurul meselor joase, o societate pestriță și gălăgioasă : studenți de la Arhitectură și de la Arte plastice, boxeri sau fotbaliști suspendați, actori, gazetari, poeți începători și dansatoare, cetățeni fără profesie bine definită, bătrîni solitari și tacticoși. Maiorul Preda putea fi lesne confundat cu un client din această ultimă categorie. Mai ales că acum ocheadele barmanului se loveau de o „România liberă“, larg despăturită. Maiorul se cufundase în lectura pasionantă a „Micii publicități“. Domnii singuri, cu haine maro impecabile și pălării de pai, erau ocoliți și lăsați în pace. Astfel că putu reciti în liniște următorul anunț interesant, inserat la rubrica „Diverse“ :

NASTURI DIFERIȚI, MODERNI,
CONFECTIONEAZĂ ARTISTIC LA COMANDA
COOPERATIVA „PROGRESUL NASTURILOR“,
CALEA MOȘILOR, 11 A.

Tocmai aflate, înainte de a se îndrepta spre bar, că, în urmă cu cîteva ore, organele superioare ale cooperației hotărîseră închiderea localului respectiv, în locul căruia urma să se instaleze o mare fri-

zerie modernă. Viziru nu fusese dimineața la lucru, iar la ora asta probabil că Pîrcălab îl vizita acasă.

La masa de alături izbucniră niște hohote asurzitoare de rîs. Din haosul sonor ce-l înconjură se desprindeau din cînd în cînd replici distincte.

— Și atunci, bătrînul l-a apucat de vestă... (Rîsete.) Și i-a zbierat : „Știi, nenorocitul, cine e nevasta mea ?“ Iar Viziru, spășit, și-a scos pipa, a umplut-o gînditor cu tutun, apoi a șoptit tragic : „Află, maestre, că știu !“

Urlete de entuziasm.

— E cabotin, dragă !

— Da' simpatic. Ascultă, mă, cum e cu scrisoarea aceea ?

— Ce scrisoare ?

— Aia de amor către Mădălina, copiată din nu știu care franțuz.

— Din Proust, mamă, din Proust ! Biata fată n-a priceput nimic, s-a speriat cumplit și a vrut să-l ducă la doctor...

— Nea Gogule, încă patru coniacuri. Mici !

— Eu am șters-o, domnilor ! Că am repetiție.

— Dar ce-i cu el, de ce n-a apărut încă ?

— Păi mi-a spus aseară că are o chestie cu Nelu și vine abia...

În clipa aceea, spre regretul maiorului, se dovedi că pe masa plină de pahare se afla și un mic magnetofon cu tranzistori care se plictisise, pare-se, să fie ignorat. „Pitagora, Pitagora..." începu să invoce în ritm de rock vocea lui Celentano, cu o intensitate suficientă pentru a face să tresară inimile tuturor studentelor ce luau cumiști notițe în biblioteca Institutului de peste drum. Chelnerul se apropie de grupul tinerilor, pentru a duce tratative cu decanul lor de

vîrstă, un Adonis blond de vreo 20 de ani. În fine, cîntecul răsună mai discret, dar, din păcate, vocile nu se mai auzeau nici ele decît ca un zumzet difuz. Erau cinci și se clătinau în ritmul mereu același al slagărelor. Apoi, deodată, din difuzorul ascuns se auzi un hîrîit, pe urmă un chicotit, niște cuvinte englezești morfolite și un hohot de rîs din ce în ce mai răsunător, nestăvilit. Tinerii fumau, tăceau încruntați și nu se mai clătinau. Ascultau rîsete.

Preda ieși, făcîndu-i un semn discret barmanului, care înțelese și peste cîteva minute veni după el. Se opriră în umbră, în pasaj, și maiorul își notă cîteva nume pe marginea ziarului. Apoi barmanul îl părăsi și maiorul formă un număr la telefonul public din pasaj. Nu era nimeni pe aproape.

— Preda la telefon. Există vreo comunicare pentru mine din partea locotenentului Pîrcălab? Da. ascult! Atît? Mulțumesc! „Deci Dan Viziru a fost văzut pentru ultima oară ieri noaptea. A primit un telefon de la Nelu pe la ora unu și a plecat să-l înțilnească. Toate bune — gîndi maiorul, îndepărtîndu-se — dar la ora cînd dădea telefon, Nelu era mort.“

8

Nu vrei s-o luăm pe rînd? îl întrebă maiorul Preda. Ba vrei, cum să nu vrei? Așa că trebuie să începem cu niște cafele. (Deschise sertarul biroului).

Cîte un nes rece, cã la ora asta tot nu mai are cine sã fiarbã apa...

— Mã iertați, eu n-am sã beau. Nu beau niciodatã cafea înainte de culcare. Altfel nu pot sã dorm.

— Lasã, nu mai dormi atîta...

Era aproape miezul nopții. Dupã ce amestecã zahãr și cafea în cîte-un pahar și turnã deasupra apã din cana de pe birou, Preda își luã capul în mîini și — cum îi era obiceiul — închise ochii absent, ca și cum ar fi ațipit. Pîrcãlab începu sã-și cerceteze, preocupat, coperta carnetului. Într-un tîrziu, auzi vocea joasã și binevoitoare a superiorului :

— Hai, bea-ți cafeaua ! Nu vrei sã ne distrãm puțin ?

— Ca sã fiu sincer...

— De ce sã fii sincer tocmai la ora asta ? Mai bine ascultã cu ce porcãrii mi-am pierdut eu toatã dupã-amiaza.

Maiorul dãdu drumul magnetofonului. Se auzi o voce :

„— Sînt femeie cinstitã, domnule, și nu permit sã fiu jignitã. Am sã mã plîng. Eu...”

— Du-te maibii ! mîrîi Preda, apãsînd energic pe clapa magnetofonului Philips.

Aceasta pocni scurt, întrerupînd patetica declarație, dar în aceeași clipã locotenentul sãri ca arș :

— Vedeți cã se șterge banda !

Și acționã la timp, pentru a evita catastrofa. „Cînd o sã învețe sã umble cu aparatele ?” se întrebã disperat.

— Sã se șteargã, cã tot nu-i mare lucru de capul ei ! zise liniștit maiorul. Și pe urmã, existã procesul-verbal. Fii, te rog, drãguț, dã banda înapoi, s-o luãm

de la început. Nu prea îmi place scula asta. Dar nici reă nu-i. Poate să scape vreunui cine știe ce „hm!“ care să lumineze toată afacerea; și pe urmă îți mai alungă și somnul.

PREDĂ : Numele ?

VOCEA : Ichim George, adică Gogu.

PREDĂ : Domiciliul ?

GOGU : Strada Doamnei, 7.

PREDĂ : Profesiunea ?

GOGU : Salariat la T.C.L., 30 Decembrie, adică barman la „Zambila“. Ce, parcă dumneavoastră nu știți...

Se auzi o ușoară pocnitură, semn că înregistrarea a fost întreruptă.

— Aici i-am zis eu vreo două vorbe. Strict particulare ! mormăi Predă.

De data aceasta, vocea barmanului părea mult mai respectuoasă.

GOGU : Sînt gata să răspund la întrebările dumneavoastră.

PREDĂ : Îl cunoști pe Dan Viziru ?

GOGU : Da. Este unul din clienții noștri obișnuiți. Trece pe la noi zilnic, uneori chiar de mai multe ori pe zi.

PREDĂ : Singur ?

GOGU : Și singur și cu alții, după cum se nimerește.

PREDĂ : De obicei, cu cine ?

GOGU : Păi, după nume nu-i cunosc chiar pe toți. Numai pe clienții mai vechi îi știu. Îi servesc chiar eu la bar, mai schimbăm cîte-o vorbă... Sînt cîteva actori, pictorul Procopiu, care ne-a făcut un mozaic anul trecut la renovare și de-atunci vine mereu. Pe urmă,

domnul Bălțatu. Asta e un fel de coleg de-al lui Viziru, lucrează tot la cooperativă. Vine mai rar.

PREDA : Știi cumva despre ce cooperativă e vorba ?

GOGU : Da, una care face nasturi. Domnul Viziru e un fel de șef pe-acolo și împarte nasturi în dreapta și-n stînga, mai ales la cucoane. Și mie mi-a dat pentru nevastă-mea.

PREDA : Pe Ion Greceanu, pe Nelu îl știi ?

GOGU : Sigur că da. Cum de-l uital ? Prieten bun cu domnul Viziru. E inginer, tot acolo la nasturi. Iar a mai făcut ceva, de întrebați de el ?

PREDA : Dumneata ai ținare de minte ?

GOGU : Da, tovarășe maior !

PREDA : Bun. Atunci te rog să nu uiți un lucru. Aici rostul meu e să pun întrebări, iar al dumitale să răspunzi. De unde știai că Greceanu a fost închis ?

GOGU : Mi-a povestit cîte ceva domnul Viziru.

PREDA : Cu ce ocazie ?

GOGU : Într-o seară, după ora închiderii, inginerul căzuse cu capul pe masă. Dormea sau plîngea, nu știu prea bine. Oricum, băuseră mult toată după-amiaza. Coniac cinci stele. I-aș fi pof-tit eu afară, dar m-a rugat domnul Viziru să-i mai las, că sînt necăjiți și-așa mai departe...

PREDA : Cînd a fost asta ?

GOGU : Să tot fie o săptămînă de-atunci, ori chiar mai puțin.

PREDA : Și i-ai mai lăsat ?

GOGU : Da, au stat încă aproape o oră. Știți, pen-tru oamenii casei mai facem și noi cîte-o excepție. Îmi amintesc că au ajuns și la

ceartă. Erau băuți și cred că discutau afaceri.

PREDA : Ce afaceri ?

GOGU : Habar n-am. În general, nu mă bag și apoi nici nu știam că-i important. Era târziu, eu îmi încheiam socotelile pe ziua respectivă. Asta-i treabă încurcată.

PREDA : Știm noi.

GOGU : Sigur că știți.

PREDA : Ei ?

GOGU : Țin minte că mai fusese unul la masa lor, nu știu cine, nu-l mai văzusem pe la noi. Apoi al treilea a plecat, s-a făcut plată...

PREDA : Cine a plătit ?

GOGU : Viziru, ca de obicei.

PREDA : Cît ?

GOGU : Așa, la vreo două sute.

PREDA : Rotunjit, nu ?

GOGU : Omul are bani întotdeauna și nu se zgîrcește.

PREDA : Făcea cinste prietenilor ?

GOGU : Chiar și necunoscuților. Unde stă el la masă, știe ospătarul că-și face planul pe ziua aia.

PREDA : Cum arăta cel de-al treilea ?

GOGU : Nu-mi amintesc prea bine. Stătea cu spatele spre mine. Cred că era scund și cu un început de chelie.

PREDA : Și cu cearta cum a fost ?

GOGU : Păi, domnul Nelu a spus ceva în șoaptă, dar aprins rău, și deodată s-a ridicat, a răsturnat un pahar și l-a spart — era dintr-ăla mic, de un leu șaptezeci și cinci — și

s-a apucat să strige la Viziru : „Ești nebun ? Pînă cînd vrei să continuăm jocul ăsta ? Tu n-ai simțul măsurii !“ Celălalt l-a apucat de umeri și l-a așezat binișor. Pe urmă au continuat discuția pe șoptite.

PREDA : Altceva n-ai mai auzit ?

GOGU : Nu... La un moment dat, domnu' Nelu a ridicat iar glasul ; spunea ceva de o fotografie, de o fotocopie, nu mai țin minte...

PREDA : Ce anume ?

GOGU : Zău că nu știu. Atît țin minte, cuvîntul ăsta : fotografie. Sau fotocopie.

PREDA : Se-mbăta des Greceanu ?

GOGU : Nu, de obicei bea puțin. Și-apoi nici bani nu prea are.

PREDA : Ce fel de om era ?

GOGU : Cum adică, era ? A murit ?

PREDA : Credeam că ne-am înțeles... Da, a murit.

GOGU : Extraordinar ! Îmi pare rău de el, era tînăr. Cum de s-a întîmplat ? Scuzați, gata, nu mai întreb nimic ! Cît despre bietul răposat, ce să vă spun ? Părea abătut și cu capul în nori.

PREDA : Cînd l-ai văzut ultima dată ?

GOGU : Ieri, pe la amiază. Era singur, a servit o cafea în picioare și a plecat imediat.

PREDA : Dar pe Viziru ?

GOGU : Tot ieri, dar mai tîrziu, seara. Cred că n-a stat nici el prea mult, pentru că în jur de nouă, nouă și jumătate nu mai era.

PREDA : Pe un anume Banu îl cunoști ?

GOGU : Care ? Nea Banu ?

PREDA : Mă rog...

GOGU : Sigur că-l cunosc.

PREDA : E și el în grupul lui Viziru ?

GOGU : Nu ! Nea Banu e maestru cofetar la noi, dar acu' e detașat la Constanța, pentru sezon.

PREDA : Lasă-l pe ăsta ! Alt Banu nu există printre clienții dumitale ?

GOGU : Poate-o fi, nu zic, dar eu nu știu nici unul.

PREDA : De cineva numit Vasilache Zet ai auzit ?

GOGU : Zet ? Auzi, ce nume ! Nu, tovarășe maior, că-l țineam minte.

PREDA : Mulțumesc. Mai am o singură întrebare. Cum faci cafelele ?

GOGU : Poftim ?

PREDA : Dumneata faci cafele foarte bune. Cum ?

GOGU : Păi, cel mai important lucru e cum prăjești cafeaua. Avem noi un armean, specialist vechi. Numai de la el mă aprovizionez. Și-n general, ce pui, aia iese. Țasta-i tot adevărul !

9

— Oprește, te rog ! zise maiorul, arătînd cu bărbia în direcția magnetofonului. M-a obosit pălăvrăgeala domnului Ichim George, zis și Gogu. Probabil că de asta am uitat să-l întreb esențialul.

— Anume ?

— Adresa armeanului, a specialistului în prăjitul cafelei.

În tăcerea locotenentului se putea citi numai re-proș.

— E, într-adevăr, lucrul cel mai important. În ultimul timp, omul meu de pe Batiște mă nemulțumește profund. Cafeaua lui nu mai are aromă. Și nici cicoarea asta de la noi nu e strălucită. Se pare că tot materia primă e de vină. Ce pui, aia iese.

— Da, făcu celălalt, nevenindu-i în minte nici o altă replică.

— Ai reținut, sper, personajele enumerate de barman !

— Da. Mi-am notat și episodul cu cearta dintre Greceanu și Viziru. Cam neplăcută persoană domnul Nelu !

Maiorul îl privi lung.

— Crezi ? Mă rog, să mergem mai departe. Am stat de vorbă cu un tânăr artist plastic cam netuns, altminteri simpatic.

Cu mișcări neașteptat de sprintene, maiorul porni magnetofonul.

VOCEA : Mă numesc Ion Procopiu, sînt de meserie pictor și locuiesc în strada Luterană 23. Despre ce este vorba ?

PREDA : Anchetăm cazul lui Ion Greceanu. A fost găsit mort astăzi dimineată.

PROCOPIU : S-a sinucis ?

PREDA : Probabil. L-ai cunoscut ?

PROCOPIU : Vag. L-am întîlnit de mai multe ori în compania lui Dan Viziru, un fel de amic al meu.

PREDA : Ce impresie-ți făcea ?

PROCOPIU : Un tip zdruncinat, fără echilibru. De obicei, cînd ne vedeam la cafenea, tăcea multă vreme încurcat și absent, pentru ca, din senin,

să devină volubil și sentimental. Te copleșea cu efuziuni și destăinuri. Suferise mult și cred că-l obsedau amintirile din închisoare. Îi cunoașteți probabil povestea.

PREDA : Da, o cunoaștem.

PROCOPIU : Se lamenta. Spunea că și-a distrus viața, că i s-ar fi convenit o carieră strălucită, dar că nu e în stare să-și mai revină vreodată. Iată că, din păcate, totul s-a adevărit. Era un băiat inteligent, avea gust și sensibilitate. De asta mi-am dat seama odată, când am ajuns să discutăm pictură. Dar nu cred că vă poate interesa.

PREDA : Ba da. Nu mă pricep eu, dar spune !

PROCOPIU : Păi, v-am spus. Acum două luni, când am avut expoziție, a venit la mine și a făcut observații foarte interesante, de cunoscător. În general, i-a plăcut cum lucrez. Chiar dorea să cumpere un tablou.

PREDA : Și l-a cumpărat ?

PROCOPIU : Nu. Vedeți, eu cer cam mult și el o ducea prost cu banii. Împrumuta de la toți nenorociții. Într-o zi mi-a mărturisit că n-are cu ce plăti o datorie și mi-a cerut niște bani.

PREDA : Despre ce sumă era vorba ?

PROCOPIU : Nu mai țin minte. Pe-atunci eram și eu în pană, avusesem cheltuieli mari cu atelierul. În afară de asta eram furios, tocmai se pornise scandalul cu expoziția.

PREDA : Ce scandal ?

PROCOPIU : Poate ați auzit și dumneavoastră. A fost o întreagă porcărie, rîsul lumii. Și totul din vina mea, c-am fost tîmpit.

PREDA : De ce ? Ai expus lucrări proaste ?

PROCOPIU : Am expus lucrări excelente. Dar am cedat la insistențele dobitocului de Viziru și l-am lăsat să scrie el prezentarea în programul expoziției. Și de-aici ce-a ieșit ! Mamă, mamă !

PREDA : Erau cumva prea extravagante ideile amicului dumitale ?

PROCOPIU : Să nu mai vorbim de idei, dar e agreat cu desăvârșire. Și-a bătut joc, tovarășe maior. Eram atunci ocupat pînă peste cap cu selecționarea și evaluarea tablourilor — asta-i altă nebunie — și cînd am citit podoaba aia de program era prea tîrziu. Se tipărise și se difuzase tot. Liniuțele le-au mai pus pe-alocuri cei de la corectură, dar restul... În mai puțin de-o săptămînă, toată presa publicase notițe amuzante despre perlele de stil din programul expoziției Procopiu. Nu știu ce publicație pentru copii ne-a popularizat la rubrica „Să învățăm din greșeli !” Venea lumea la galerii numai ca să citească programul. De tablouri uitaseră toți. Iar lui Viziru nici nu-i păsa. El își plimba animalul pe calea Victoriei.

PREDA : Ce animal ?

PROCOPIU : Chiar nu știți ? Acest Viziru e o figură aproape celebră. Poate fi văzut în fiecare seară pe la șapte făcînd rondul între Capșa și Romarta în costum de gală, papion fan-tezi, pipă lunguiată și subțire — după chipul și asemănarea lui — și-un cîine nemaipomenit : tuns la piele, peste tot, în afară de picioare și cu fundă de tafta lă gît. Pipa e a

lui, dar monstrul acela de Hector aparține unei cucoane care-și închiriază odorul cu ora. Viziru nu e chiar cu totul țicnit : intră în vorbă cu doamnele care-i admiră patrupedul și cât ai clipi le-a și îmbrobodit cu niște nasturi. Că el cu asta se ocupă : negustoria de nasturi „artistici“, de altfel foarte reușiți. Dar, cum v-am spus, se recomandă întotdeauna „critic de artă“. Se găsesc și fraieri care-l cred. Eu, de pildă.

PREDA : Ce fel de relații existau între cei doi, Viziru și Greceanu ?

PROCOPIU : În tot cazul, strânse, s-ar putea zice de prietenie. Mi se pare că erau angajați undeva împreună.

PREDA : Mai există cineva cu care cei doi să fi întreținut relații la fel de strânse ?

PROCOPIU : Nu știu. Unul era retras, iar celălalt avea sute de amici sau de amice, care nu-i știau prea bine nici numele.

PREDA : Poate Banu !

PROCOPIU : Care Banu ? Nu-l cunosc.

PREDA : Sau Vasilache Zet...

PROCOPIU : N-am auzit numele ăsta în viața mea.

PREDA : Fotocopia ai văzut-o ?

PROCOPIU : Ce fotocopie ?

PREDA : Nu ți-a arătat-o Viziru ?

PROCOPIU : Habar n-am despre ce fotocopie vorbești.

PREDA : Când ți-ai întâlnit pe cei doi ultima oară ?

PROCOPIU : Acum vreo cinci-șase zile. De-atunci n-am mai ieșit din casă, am lucrat.

PREDA : Ai lucrat și ieri seară ?

PROCOPIU : Da, până târziu.

PREDĂ : Probabil, singur...

PROCOPIU : Nu tocmai. Cu modelul... E necesar să-i dau numele ?

PREDĂ : Nu. Și în general ce pictezi ?

PROCOPIU : În general femei, și acumă fluturi. Pentru mine, fluturile e un simbol al existenței, înțelegeți ?

PREDĂ : Nu, dar n-are importanță. Ți mulțumesc, tovarășe Procopiu.

10

— E într-adevăr un tip Viziru ăsta ! remarcă Pîrcălab.

— L-ai văzut vreodată ?

— Și eu m-am gîndit la asta în timp ce ascultam. Să nu fi întîlnit eu niciodată un domn atît de original ? Și o clipă am avut impresia că da, l-am văzut : înalt, cu pipă ; cîinele alergînd în fața lui și mirosind gențile cucoanelor. Dar cred că e numai o impresie...

Maiorul căscă.

— Poate. Dar acum mergem la culcare. Celelalte benzi nu-s interesante. Trăncăneli de cliente de bar. Numai Bălțatu, contabilul cooperativei, a mai spus cîte ceva. Dar n-are nici un rost să ascultăm tot.

Cîteva minute manevră butoanele magnetofonului. Într-un tîrziu, găsi ceea ce căuta.

— Ascultă !

BĂLȚATU : Să vă explic. Cooperativa noastră este foarte mică. Patru lucrători și, în afară de ei, un achizitor (Dan Viziru) și un contabil (eu). Apoi un fel de șef de producție : Ion Greceanu. Viziru și cu mine nu aveam studii superioare, așa că tovarășul Greceanu ținea loc și de responsabil. Deși nici el n-avea facultatea terminată. Se pricepea însă...

PREDA : Adică ?

BĂLȚATU : În problemele tehnice era cineva. Le rezolva cu cap și economicos. S-au obținut beneficii importante, că nasturii au un preț de cost mic, iar de vândut, dacă sînt reușiți, poți să-i vinzi bine. Cine se uită la un leu sau doi în plus pentru un nasture mai deosebit ? Aici totul e ideea. Și ideile aveau amîndoi. De fapt, totul era grozav de simplu. Muncitorii lucrau opt ore pentru cooperativă și lucrurile mergeau bine ; era întreprindere rentabilă. Pe urmă, rămînea Costache — că-i cel mai tînăr și are nevoie de bani — și mai lucra două-trei ore nasturi comandați special de tovarășul Greceanu. Pe urmă, Greceanu și cu Viziru îi mai pictau, îi mai garniseau, apoi îi vindeau direct pe piață. Se foloseau uneltele și uneori chiar materialele cooperativei, nu se plătea nici un fel de impozit, se făcea comerț ilicit. De semnat, semna tovarășul Greceanu ; el își lua răspunderea...

PREDA : Și ce rol revenea achizitorului ?

BĂLȚATU : Păi, de fapt, el e capul răutăților. Numai că e un șmecher de n-are pereche și-i greu

să-l prinzi. Nasturii îi plasa mai ales prin debitanți, cu facturi. Dar facturile le semna tot tovarășul Greceanu. Acum, dacă anche-tează procuratura, i s-a înfundat și lui Viziru.

PREDA : L-ai mai văzut ?

BĂLȚATU : Ieri dimineată. Azi, dacă s-a închis mustăria... Ar fi bine să puneți mîna pe el cît nu se evaporă de tot, că nu-i omul să se împuște ca nenorocitul ălălalt, scuzați de expresie. Dacă-mi permiteți, vă pot informa eu unde-l găsiți, așa, nu pe ce știu, dar simt eu. Mai mult ca sigur că acum stă cu bețivii lui la „Mucu-bar“. Am fost și eu pe-acolo. dar nu mă mai duc.

PREDA : De cînd cu fotocopia...

BĂLȚATU : Ce fotocopia ?

PREDA : Mda... Îl cunoști pe Vasilache ? Pe Zet ?

BĂLȚATU : Cine ? N-am auzit de el. Să vă spun, nu că vreau să scap de răspundere, dar să știți că de la o vreme Viziru se ferea de mine. M-a și jignit. Spunea că sînt turnător și palavragiu. Așa că...

PREDA : Dar de Banu ce părere ai ?

BĂLȚATU : Imposibil... Adică, sînt foarte uimit ! Nu-mi vine să cred ! Tovarășul Ilarion Banu, președintele comitetului sindical pe centrală... L-am votat chiar eu, cu mîna mea. dar dacă aș fi știut... Amănunte nu cunosc. Tovarășul Banu se ocupa mai mult de echipa de baschet — slăbiciunea lui. În tinerețe a fost chiar jucător în campionatul orășenesc. Vă promit să aflu mai multe și să vă raportez.

PREDA : E vorba de alt Banu. Lasă !

În dimineata zilei următoare, pe Viziru părea că l-a înghițit pământul. O percheziție atentă în camera lui Nelu Greceanu nu adusese nici un rezultat. Astfel că, la ora șapte seara, când se hotărî să plece acasă, maiorul se simțea apăsător de-o senzație nedeslușită de lehamite, pe care ți-o lasă numai nereușita. Renunță să ia liftul și coborî cele trei etaje fără grabă, pășind cu grijă, de parcă singura sa preocupare ar fi fost să nu-și strice dunga pantalonilor. Îl salută pe portar cu gândul în altă parte, și bătrînul îl urmări cu privirea. Pe trotuar, în bătaia soarelui potolit, se îndepărta un om masiv, în haine gri : un bărbat cu cravata legată corect și cu un guler care, în ciuda căldurii, strălucea alb și bine călcat.

Era lume multă. O femeie îl atinse cu sacoșa plină de roșii și trecu mai departe. Maiorul nu se uită dacă i-a pătat sau nu pantalonii. Bulevardul aglomerat îl ducea pînă aproape de casă, dar pomii săraci nu opreau bătaia soarelui și maiorul o luă pe prima stradă la dreapta : o uliță îngustă, plină de copaci bătrîni, cu frunzele prăfuite ca niște hîrtii vechi. O luă iar la dreapta, apoi la stînga, căutînd trotuare umbrite, apoi străbătu o grădină publică plină de copii pe care nu-i auzea strigînd. Aproape de ieșirea grădinii, un grilaj lăsa să se vadă prin ochiurile negre și egale siluetele cîtorva jucători de tenis plutind încet în lumina decolorată și făcînd mișcări nefiresc de lungi.

Apoi, cînd se găsi în fața Institutului la care lucra inginerul Eugen Greceanu, maiorul, mergînd în continuare la fel de liniștit și de conștiincios, de parcă ar fi citit ziarul de prînz fără să fie însă atent la nici un articol, trecu prin sala de intrare. Portarul nici nu se gîndi să-l oprească, deși nu-l mai văzuse niciodată. Străbătu un coridor pustiu, așternut cu un covor vernil, gros. Nu-și auzea pașii, dar, oricum, nu auzea nimic de cînd plecase de la birou. Covorul avea o culoare discretă, era un vernil plăcut, și acesta fu poate primul gînd pe care-l înregistra. Citi mai multe tablîțe de sticlă așezate pe uși; în cele din urmă se opri și bătu.

În anticamera mică, la masa de lemn alb a dactilografei, stătea o femeie de vreo patruzeci de ani. Se privea într-o oglindă dreptunghiulară, pe care o ținea în podul palmei. Cînd se întoarse spre el, mișcă și oglinda, iar maiorul se văzu înalt și întunecat, fără expresie; își zări chiar și mișcarea buzelor.

— Tovarășul Greceanu s-a întors ?

— Nu. Cred că mai întîrzie.

— Mi s-a spus că lucrează și după-amiaza și că atunci e mai liber.

Vorbise într-adevăr la telefon cu Greceanu, dar nu-l anunțase c-o să vină chiar azi. Femeia îi zîmbi amical :

— Da, trebuie să sosească. Luați loc, tovarășe inginer !

De ce s-o contrazică ? Se așeză. Femeia zîmbi iar cu discreție și el îi fu recunoscător că vorbește încet.

— Acasă nu primește niciodată. Lucrează la Institut toată ziua.

Se privi în oglindă și înălță din sprâncene, cu un fel de nemulțumire amuzată (nu-i plăceau probabil ridurile de lângă ochi).

— Da, Eugen nu e niciodată acasă.

Se uită la maior, căutînd pe obrazul acestuia un semn de mirare (îi spusese, inginerului, Eugen). Dar fața maiorului, în umbră, avea toate trăsăturile nemîșcate. Femeia se simți datoră să explice și vocea ei plăcută, retrasă, se auzi atît de melodioasă în încăperea aceea mohorîtă și rigidă, încît maiorul își ridică fruntea și o privi cu plăcere. Femeia îi răs-punse cu o clipire din ochi foarte fină și continuă pe același ton, rotunjind cuvintele delicat și ascultîndu-și, cu plăcere, glasul frumos :

— Eu sînt stenodactilografă, stenodactilografă poliglotă. Sună grozav, nu ? Stenodactilografă poliglotă, specializată în lucrări ingineresti. Sau științifice, cum vreți. Titluri am destule : am două facultăți. Am avut chiar și un soț...

Deschise geanta și scoase o țigară. Maiorul se ridică ; scăpără un chibrit. Ea își aprinse țigara și îi întinse pachetul.

— Nu fumez, sărut mîna. Și adăugă, visător : O cafea neagră... Dar, la vîrsta mea, cine mai poate spera în fericire ?

Femeia începu să rîdă :

— Uite că se mai poate spera în fericire și la vîrsta noastră...

Subliniase ultimul cuvînt și maiorul nu întîrzie :

— La vîrsta mea, nu a dumneavoastră. Sînteți atît de tînără...

— Nu-i așa ? Chiar că sînt. Tînără, tinerică. Și peste cinci minute veți avea o cafea neagră. Cea mai neagră cafea din lume.

Nu se ştie de unde apăru o spirtieră, un ibric, o cutie de cafea.

— Uneori îi fac şi lui cîte-o cafea. Lucrez cu el de vreo şapte-opt ani. Îi sînt secretară, un fel de secretară. Cu toate facultăţile mele... Nu e ruşine. Eugen e cineva...

— Un savant ! adăugă maiorul amabil.

— Da... (Femeia rămasese o clipă pe gînduri.) Zahăr cît să pun ?

— Pentru mine, o linguriţă.

— Şi pentru mine, nimic. Eu nu beau cafea. Îmi face rău.

— Nu trebuia să vă deranjaţi.

Femeia părea că nu-l auzise.

— Eugen, savant ? Nu. E, în primul rînd, un inginer, un om de acţiune. Seamănă cu MIN-urile lui.

— Adică ?

— Adică ştie să facă treabă. Treabă serioasă.

— Ce-s MIN-urile astea ?

Femeia tocmai turna cafeaua în ceaşcă şi tresări ; o parte din lichid se vărsă alături. Dar îşi reveni repede şi umplu ceaşca. Exista şi o cîrpă pe undeva ; şterse măsuţa şi îi întinse maiorului ceaşca. Nu mai zîmbea.

— Sînteţi inginer şi n-aţi auzit niciodată de MIN-uri ?

„Nu, se gîndi maiorul. Bineînţeles că n-am auzit ! Şi m-am încurcat copilăreşte...” Gîndul îl amuză şi zîmbi. Lîngă femeia asta se simţea bine.

— Dumneavoastră mi-aţi spus „tovarăşe inginer” şi eu nu v-am corectat. Mă numesc Preda şi vă dau cuvîntul meu de onoare că aţi făcut o cafea excelentă.

Femeia îl privi descumpănită.

— Chiar vă place ?

— Zău. Ce sînt MIN-urile ?

— Veniți în legătură cu Nelu ?

— Da. Sînt de la miliție. Tovarășul inginer Greceanu știe...

Femeia trase din țigară și luă o poziție corectă pe scaun. Maiorul oftă adînc. Secretara stătea ca la un interogatoriu.

— Despre MIN-uri vă poate vorbi oricine. Nu e un secret. Sînt niște mașini complexe folosite la construcția drumurilor. Au fost realizate după un proiect al inginerului Eugen Greceanu.

— O invenție proprie ?

— Da. Mașinile sînt de două feluri... Acum, dacă am început să vă spun... Maiorul avu un zîmbet vinovat, care-i plăcu femeii. Îmi sînteți totuși simpatic.

— Și nu v-am mințit... Ea se încruntă. Nu v-am mințit, continuă bărbatul. Cafeaua e într-adevăr minunată.

Respiră ușurată.

— Asta, poate...

— Și nici cînd v-am spus că arătați tînără...

— Fără complimente ! Uite cum stau lucrurile. Există MIN 1. A fost construit acum vreo cinci ani, arată grozav și a făcut mare vîlvă. E o realizare. O mașină originală, proiect românesc... Ar trebui s-o vedeți... Eugen era la un pas să ia premiul. A fost un mare succes.

— Și MIN 2 ?

— Vă mai fac o cafea ?

— Nu, mulțumesc.

Femeia își scoase iar din geantă oglinda dreptunghiulară. Se privi îndelung.

— La vârsta mea, căldura te urîțește.

— Vi se pare.

— Să zicem. Uite ce s-a întâmplat! Acum trei ani trebuia să ia premiul. Și nu l-a luat. A avut și niște neplăceri în familie: știți că nu mai e căsătorit. Fusesse și povestea cu Nelu care l-a lovit greu; își iubea mult fratele. Și Nelu ținea la el, dar cine-l putea stăpîni? Cum vă spun, Eugen a trecut printr-o perioadă grea; ca să scape de gînduri, s-a apucat de MIN 2. Dar la început ideea lui a părut tuturor o nebunie. Mi-e teamă că nu are de ce să vă intereseze; e mai mult o chestiune tehnică...

— Vă ascult.

— Simplific: MIN 1 era elegant, era util, era în întregime original. Era și este. Dar costă mult. Costă enorm. Și nu prea e rentabil. Din cauza asta, folosim mai mult mașini de import. Și atunci, Eugen s-a apucat să-l perfecționeze. Și a făcut un fel de combinație între un model străin, de un tip cu totul diferit, și MIN 1. O combinație care nu conținea nici o idee nouă.

— În afară de ideea de-a combina două tipuri complet diferite.

— Am observat de la început că sînteți inteligent. Exact. În afară de ideea combinației. Dar a ieșit o mașină stranie, destul de puțin aspectuoasă, care părea la început fără șanse de supraviețuire. Aveți un foc?

Începuse să se întunece și lumina chibritului se zări rotundă, galbenă.

— Eugen s-a bătut ca un leu și proiectul a fost aprobat. MIN 2 se experimentează. E cam de trei

ori mai ieftin decît celălalt. Dacă reușește, va fi o adevărată victorie. M-aș bucura mult pentru el. Știe să lupte pentru o idee bună. În felul lui, e un om tare. Un bărbat.

12

Dar se vede că maiorul nu avea noroc. Tochmai acum cînd se pregătea s-o întrebe despre Nelu, în cameră intră, fără să bată la ușă, un ins subțire și blond, cu ochelari, care se îndreaptă direct spre masa femeii și-i sărută mîna. Apoi îl salută cu o înclinare a capului pe maior și dispăru, furișîndu-se, în biroul lui Eugen Greceanu. Nu rostise nici un cuvînt.

Fără să știe de ce, maiorul se ridicase în picioare. Femeia îi făcu semn să stea jos.

— Mă duc să-i spun cine sînteți. Cred că o să vă primească imediat...

Într-adevăr, peste cîteva clipe Eugen îl întîmpină în prag. Îi strînse mîna puternic și — după ce-l invită să ia loc într-un fotoliu — își luă un scaun simplu, netapisat, și încălecîndu-l tinerește de-a-n-doaselea se așază în fața maiorului, rezemîndu-și brațele pe spătar.

— Vă ascult. Dacă sînteți fumător...

Și fără să se uite ce face, întinse brațul spre masa din dreapta lui și trase mai aproape scrumiera. „Îi

știe bine locul ; probabil că așa își primește toți vizitatorii, călare pe scaun.“ Inginerul avea o față puțin ștearsă, cum au uneori blonzii. Aștepta întrebările cu interes.

— Nu, nu fumez. Aș vrea să-mi spuneți ce fel de om era fratele dumneavoastră ?

Omul își scoase ochelarii. Ochi mari, albaștri, puțin visători. Semăna cu Nelu.

— Sînt cam multe de spus... Avu un surîs mîhnit. A fost un băiat extraordinar, asta-i sigur. Știți cum se spune : era prost de bun ce era... Sînt abia două zile... Nu-mi prea vine să-i fac biografia. De altfel, multe lucruri probabil că le cunoașteți și singur.

— Vă rog să mă credeți că vă înțeleg durerea și n-aș fi venit atît de repede. Dar...

— Știu, meseria ! Așa cere meseria. Altădată mi-ar fi făcut plăcere să particip la o anchetă. Pe la 15 ani citeam romane polițiste și aș fi vrut și eu să mă fac detectiv. Mai tîrziu, cînd m-am apucat serios de matematică, m-am gîndit iarăși la asta. Știți, calculul probabilităților ar putea să dea rezultate surprinzătoare...

— Ar putea... Uite, colaboratorul meu cel mai apropiat e și el un entuziast al tehnicii moderne în criminalistică.

— Dar dumneavoastră ?

(Ce te atrăgea la omul ăsta ? Da, curiozitatea sinceră cu care se interesa de părerile celorlalți. Aștepta fiecare răspuns cu o nerăbdare de copil.)

— Colaboratorul meu e foarte tînăr, îi place grozav să se joace cu mașinile...

— Nu e joacă, tovarășe maior, zău că nu e joacă. Credeți-mă pe mine, povestea asta cu făcutul și des-

făcutul mașinăriiilor e temelia tuturor lucrurilor. Se spune că era tehnicienilor s-a terminat, că numai calculele superioare contează. Ba nu s-a terminat de loc. Nici lui Nelu nu-i plăceau mașinile. Ar fi stat toată ziua și ar fi făcut schițe și planuri, dar când trebuia să intre într-o uzină, într-un laborator, să verifice dacă e ceva de capul planurilor ăloră, prefera să se ducă la plimbare. Cifrele sînt nemaipomenite, nici vorbă, dar dacă nu pui mîna... (Maiorului îi căzură ochii pe mîna lungă și palidă a inginerului. Eugen observă și rîse.) Ei, da, nu prea arată a mîna de muncitor. Dar ar merita să arate. Și eu sînt numai un fel de proiectant, dar să știți că dacă e nevoie să mă bag și în treburile tehnicienilor, o fac cu cea mai mare plăcere.

— Credeți că Nelu era în stare să se sinucidă ?

Omul se întrerupse brusc și se uită la maior puțin mirat.

— Păi... Nu înțeleg prea bine întrebarea. Dacă s-a sinucis, sigur că era în stare. Altfel, cum ?

— Nu e sigur că s-a sinucis, tovarășe inginer.

Eugen se ridică brusc în picioare. Se făcuse palid.

— Mai limpede, vă rog !

— Nu am cum să fiu mai limpede. Repet : nu sîntem siguri că s-a sinucis.

— Adică există posibilitatea să-l fi omorît cineva ?

Inginerul era alb ca varul.

— Luați loc, tovarășe Greceanu ! Oricum, fratele dumneavoastră tot a murit. Ce rost are să vă frămîntați atît pentru bănuielile noastre ?

Se așază ascultător, dar nu mai încăleacă pe scaun. Seda cuminte pe un fotoliu, în fața maiorului.

— Sigur, aveți dreptate ! Felul cum a murit conțea prea puțin. Dar nu-i chiar așa de ușor să afli că fratele tău a fost omorât, că există un criminal.

— N-am spus asta, tovarășe inginer. De aceea v-am și întrebat dacă socotiți că era în stare să se sinucidă.

— Da, era. Și dacă vă interesează părerea mea, vă spun că a și făcut-o. Cine să-l fi ucis pe Nelu ? Deși...

— Deși, ce ?

— Parcă dumneavoastra nu știți în ce afaceri s-a vîrît ! Cu toate haimanalele alea... Cînd a ieșit de la închisoare, am vorbit pentru el la uzinele „Metalica“ ; dacă se angaja acolo, într-un an își termina studiile și peste cîțiva ani ajungea om mare. Frațele meu era o capacitate, tovarășe maior. Și știți ce argument mi-a servit cînd l-am întrebat de ce refuză ?

— Nu-i plăceau mașinile...

— Țsta era motivul. Dar argumentul a fost și mai tare : gălăgia. Gălăgia, tovarășe maior, el nu se poate angaja într-un loc gălăgios ; s-a obișnuit cu liniștea... Gălăgia nu-l lăsa să se concentreze. În schimb, s-a concentrat cît a putut și s-a apucat să facă nasturi. Păcat de Dumnezeu !

— Îi cunoașteți pe prietenii lui ? Pe Viziru, de pildă ?

— Mi-a vorbit Nelu despre el și am înțeles ce fel de poamă e Viziru ăsta.

— Ce spunea ?

— Îl lăuda. Spunea că ține la băutură, că-i șmecher, că-i băiat bun și așa mai departe. Numai virtuți din astea. Sigur că-l și ironiza, dar nu cine știe

ce. Lui frate-meu dintotdeauna i-au plăcut pușlamalele simpatice.

— Credeți că ar fi putut să-l omoare ?

— Cine ? Viziru, pe frate-meu ? Inginerul privea în gol. Se gîdea. De unde să știu eu ? Nici nu l-am văzut. Dar dacă vreți neapărat un răspuns, poftim : nu, nu cred. Din ce-mi spunea Nelu, Viziru nu părea un om atît de tare, încît să omoare pe cineva.

— Nu omoară numai oamenii tari.

— Da... Poți să omori și de frică sau din imprudență. Îl bănuieți pe Viziru ? Mă iertați că vă pun întrebări.

— Între detectivi se permite. Viziru a dispărut.

— Bine, dar poate că fuge din cauza anchetei cu fraudele...

— Cunoașteți situația ?

— Prea bine. Din nenorocire... Fața inginerului se întunecase. Acum o săptămînă, Nelu a venit să-mi ceară o sumă imensă și mi-a povestit. De unde să i-o dau ? Poate că dacă aveam banii, nu mai murea.

— A insistat ?

— Nelu nu insistă niciodată. Era un om prea fin. Dar de unde să scot aproape o sută de mii de lei ? De altfel m-a lăsat să înțeleg c-o să se descurce și fără ei.

— V-a pomenit ceva de o fotografie sau de vreo fotocopie ?

— O fotocopie ? Există și o fotografie la mijloc ? Nu mi-a spus nimic.

— Printre prietenii lui se afla și un anume Zet. Vasilache Zet !

— Poate. Nu știu.

— Dar Banu ?

— În afară de Viziru nu mi-a pomenit de nimeni.

Maiorul ajunsese iarăși în punctul mort.

Inginerul nu mai putea să stea locului : se ridică și se îndreaptă spre biroul lui, dar nu se așează.

— Un coniac ?

— Nu, mulțumesc.

— Un pepsi ? Rece !

— Tot ce seamănă cu cafeaua neagră e binevenit.

În imensul dulap din spatele biroului se afla și un mic răcitor electric. Paharul se aburi imediat. Acum, inginerul se așezase la biroul lui și își pusese din nou ochelarii. Stătea foarte drept și — poate din cauza biroului masiv — căpătase o înfățișare impunătoare.

— Nu ! spuse într-un târziu. Viziru, criminal ? (Maiorul aștepta. Inginerul vorbea rar, cu pauze. Se gîdea.) Nu cred... În fond, cine era băiatul ăsta ? Și frate-meu, de fapt, ce era ? Niște rătăciți. Vedeți, eu am lucrat la început într-o uzină. Am avut în secția mea și din ăștia. Strîngeai puțin șurubul, îi atăcai în punctele sentimentale — asemenea inși sînt mai totdeauna sentimentali — și se făceau oameni de treabă.

— Și dacă nu reușeați ?

— Ei, dacă nu reușeam, plecau în altă secție, să scape de mine... Însă tot nu ajungeau criminali. Poate că am citit prea multe romane polițiste, dar, după părerea mea, trebuie să știi ce vrei ca să omori pe cineva. Or, ei... Nu credeți că am dreptate ?

— Ba da, aveți. Ați citit într-adevăr prea multe romane polițiste.

Rîseră amîndoi.

— Probabil că v-ați făcut altă imagine despre mine, nu ? Cunoscutul inginer, tip tare, energic. Știu

eu ce se spune pe seama mea. Ați stat de vorbă și cu secretara. Și când m-ați văzut așa, insignifiant...

Maiorul mormăi ceva nedeslușit. Inginerul zîmbi.

— Nu v-am observat eu, când am intrat dincolo ? Degeaba ați încercat să nu păreți surprins. În ochii unui vechi detectiv erați demascat.

— Eram ! recunoscui maiorul. Când auzim despre cineva că e un „om tare“, ne închipuim imediat o siluetă de boxer.

— Și nici nu sînt un om tare, cum se spune. Deși am destulă voință. Dar renumele ăsta de om tare l-am căpătat în urma unei întîmplări. Probabil că vă plictisesc.

— Nu, spuse maiorul. De loc !

— E, de altfel, o chestie simplă. Acum vreun an a fost la noi o consfătuire. Participa și ministrul. Era seara, cam pe la ora asta. O clipă...

Se duse să aprindă lumina. Se ivi o strălucire de neon și paharul de pepsi, o umbră pînă atunci, căpătă o misterioasă nuanță verzuie.

— Ministrul trebuia să plece. Cineva, tocmai atunci, s-a găsit să mă acuze — pe departe, așa se face de obicei — că „m-am inspirat“ pentru un proiect al meu din lucrarea unui inginer de la noi, plecat în străinătate. Ce să fac ? Am spus că dacă tovarășul ministru nu așteaptă zece minute, să aduc de-acasă lucrarea inginerului, am să mă consider dezonorat. Ca un cavaler medieval. Ministrul s-a încruntat, directorul nostru îmi făcea semne să mă potolesc, că se lămuresc toate, dar eu l-am somat pe ministru să nu plece timp de zece minute. Chiar așa : l-am somat. Și n-a plecat. Numai că stau destul de departe cu casa și nu-și închipuia nimeni că pot face atîta

drum în zece minute. Chestia a fost că l-am făcut...

— Lucrarea era într-adevăr acasă ?

— Sigur. Eram nebun să mă acuz singur că am luat-o de la birou, dacă s-ar fi aflat aici ? S-au uitat la ea (era cu totul altceva decît proiectul meu) și bunul meu coleg a fost nevoit să-mi ceară scuze. Iar ministrul a spus că sînt un om tare. Vorba a prins. Există momente în viață cînd trebuie, cînd ești obligat să răsucești cu forța volanul la dreapta sau la stînga. Altfel ești un tip sfîrșit. De altfel, povestea cu cele zece minute o știe tot Institutul.

13

— Pofțiți ! (Și Pîrcălab îi așază pe birou un dosar plin.) Acte, scrisori... Sînt de dragoste.

— Te-ai uitat peste ele ?

— Da.

— Bine. Atunci te ascult.

Și spre surprinderea locotenentului, Iordan Preda scoase o foaie de hîrtie și un creion ascuțit. Apoi îl invită să ia loc, și acesta, după ce se așază, deschise carnetul și începu :

— Voi face o relatare succintă, oprindu-mă numai la punctele semnificative. Raportul, scris detaliat, am să vi-l prezint mîine la ora prînzului.

— Nu. După ce rezolvăm totul. Întîi trebuie să dai de Banu. Continuă !

— Execut ordinul, spuse locotenentul, nemulțumit de întrerupere. Din declarația Aglaiei Viziru, mama lui Dan, am reținut că în seara morții lui Nelu, Dan s-a întors acasă la zece seara, a mâncat și s-a culcat. Afirmatia că Dan a venit la ora zece este confirmată de trei vecini. L-au văzut cu toții și, ca întotdeauna, nu i-a salutat. Nu putem presupune că cei trei ar avea vreun motiv să mintă.. Cu unul dintre ei, familia Viziru se află în litigiu pentru folosirea unei băi. Deci știm că s-a întors pe la zece. Telefonul primit la ora unu a fost auzit numai de maică-sa. Ea susține că Dan a vorbit puțin. A reținut numai cuvintele : „Bine, dacă doriți, vin imediat !“ Apoi tînărul a intrat în camera maică-si, i-a spus că a fost căutat de Nelu și, după ce și-a luat cu el o servietă, a plecat. Aglaia Viziru afirmă că nu și-a luat rufărie de schimb, deoarece din dulap nu lipsește nimic. Nici unul dintre vecini nu l-a auzit plecînd la unu noaptea. Dormeau. Este posibil ca, la plecare, Viziru să se fi ferit să le atragă atenția, deoarece — după spusele lor — de obicei e foarte gălăgios. Bineînțeles, e posibilă și o altă alternativă : să fi plecat după unsprezece și să se fi întors pe ascuns în preajma orei unu. Mai am încă o mărturisire : agentul de circulație din colțul străzii, care-l cunoaște, afirmă c-a văzut o siluetă de om tînăr, cu o servietă, îndepărtîndu-se grăbit la ora unu și că omul semăna bine cu Viziru. Mărturia vecinilor și a agentului de circulație pot să fie luate în seamă ; deci a venit la zece, a plecat la unu. Ce s-a întîmplat cu Viziru între unsprezece și unu fără ceva nu știm. Pîrcălab se opri o clipă, să-și tragă răsufierea. Apoi continuă : de Banu și de Zet, maică-sa spune că n-a auzit. O să-i vedeți și declarația. E în dosar.

— Fotocopia ?

— Nici o fotocopie. În schimb, o mulțime de fotografii. Uitați-le ! Numai femei. Scrisorile, majoritatea, sînt tot de la femei. Cîeva care nu seamănă îi scrie : „Ziceai că mă logodesc cu tine, lunganule scump, dar tu, în loc să te ocupi de mine, bei cu nefericitul ăla de Nelu vischi“. Într-o ciornă de răspuns, Viziru promite : „Pe Nelu îl dau eu la naiba, n-avea tu grijă, mamie, ai numai puțină răbdare, puțină, puținică, așa cum zice și neamțul acela, să te grăbești încet.“ Am mai găsit o scrisoare de la unul, Costăchel, din orașul P., care-i cere niște bani. Scrisoarea e de luna trecută și folosește un ton cuviincios : „Dragă domnule Viziru, am primit banii pe martie și aprilie și vă mulțumesc. Dacă puteți, trimiteți-mi suma cuvenită la fiecare zi-ntîi. Altfel nu știu dacă o să-mi respect promisiunea“. Nu e singura scrisoare de felul ăsta, dar celelalte, în care i se cer bani, sînt de la femei și folosesc alt ton : mi-e jenă să vă citez din ele. Două cetățene îi pretind chiar pensie alimentară, iar una „pensie alimentară și de îmbrăcăminte“.

Maiorul începu să rîdă, dar Pîrcălab se făcu că nu observă.

— Cam asta ar fi tot. Carnete de la tot felul de asociații artistice, vreo zece exemplare din programul scris pentru expoziția Procopiu. Toate materialele sînt la dosar.

— Bijuterii, bani ?

— Nimic. Numai nasturi. Pînă și pe pereți.

— Pe pereți ?

— Da. Deasupra patului în care dormea și-a bătut o mulțime de nasturi. Un fel de motiv decorativ modern.

- Cum e ?
- Ce ?
- Motivul decorativ din nasturi.
- Pîrcălab ridică din umeri.
- Putea să fie și mai urît. Merge.
- Merită să-l văd și eu ? Poate iau modelul și-mi fac unul la fel acasă. Că tot se plînge nevestă-mea că avem o locuință demodată. Ce crezi ?
- Pîrcălab, nepoliticos, nu răspunse.
- Cine supraveghează casa ? Tovarășul plutonier Staicu ?
- El.

14

Banu cel scund, voinic și gălăgios, nu era chiar atît de lesne de găsit cum crezuse Pîrcălab atunci cînd, la orele 8, își făcuse apariția încruntat, dar optimist, la arhivă. În fișier figurau o mulțime : doisprezece. Trei închiși, doi morți. Pe ceilalți șapte îi cercetă cît se poate de amănunțit. Numai că semnalmente nu prea se potriveau. Ba chiar nu se potriveau de loc. Primul (furt prin efracție și înșelăciune), și al doilea (accident de circulație) erau niște adevărați coloși : peste un metru nouăzeci. Al treilea (luare de mită), al patrulea (avorturi) și al cincilea (omor pasional în tinerețe) erau acum cu toții niște bătrînei trecuți de 65 de ani. Avusese o licărire de

șperanță la ultimii doi de pe listă : numărul 6 (delapidator), un metru șaizeci și doi, 39 de ani și numărul 7 (huliganism), un metru patruzeci și nouă, 32 de ani. Ceru informații. „E complicat, trebuie să luăm legătura cu provincia. Durează“, i se obiectă. Neînduplecat, Pîrcălab se postă lângă telefon. Avu mult de așteptat. Abia spre seară sosiră informațiile. În sfîrșit, i se comunicaseră datele cerute : numărul 7, piticul huligan, s-a dat pe brazdă ; de mai mulți ani este sudor la o întreprindere metalurgică din Galați. N-a mai avut condamnări. În ultimele trei săptămîni a lucrat în schimbul de noapte, n-a părăsit localitatea. Iar în ce privește numărul 6, acestuia i se pierduse urma.

Părea că nici maiorul, care luase interogatoriul lui Zet, nu avusese o zi mai bună. Procesul-verbal pe care Pîrcălab îl citi atent a doua zi dimineată cuprindea, ce-i drept, o dată senzațională : numitul Zet fusese judecat (pentru furturi mărunte) de șaisprezece ori. Altceva, însă, nimic ; croitorul repetase declarațiile făcute în camera lui Nelu.

Dar și Pîrcălab avea treabă cu el, astfel că la ora nouă și jumătate deschise o ușă ce purta o firmă minusculă : „Avîntul îmbrăcăminte. Atelier. Intra-rea strict oprită“.

— Tovarășul Vasilache !

Cel chemat se apropie mormăind, cu un urias fier de călcat în mînă.

— Parcă ziceați că...

— Avem nevoie de-o informație.

— Păi v-am spus tot ce știu.

Ceilalți lucrători, înghesuți în încăperea strîmtă, urmăreau scena cu atenție.

— Să ieșim o clipă ! zise Pîrcălab.

Apoi, în stradă, scoase din buzunar fotografia numărului 6.

— Il recunoști ? Țsta e ?

— Cine ?

— Banu. Omul de la zece și jumătate.

— Ah, ăla. Păi, să văd.

Și începu să studieze cu atenție poza, deși, evident, constatase din prima clipă că nu poate fi vorba de nici o asemănare. Părea chiar bucuros de acest fapt.

— Ei ? îl îmboldi nerăbdător locotenentul.

Zet îi întinse fotografia, apoi scoase la iveală o batistă și-și suflă nasul îndelung și zgomotos. În fine, exclamă :

— Nu-i ! Nici pomeneală...

— Ești sigur ? Te-ai uitat bine ?

— Dacă vă spun. Întâi și-ntâi acela avea ochii negri, iar ăsta din poză are ochi albaștri. Și-apoi nu seamănă de loc. Dacă nu e, nu e !

— Bună ziua !

Dădu drumul șoferului și o luă prin oraș cu pas grăbit, de parcă ar fi avut o țintă anume. „Acest ticălos de Banu, nenorocitul ăsta cu cizme bocăni-toare, care mai mult ca sigur știe o mulțime de lucruri despre porcăria aceea, trebuie găsit într-un fel sau altul, ce naiba ! Evident, numele poate fi fals, dar deocamdată e singurul indiciu.“

Se făcuse tare cald. Era ora la care asfaltul, mașinile, betonul încins al blocurilor încep să dogorească, tăindu-ți răsuflarea, Trecătorii se refugiau leneși la umbră, ori se înghesuiau în jurul vânzătorilor de suc. Numai câțiva nemți bronzăți și în pantaloni scurți se învârteau în jurul statuii lui Mihai

Viteazul, fotografiind-o cu conștiințiozitate din mai multe unghiuri. Tînărul criminalist, îngîndurat, se hotărî să slăbească nodul cravatei și să se descheie la guler. Coti pe calea Victoriei; în dreptul teatrului se auzi strigat.

— Bă, Vasilică ! Nu mai cunoști lumea ? Pe noi, muritorii de rînd, ne-ai uitat cu desăvîrșire ?

Era Mărgineanu, un coleg de facultate. Frumos, elegant, întotdeauna jovial și scăpărător. La brațul lui, o tînără blondă, splendidă și puțin plictisită.

— Ei, cum îți merge, bătrîne ? Te plimbi ? Șomezi ? Am auzit și eu că în ultima vreme criminalitatea scade vertiginos. E și normal, din moment ce i-ai înfricoșat pe toți bandiții... O, dar dă-mi voie (cu un gest larg, către domnișoara care zîmbea absent), ți-l prezint pe domnul Pîrcălab, cel mai bun student din grupă, actualmente colaborator de nădejde al miliției.

Blondina schiță un ușor interes :

— A, sînteți rudă cu...

— Nu, domnișoară, nu sînt. N-am nici o legătură cu fotbalul.

Mărgineanu, încîntat de iritarea fostului său coleg, începu să dea lămuriri :

— Iată, draga mea, una dintre acele ironii ale soartei de care ne lovim la tot pasul. Pe de o parte maestrul șuturilor imparabile, pe de alta prietenul nostru, aci de față, dușman neîmpăcat al jocului cu balonul rotund, omul care duminica după-amiază nu dă drumul la televizor, omul care ignoră deosebierea dintre 1, 2 și X. Și amîndoi, Pîrcălabi ! Desigur, în felul lor...

Se opri o clipă, să-și tragă răsuflarea. Apoi continuă din ce în ce mai bine dispus, deși între ceilalți doi se instalase iremediabil răceala:

— Ce ți-e și cu numele astea ! Dînsa, de pildă, logodnica mea, se numește Rîndunel. Imaginează-ți. Rîndunel Anastasia Banu.

— Cum ?

Fusese un „cum“ scurt, surprinzător, aproape icnit. Logodnica făcu ochii mari, totuși, își ciripi numele, cu jumătate de gură :

— Banu.

— Locuiți în București ?

— Sigur, domnule.

— Cu părinții ?

Și în clipa asta își dădu seama că e absurd. Mărgineanu, puțin descumpănit și el, interveni :

— Ce-i asta ? Un interogatoriu ?

— Nu, nu ! răspunse prosteste Pîrcălab, acum cînd ar mai fi putut salva situația printr-o gluma.

După o clipă celălalt își recăpătă verva :

— A, tovarășul locotenent e în exercițiul funcțiunii ? Scuzați, nu știam. Dar nu te mai osteni, dragul meu ! Facem îndată mărturisiri complete. Subsemnatul Mărgineanu Traian, de profesie jurist-consult, declar sub jurămint următoarele : Azi-noapte, la orele două și 14, numita Rîndunel Banu a ucis din gelozie un violoncelist melancolic (aici făcu cu ochiul : „Știi tu care“), folosind în acest scop un cuțit de bucătărie ruginit. Dacă observi bine, stimate Sherlock Holmes, pe geanta ei au mai rămas cîteva pete de sînge. Acum, tocmai se întorcea la locul crimei, cuprinsă de chinuitoare remușcări... Să auzim de bine și mai odihnește-te...

Și cei doi se depărtară rîzînd.

Pîrcălab fierbea.

Intră într-o librărie și începu să răsfoiască mecanic o cărțuție. „Cîți Banu or fi existînd pe lumea asta? O mie? O sută de mii? Și cam cît ar dura să-i iei pe toți la rînd? O lună? Un an? Să vedem!“ Și gîndurile sale se rătăciră într-un hățîș de calcule fanteziste. Îl trezi vocea sonoră a vînzătoarei :

— Vă facem bon ?

Fata, în halat albastru, cu guleraș alb, cochet, aștepta, zîmbind :

— Nu, nu...

Închise la loc broșura, apucînd să-i vadă titlul : „Alimentația în timpul sarcinii“, colecția „Sănătatea“. Dădu să iasă din librărie, în clipa cînd dintr-un colț mai animat izbucni un șuvoi de lumină. Era o baterie de lămpi fotografice, ținută deasupra capului de un vlăjgan în pantaloni de cow-boy. Lumina scălda acum o vitrină, festivă pare-se, amenajată de-a lungul peretelui central. Cuprindea, cît era de mare, o sumedenie de exemplare ale aceleiași cărți, încadrînd simetric un portret disproporționat de mic. Pe o banderolă roșie se putea citi : „Azi prima zi de vînzare a volumului *Anotimpul iubirii*, noua carte a prozatorului Sofronie Banu, laureat al premiului de stat. Autorul va acorda autografe.“ Pîrcălab se apropie. Privi fascinat numele multiplicat pe zeci de coperte, portretul și grupul nu prea numeros de lîngă vitrină, în centrul căruia scriitorul sărbătorit împărțea semnături și strîngerii de mînă, puțin crispat, dar vizibil încîntat de împrejurare. Izbucni în rîs. Laureatul premiului de stat era un om scund și masiv, între două vîrste, cu părul negru

și priviri aspre. Toate semnalmentele corespundeau. Numai cizme n-avea.

Locotenentul rîdea din ce în ce mai tare. Cineva îl apucă violent de braț. Era operatorul televiziunii. Congestionat de furie, izbucni printre dinți :

— Ești nebun, domnule ? Unde te trezești ? Mi-ai stricat toată filmarea. Aici e treabă serioasă (arătînd cu bărbia în direcția cunoscutului prozator, care, ignorînd cu demnitate incidentul, continua să-și iscălească volumul) dacă-ți arde de rîs, cară-te dracului în altă parte !

Două doamne bătrîne îl fixau cu indignare.

— Tît ! făcu una, clătinînd o dată cu capul o pălărie voluminoasă.

— Ar trebui dus la miliție, impertinentul ! comentă una dintre ele.

Impertinentul chiar într-acolo se ducea, singur și nesilit de nimeni. Zîmbea încă, dar cu amărăciune. Luase, în sfîrșit, o hotărîre. Singura posibilă, de altfel. Căutarea misteriosului vizitator nocturn va fi deocamdată abandonată. Pînă la găsirea de noi indicii.

15

— Ești invitatul meu ! îi spuse morocănos maiorul, cînd ieșiră din clădirea miliției.

Și nici nu-l întrebă dacă are sau nu altă treabă. Pîrcălab nu spuse nici el nimic. Erau amîndoi la fel

de nemulțumiți. Aflaseră o mie de lucruri, dintre care probabil numai două sau trei erau cu adevărat importante. Dar cum să știe care? La urmă se vor mira singuri cum au putut să nu observe de la început — era doar evident! „Evident, pe naiba! se gândi Pîrcălab. Cum pot să dispară doi oameni fără să lase nici o urmă? Banu? Nicăieri. Și măcar îl cheamă Banu? Viziru, la fel. La ora unu noaptea l-a chemat mortul la telefon, a luat cu el o servietă goală și a apucat-o la dreapta. Și tot merge la dreapta, pe unde a apucat, de șase zile și tot bălăngăne servieta aia!”

Apoi Pîrcălab se auzi întrebînd :

— Ce nevoie o fi avut Viziru de servietă ?

Tocmai se opriseră în fața casei în care locuia maiorul. Preda, care se lupta cu broasca veche, nu-i răspunse.

Intrară. Ca întotdeauna, maiorul se așeză pe pat. Pîrcălab ascultă disciplinat ordinul și luă loc pe fotoliu. De cînd îi plecase soția la mare, maiorul luase obiceiul să-l cheme aici.

— Știți ce-am visat azi-noapte ?

De data asta, maiorul îi acordă toată atenția :

— Visele locotenenților au fost încă din fragedă pruncie pasiunea mea. Dacă ai visat unde e Viziru, spune-mi !

— Nu. Altceva. Dacă nu vrei, nu vă spun...

— Cum să nu vreau, dragă, se poate? Ne-am terminat serviciul, ne-am făcut datoria, acum să mai povestim și noi cîte-un vis, două... Maiorul zîmbi : hai, spune, dac-ai început...

— Bine. Am visat o casă mare, cu un coridor lung de un kilometru și foarte întunecos. Erau o mie

de uși și un milițian se oprea în fața fiecăreia, bătea, deschidea și-l întreba pe locatar : „Nu vă supărați, dumneavoastră sînteți criminalul ? „Vai, de ce să mă supăr ? îi răspundea omul, amabil. (Erau numai bărbați.) Îmi pare rău, dar nu sînt eu. Încercați alături !“ Ce să facă ? Încerca încă nouă sute nouăzeci și nouă de uși. A fost un vis lung. După ce le termina pe toate, vedea că la capătul coridorului e o fereastră. O deschidea, se uita la cer și în aceeași clipă îi creșteau aripi. Apoi se înălța spre rai, să-l întrebe și pe sfîntul Petru. Aici m-am trezit, mirîndu-mă de ce tocmai pe Sfîntul Petru.

— Da, e o întrebare, spuse maiorul, cam plictisit. Ești și nițel mistic, nu știu ce să ă mai fac cu tine. Există vreun sfînt Pîrcălab ? Dacă există, o să mă plîng lui.

— Cine știe, poate o să ne ajute ! Că peste cîteva ore se împlinește o săptămîină de la crimă.

— Nu știu. Și nici dumneata nu știi.

— Ce anume ?

— Dacă a fost o crimă. N-avem dreptul să credem asta. Nu posedăm nici o probă.

— Și atunci...

— Citești romane polițiste ?

— Rar.

— Mă rog, faci cum vrei. Probabil că așa e bine, ca unui detectiv (că, în fond, asta sîntem, nu ?) să nu-i placă romanele cu detectivi. De altfel, nici autorii cărților polițiste nu-i arată pe eroii lor citind. Nici un fel de cărți. De asta, poate, au unii dintre ei aerul acela de imbecili cu intuiție. Cu Sherlock Holmes nu se întîmplă așa.

— Am citit și eu o...

— Iartă-mă că te întrerup ! Deci, Sherlock Holmes poate fi găsit mereu într-o cameră în care fumul gros al „cunoscutei sale pipe“ se așează în straturi pe nenumărate teancuri de cărți și reviste. Și totuși greșește și el ; ba chiar face o dată o greșală asemănătoare cu a ta. Îmi permiți...

Maiorul se ridică și ieși din odaie. Se întoarce aproape imediat cu o carte în mână, se așează tot pe pat și citi :

— „E o sinucidere ? E o crimă ?“

Și explică :

— Întrebările acestea le pune altcineva, nu Holmes. Deci : „E o sinucidere ? E o crimă ?“ Și autorul continuă : „Iată, nu-i așa, domnilor, prima întrebare !“ De fapt, sînt două. Merg mai departe. „Dacă e vorba de o sinucidere, atunci trebuie să credem că mortul a început prin a-și scoate verigheta și a și-o ascunde ; apoi că a coborît în halat, că a tropăit cu pantofii plini de noroi într-un ungher din spatele perdelei cu scopul de a ne sugera că-l aștepta cineva acolo, că a deschis fereastra, că a lăsat în cadă sînge...“ Și acum, fii atent ! „Putem să îndepărtăm această ipoteză !“ îl întrerupse Mac Donald. Și, într-adevăr, Sherlock Holmes e și el de acord că ipoteza sinuciderii trebuie înlăturată.

— Fără probe. Putea să facă toate astea și totuși să se omoare. E greu de crezut, dar nu imposibil.

— Exact ! Sau, poate, a fost un străin în camera mortului. Un străin care s-a ascuns și a fugit. Dar prezența unui străin la locul morții nu înseamnă că omul acela a ucis...

Maiorul lăasă cartea.

— Bineînțeles, nu îndepărtăm nici ipoteza crimei. Uite, dacă vrei, poți să închizi ochii și să încerci să-ți

mai visezi o dată visul pe care mi-l povesteai adineauri. Dar să vedem cine locuiește în camerele de pe coridor.

Era cald, storurile albastre lăsau să se strecoare o lumină nesigură de amurg; pierdut în fotoliul vechi și adânc, Fîrcălab începu :

— Pe prima ușa trebuie să scrie Dan Viziru.

— De ce ?

— Poftim ?

— Întrebam „de ce ?“ Fiecare moment al visului trebuie justificat. Ascult.

— În primul rînd, Viziru este singurul care avea interes ca Nelu să moară ; Greceanu ar fi putut să dezvăluie legăturile care existau între ei. Cu toate măsurile pe care și le luase, lui Viziru nu i-ar fi fost ușor. Odată Nelu dispărut, nu mai poate fi acuzat de nimic sau de aproape nimic. Iar telefonul la care se prefăcea că vorbește cu Nelu Greceanu nu e decît un tertip în plus, ca să scape basma curată.

— Chiar și pentru un vis, prea e neclară explicația ta. Nu spun că nu e vinovat ; oricum știe despre moartea lui Nelu mult mai multe lucruri decît noi. Dar felul lui de-a se purta rămîne bizar. Spui că telefonul e un tertip ? Ce fel de tertip ? Telefonul acela nu dovedește nimic, în nici un sens.

— Poate că nici n-a existat și l-a inventat măică-sa ca să-l disculpe.

— Nu cred. E atît de neverosimil, atît de fără rost, încît e probabil că a existat în realitate. În fond, ce știm ? Că la unu noaptea, măică-sa, care ațipise, l-a auzit vorbind liniștit cu Nelu Greceanu (dacă s-ar fi certat, ar fi trezit-o de-a binelea și am fi știut și noi mai multe), că pe urmă a cotrobăit

prin dulap, și-a luat cu el servieta și a plecat. Nimic nu-l acuză și nimic nu-l disculpă.

— Poate că n-a înfăptuit el crima, ci un complice care i-a dat telefonul... Dar se pune întrebarea cine mai avea interes să-l omoare pe Nelu.

Maiorul luase telefonul mic pe genunchi și-l mîngîia încet, într-o doară, ca pe-o pisică albă, adormită.

— Nu. Din ceea ce știm pînă acum, numai Viziru ar fi avut interes. Și poate că a și făcut-o. Atunci de ce-a fugit? De frică? Nu avem nici o probă împotriva lui.

Pîrcălab nu s-ar fi mirat dacă, după atîtea mîngîieri, pisi-telefonul ar fi început să toarcă.

— Adevărul e că singurul lucru care-l acuză e chiar fuga, observă Pîrcălab.

— Dacă n-a fugit de teama miliției economice... Oricum, să nu ne mai gîndim la mobilul crimei, care-l indică pe Viziru și numai pe el. Să vedem mai bine cine ar mai fi avut posibilitatea să-l omoare.

— Bine! Deci, pe ușa a doua ar sta scris Banu.

— Justificări?

— Așa cum ne-am gîndit de la început, probabil că a venit fără intenția de a-l ucide. Apoi s-au certat, dar nici atunci nu avea gînduri criminale. Altfel nu l-ar fi amenințat în gura mare. A coborît. S-a răzgîndit. De ce? Naiba știe, dar nu e imposibil. S-o fi întîlnit cu cineva care l-a convins. Apoi s-a întors tiptil, l-a omorît și a plecat tot tiptil.

— Și apelul telefonic?

— Tot el. L-a anunțat pe Dan.

Se făcu liniște. Maiorul puse telefonul la loc și aprinse o lampă mică, galbenă, aflată la capătul patului.

— E ca la un joc de șah. Și tocmai asta nu-mi place. În realitate, lucrurile se petrec mult mai simplu decît la jocul de șah. Răspunsul ar fi : Banu, coborînd de la Nelu, l-a întîlnit pe Viziru și Viziru a fost cel care l-a convins să se întoarcă. Asta i s-ar potrivi lui Dan, care nu pare să fie în stare să ucidă cu mîna lui. Tot atunci s-a înțeles cu Banu să-i dea telefon cînd e gata.

— Da, numai că Banu, pe scară, îi amenințase pe amîndoi.

— Ei, și după aceea, coborînd, s-a înțeles cu Dan și și-au unit forțele. Și așa mai departe, și așa mai departe... Trecem, băiete, pe lîngă adevăr, ne plimbăm la doi pași de el, dar de văzut e clar că nu-l vedem. Poate că Banu ăsta pur și simplu le-a împrumutat niște parale și — cînd a auzit că e rost să-i dispară clienții în pușcărie — a venit să-i ceară.

Pîrcălab tresări ; îi trecu prin cap gîndul că ar fi vrut să fie Sherlock Holmes și să se afle cu o jumătate de secol în urmă. Pentru un singur motiv : pe vremea aceea, bărbații purtau manșete tari și la nevoie puteau să scrie pe ele. Iar el avea de notat ceva și se sfia să-și scoată carnetul. Nu mai asculta ce-i spune maiorul și încercă să țină minte.

— ... a treia, continuă maiorul, nu auzi ?

— Da ! Pîrcălab prinse din aer înțelesul cuvintelor. Ar mai fi putut să-l ucidă și Vasilache Zet. Deci, pe ușa a treia apare numele lui.

— Justificări !

— Ar fi următoarele. Unu : se cunoșteau din închisoare și putea să existe vreun motiv mai vechi. Doi : dintre toți, lui Zet îi venea cel mai ușor. Trebuia numai să urce și să coboare un etaj. Trei : e un infractor cu cazier. Faptul că a venit să facă decla-

rația aceea se poate dovedi un al patrulea punct de acuzare. A vrut să ne îndrepte atenția într-o direcție falsă. E drept că pe insul gălăgios l-a văzut și doamna Constantinescu, dar numele lui și pașii misterioși de după miezul nopții numai el i-a auzit. Doar că...

— Doar că...

— Doar că Zet e un păcătos înfricoșat de umbra lui. Numai un motiv foarte puternic îl putea împinge să facă o crimă. Frica. Dar de ce i-ar fi frică de Nelu? Nu știm. Și mai e ceva: dacă ar fi ucis de frică, asta s-ar fi întâmplat — să zicem — în cursul unei discuții: cineva l-ar fi amenințat, el s-ar fi apărat... Dar în cazul nostru, trebuie să fie vorba de o crimă cu premeditare.

Pîrcălab rîse încet:

— Ți-e și greu să ți-l închipui pe caraghiosul ăla cu revolverul în mînă... Probabil că l-ar ține ca pe-o foarfecă de croitorie.

— O observație fină, spuse maiorul, nemulțumit. Mă mir, totuși, cum poți să nu vezi că toate acuzațiile împotriva lui Zet rămîn în picioare.

— Deci, pe ușa a treia stă scris: Vasilache Zet. Apoi, pe a patra: Necunoscutul. Asta, pentru cazul că nu Eanu a plecat la douăsprezece și jumătate, ci altcineva. Cine? Nici un indiciu. Ar mai fi doamna Constantinescu, fiul sau nora ei. Dar povestea cu macaragiul și cu tribunalul s-a dovedit exactă la verificare, așa că e tare greu de crezut că cineva din familia Constantinescu i-ar fi vrut răul. Cu ce-i supăra Nelu?

— Da, Pîrcălab, observă maiorul, ridicîndu-se, ceea ce ignorăm e tocmai esențialul. S-a sinucis sau

nu? Dac-a fost omorît, cine e criminalul? Mărturisirile pe care le-ar fi putut face Nelu la proces sînt un motiv destul de serios pentru crimă? Un biet naiv, care a semnat tot ce i-a pus în faţă Viziru, să se dovedească atît de şiret, încît să păstreze probe hotărîtoare împotriva complicilor? Nu cumva motivul e în altă parte, să zicem în perioada primului său proces?

Cînd ajunse în stradă, Pîrcălab îşi pipăi manşeta moale, pe care nu era scris nimic, şi începu să rîdă.

16

„Aşadar, tovarăşe Pîrcălab — îşi spuse peste jumătate de oră locotenentul, revenit în biroul lui, la serviciu — aşadar, mult stimat tovarăşe, eşti fericitul posesor al unui sfat şi al unei idei. Sfatul e vechi. Ideea, nou-nouţă. Să vedem dacă-ţi pot folosi la ceva.“

Aşază pe birou magnetofonul şi potrivi banda. Apoi îşi deschise carnetul şi începu să-şi ascută creionul cu grijă, făcînd să cadă aşchii lungi, lucioase, în scrumiera pe care femeia de serviciu tocmai o curăţase. „O să mă critice în şedinţă, o să spună că nici noaptea nu mă potolesc şi că, din cauza mea, trebuie să facă ordine de două ori pe zi. M-am ars!“ Dar plutea în aer o presimţire de victorie. Trebuia să-şi stăpînească înfrigurarea şi să fie calm,

calm și cu mintea limpede. „Să le luăm pe puncte și să nu ne grăbim.“ Așa că notă în capul paginii următoarele, subliniind fiecare cuvânt :

VECHI SFAT (*Preda*) : De re-ascultat atent depozițiile și mărturiile, urmărind o singură pistă și căutând răspuns la o singură întrebare ;

IDEE (*și fu gata să noteze : „locotenent Pîrcălab“, dar renunță*) : Nu apare nicăieri în depozițiile celor de la „Mucu-bar“ cineva care ar putea fi Banu ?

Cuvintele „ar putea fi“ le sublinie nu o dată, ci de trei ori. Apoi apropie mîna de butonul magnetofonului.

★

★

★

Era puțin după miezul nopții, cînd locotenentul Pîrcălab apăsă pe un buton de sonerie la etajul nouă al unui bloc din plin centrul capitalei. Își mușca buzele încet — un gest de enervare, neobișnuit la el — și aștepta. Lîngă sonerie nu era nici o carte de vizită, iar de răspuns, nu răspunse nimeni. „Poate-i mai bine așa : scap de scărmăneală“. Numai că nu voia să scape de scărmăneală. „Las' să vie și scărmăneala“ ; lui îi trebuia o lămurire, nimic altceva decît o lămurire.

— Cine e, dom'le ? se răsti cel dinăuntru.

Cum nu se poate mai bine : omul nici nu știa cu cine are de-a face și se și supăraseră. „Dacă-mi mai arde și o reclamație..“

— Nu vă supărați, vă rog ! se auzi locotenentul blîguind. Apoi își dresă glasul și termină fraza cu hotărîre : pot vorbi cu tovarășul Ionel Procopiu ?

Se răsuci o cheie în broască și apărură un cap de tînăr, cu părul în neorînduială. Îl văzu pe Pîrcălab

în uniformă, clipi din ochi speriat și deschise ușa mai mult. N-avea pe el decît o cămașă de noapte prea scurtă.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, absolut nimic. Vreau numai să vă pun o întrebare.

Omul deschise brațele a imensă descurajare.

— La ora asta, tovarășe ? Apoi își trecu degetele prin păr, nehotărît. Haideti înăuntru, că trage !

„Înăuntru“ era un vestiar, cel mai mic vestiar din lume : cel mult optzeci de centimetri pătrați. Procopiu făcu un gest cu umărul (mîna nu și-o putea mișca ; era prea strîmt) spre ușa care dădea în apartament (sau garsonieră, ce era : pictorul locuia singur) și șopti jenat :

— Acolo nu se poate. Imposibil. E... e dezordine. Și adăugă nerăbdător, dar tot în șoaptă : întrebarea ?

Stăteau aproape piept în piept ; cîteva bastoane și umbrele atîrnate pe cuier îi amenințau, într-o poziție tare nesigură, legănîndu-se bătaioase. Era nemaipomenit de cald și, în spațiul atît de strîmt, parcă nici cuvintele nu încăpeau.

— Ați declarat...

— Mai încet, domnule !

— Ați declarat că Nelu — știți despre cine e vorba (omul dădu din cap în semn că știe) — împrumuta bani de la toți nenorociții. De la cine împrumuta ? Cine erau nenorociții ăia ?

— Păi a împrumutat și de la mine...

Zîmbiră amîndoi.

— Să mă fi gîndit la cineva anume ? De fapt, cerea cam de la toți. Da, stați că-mi amintesc...

Locotenentul se șterse de nădușeală. Instinctiv pictorul făcu și el un gest, să-și caute bausta. Dar cămașa de noapte n-avea buzunar, așa că își trecu peste șața dosul palmei.

— Păi cred că a luat și de la nea Gură, unul care vine și el pe la „Mucu“.

— Cum ați spus ?

— Nea Gura. O poreclă, probabil. Unul cu mutră de precupeț, un palavragiu lăudăros. Spunea că a lucrat în tinerețe la circ : ventriloc sau călăreț, mai știu eu ce. Acum e dentist. Poate că d-aa i se și zicea așa : Gură. Ăla l-a și întrebat odată cînd îi dă paralele înapoi...

— Cum arată ?

— Mic de statură. Voinic.

— Brun sau blond ?

— Țigănos.

— Cînd l-ați văzut ultima oară ?

— Cred că sînt vreo zece zile. Vine rar.

Pîrcălab simțea că se sufocă. Celălalt, în cămașă de noapte, rezista mai ușor.

— Vă rog, vă rog frumos, încercați să vă amintiți cum îl cheamă cu adevărat !

— Pe nea Gură ? Habar n-am. Am auzit că a împrumutat și pe alții. Făcea pe omul cu bani ! Dar eu nu iau parale de la...

— Puteți să-mi aduceți un pahar cu apă ? ceru locotenentul.

— Sigur, dom'le !

Omul dispăru, se ivi după cîteva clipe și-i întinse paharul, apoi îi făcu un semn nedeslușit și intră iar în casă. De data asta întîrzie mai mult. Cînd reveni, părea mulțumit.

— Uite, dom'le, să nu spui că-s al dracului !
M-am interesat, mă privește cum am făcut... A avut
cineva de-a face cu el și... în sfîrșit. Banu îl cheamă,
dom'le, e un măgar și stă în strada Pacienților 9,
sau 9 bis.

— Mă iertați că v-am deranjat la ora asta.

— V-am iertat, gata !

— Bună seara !

— Să fii sănătos și vino într-o zi să-ți arăt niște
tablouri. Dar anunță-mă dinainte, să nu te mai țin
în vestiar.

— Mulțumesc pentru invitație.

17

A doua zi, la ora 8 dimineăța, maiorul își aranja
niște hîrtii pe birou, cînd fu anunțat că locotenentul
Pricălab are să-i facă o comunicare importantă.
Iordan Preda se simțea rău. Nu reușise să adoarmă
decît spre dimineăță, ceea ce se putea citi fără greutate
pe fața lui, cu toate că se bărbierise cu deose-
bită grijă. Nu-i plăcea de loc să dea colaboratori-
lor săi motive de compătimire, așa că-i fu recunos-
cător lui Pircălab că nu-i face vreo observație, de
genul : „Ce obosit arătați ! Ar trebui să vă luați
un scurt concediu“. Nu, Pircălab nu-i spunea nimic
de felul ăsta. Îl privea radios, abia așteptînd să i se

dea cuvîntul. Vedea, cu ochii fericiți ai imaginației, cu totul altceva decît fața obosită a maiorului.

— Ce-i, Pircălab, te însori ?

Dar locotenentul nu-i făcu cinstea să răspundă la întrebare.

— Permiteți...

— Nu permit, mormăi maiorul. Întii, răspunde la întrebare.

Altădată locotenentul s-ar fi supărat. Dar azi prea îi mergeau toate din plin.

— Răspund. Nu mă însor. Permiteți să...

— Stai jos și spune !

Dar nici de data asta locotenentul nu-l ascultă. Avea ochii strălucitori și maiorul se gîndi cu plăcere ce tînăr e. „Ce boroboată o fi făcut, dom'le ?“ Dar bucuria se transmite ușor și maiorul se simți mai bine.

— În discuția de aseară ați sugerat că Banu putea fi unul din cei care a împrumutat bani lui Nelu. Ați avut dreptate. Domnul Banu e aici. Așteaptă de-o oră.

Mayorul lăsă capul în jos și privi coperta unui dosar. Locotenentul se bucura ca un copil care i-a făcut o șotie unui unchi, iar lui Preda îi venea să rîdă. Numai că nu se cuvenea. Se comportase într-adevăr excelent și nu l-ar fi iertat ușor, dacă l-ar fi văzut rîzînd.

— L-ai adus tu ?

Pircălab îl puse la curent cu cele întîmplate.

— Pictorul te-a scuzat ?

— Da !

— Atunci, (și maiorul știa că trebuia să-l felicite, așa s-ar fi cuvenit), atunci voi lua măsuri să ți se facă

o caricatură la gazeta de perete. Am și un titlu : „Locotenentul în vestiar...”

— Pot să-l aduc pe Banu ?

— Imediat. Cu Viziru e ceva nou ?

— Nu. Am întrebat adineauri. Nici urmă.

— Crezi că Banu ăsta are vreun amestec în povestea cu Nelu ?

— Sincer vorbind (și locotenentul deveni mai puțin vesel), dacă toate legăturile lui cu Nelu erau, așa cum ați bănuțit, legate de niște bani împrumutați și așa e, probabil că altfel nu l-aș fi găsit atît de ușor — de ce să-l fi omorît ? E aproape sigur că Nelu n-avea un ban, așa că jaful e exclus. Din răzbunare ? Asta se întîmplă numai în filme.

— Da, s-ar putea ca misteriosul Banu să nu fie de loc misterios. În fond, nici măcar nu s-a ascuns de noi. Cînd l-ai invitat aici, s-a opus ?

— De loc. Numai că e plin de ifose și mă bate la cap cu slujba lui importantă, că-l așteaptă pacienții, doctorul...

— Ce spuneai că învîrtește ?

— Tehnician dentist.

— Ei, fără îndoială, trase maiorul concluzia și oftă, e foarte bine că putem sta de vorbă cu el. Dar uitate că Viziru tot nu apare. La amicele lui nu e. Din provincie, nici o veste. Poate știe Banu ăsta ceva...

În clipa aceea sună telefonul. Maiorul ridică receptorul, rosti cîteva cuvinte, apoi ascultă multă vreme, cu sprîncenele strînse, din ce în ce mai întunecat.

— Așa e ! spuse într-un tîrziu. Mare porcărie. Și avu o strîmbătură de dezgust. O porcărie și o

ticăloşie. (Era negru la faţă.) Sînt acolo într-o oră. Facem mai mult ? Nu ? Atunci, într-o oră.

Aşeză receptorul în furcă.

— Trebuie să plecăm. Domnul Banu să ne aştepte.

— Poate să dea un telefon la serviciu ?

— N-are decît. Peste cinci minute ne vedem jos, la maşină. Şi adăugă : Viziru e mort de vreo săptămînă. A fost ucis.

18

Era o gară mică, de cîmpie, la cîţiva kilometri de Bucureşti. În ciuda băncii de lemn tip C.F.R. şi a godinului ruginit, sala de aşteptare nu avea un aspect neplăcut, şi locotenentul înţelese repede de ce. Cineva — „poate nevasta şefului de gară, trebuie să existe neapărat o nevastă a şefului de gară !“ — dăduse pe geamuri cu spumă de bere şi lumina se filtra cu discreţie. Încăperea era scundă şi răcoroasă, iar glasul calm al impiegatului (un om în vîrstă care, evident, făcuse războiul şi văzuse multe) nu împrăstia, ci sporea impresia de intimitate. Impiegatul locuia în sat. La venirea celor doi, şeful gării trimisese un copil să-l cheme. Sosise repede şi intrase aici, unde-l aşteptau. Rămăsese în picioare, cu manşetele pantalonilor prinse cu ace de siguranţă, aşa cum coborîse de pe bicicletă.

— Da, vă spun pe rînd. De la început. Trenul de marfă 017198 a oprit în gară acum o săptămînă la ora 5.36, în zori. Ne-a lăsat zece vagoane : cinci încărcate și cinci goale. Trebuia ca I.A.S-ul să descărce mașinile agricole și să încarce produse. Descărcarea s-a făcut la timp, dar încărcarea a întîrziat. Sîntem la început de campanie și n-au destule autocamioane. Așa că or să plătească locații cît nu face. Abia ieri pe la prînz au venit cu produsele. Cînd am trecut pe lîngă unul dintre vagoanele care fuseseră goale de la început, într-un colț am observat un fel de pachet mare. Vagoanele erau neacoperite și aveau pereți înalți de vreun metru. Pînă atunci nu mă uitasem înăuntru. Nu aveam de ce. Pachetul era învelit într-o prelată. L-am chemat pe șef și ne-am dat mai aproape, să vedem dacă n-are vreo inscripție, dacă nu e colet poștal. Ne-a izbit mirosul. L-am desfăcut și am dat telefon la postul de miliție. A venit mai întîi un sergent, pe urmă un căpitan cu o ambulanță. I-am spus cum l-am găsit și l-au luat. Asta-i.

— Cum arăta pachetul ?

— Cum arăta... Omul rămase puțin pe gînduri. Arăta bine. Nu glumese, arăta bine de tot... Dacă n-ar fi fost mirosul...

— Cum adică, bine ?

— M-am și mirat, vă spun. Ați văzut și dumneavoastră cum sînt pachetele pe care le poartă cuconițele pe bulevard. Așa, de-un deget, cu funduliță. N-o să credeți...

— Ce n-o să cred ? Spune !

— Îi strînsese genunchii, îi apropiase capul de genunchi, să nu fie pachetul prea lung. Și sfoara era

legată metodic. N-o să mă credeți — ziceam — dar nu e o invenție, am văzut și eu, a văzut și șeful, avea chiar și fundă. Sfoara, zic, avea fundă. Numai că, dacă desfăceai funda, sfoara tot înnodată rămînea. Funda era un fel de fantezie.

Omul îi conduse la mașină. Pînă la spitalul raional nu aveau decît cîțiva kilometri.

19

Căpitanul Pop își tot freca fața nedormită, cu sprîncenele alburii, decolorate de soare, și bea pahar după pahar din cana de apă veche, încălzită, rămasă pe biroul medicului-șef.

— O bere rece ! Grozavă ar fi o bere rece ! exclamă într-un tîrziu. Nu ?

Pîrcălab confirmă politicos.

— Da — cugetă celălalt cu glas tare — dar de unde bere rece aici, la spital ?

Valuri de căldură pluteau somnoroase, venind dinspre cîmpie ; o căldură de pămînt uscat, de frunză încinsă și prăfuită. Maiorul stătea în colțul cel mai umbrît al încăperii, închisese ochii și nu mai spunea nimic. Îl așteptau pe medic ; nu mai aveau decît să-i mulțumească și să plece. Căpitanul se oferise chiar să se ducă în căutarea lui, dar maiorul nu voia să întrerupă „vizita“.

Omul cu sprîncenele alburii îi pusese la curent cu cuvinte puține și fără să adauge nici un fel de

aprecieri personale. Cadavrului (care fusese adus de la gară cu ambulanța) i se făcuse autopsia în zori. Dan Viziru fusese călcat de o mașină. Roțile vehiculului trecuseră *de două ori* (dus și întors, poate) peste trupul tinărului. „Sadism ? Nu, se gîndi Pîrcălab. Voia să fie sigur că e mort.“ Apoi cadavrul fusese împachetat. („Acesta e cuvîntul ! Împachetat ca un obiect oarecare, cu grijă, nu înfășurat în grabă“.) Încă înainte de venirea lor, căpitanul se interesase la direcția generală C.F.R. și aflase că trenul de marfă 017198 părăsise gara București-triaj la ora 2 și 14 minute noaptea („În noaptea morții lui Nelu“, se gîndi Pîrcălab.) Tot direcția generală îl informase, două ore mai tîrziu, că mecanicul și însoțitorul trenului declară amîndoi că prima oprire a avut loc la ora 5,36. După autopsie, medicul arătase că trupul e într-o stare atît de proastă, încît nu poate să-și dea seama dacă a fost urcat în vagon sau azvîrlit de la oarecare înălțime (de pildă, de pe un pod de cale ferată), dar că există unele indicii pentru cea de-a doua alternativă.

Se uitară la hainele mortului, la prelată... Pînza groasă, nouă, nu avea pe ea nici un semn după care să poată fi recunoscut proprietarul. Stătea pe jos, la picioarele celor trei, ghemuită ca un animal adormit : o bucată oarecare de pînză tare, bună să acoperi o mașină cu ea, să n-o plouă.

— Nu arată rău ! comentă, într-un tîrziu, căpitanul. Probabil că proprietarul mașinii are garaj și n-o folosește.

Mai mult din politețe (omul îi inspira respect), Pîrcălab își notă și această indicație. lîngă toate celelalte, deși era vorba de o posibilitate dintr-o

mie. Apoi, cum doctorul tot nu venea, traseră bucata de pînză în dreptul ferestrei, o desfăcură încă o dată și o cercetară atent. Fără rezultat.

20

Nu se făcuse nici unu, dar în cabinetul maiorului era cald, groaznic de cald. Profilul amical al halbei de bere evocată de căpitanul Pop nu se zărea nicăieri : se simțeau amîndoi la capătul unei zile grele de lucru. Și ce frumos începuse ! Cu găsirea lui Banu. Aducîndu-și aminte de bucuria lui exagerată, Pîrcălab zîmbi ironic.

— O să-i luăm interogatoriul lui Banu ! spuse maiorul. Dar înainte de asta, trebuie să trimiți pe cineva, să ia la rînd toate secțiile de miliție. În noaptea crimei — sau a crimelor, dacă și Nelu a fost ucis — probabil că s-au găsit pe caldarîm urme de sînge.

Scoase o batistă proaspăt călcată („Unde-o păstra, domnule ?“) și își șterse fața de nădușeală.

— Mă gîndesc cum aș proceda dacă aș fi „sectorist“ și dacă aș întîlni în sectorul meu — să zicem, în mijlocul unei străzi — o pată de sînge. Sau mai multe. M-aș alarma sau nu ? Bineînțeles, presupunînd că nu s-a semnalat nici un accident... Nu știu... Poate că m-aș gîndi că a avut cineva o hemoragie sau chiar că e vorba de vreo pasăre

tăiată. Să nu mă fac de rîs, raportînd mai departe asemenea fleacuri. Mai bine să aștept.

— Asta presupunînd că ucigașul n-a șters urmele. Putea să presare nisip, de pildă...

— Cu un tip atît de metodic te poți aștepta la orice. Dar era noapte și probabil că nu-i convenea să rămînă prea mult acolo.

Maiorul rămase o clipă cu ochii închiși.

— Pentru moment, asta ar fi tot. Singurul indiciu mai serios mi se pare cel cu petele de sînge. Ai văzut că l-a omorît pe caldarîm ?

— Da. Altfel ar fi rămas pămînt pe haine.

— Caldarîmul înseamnă de cele mai multe ori loc populat... Să fie întrebați toți lucrătorii miliției care au fost de serviciu în noaptea aceea în raza capitalei. Poți să te duci ! Să vină Banu.

În clipa aceea sună telefonul. Îi făcu semn să ridice receptorul și locotenentul ascultă.

— La telefon locotenentul Pîrcălab. Apoi urmă o scurtă pauză. O clipă, să raportez. Maiorul îl privea, așteptînd. E vorba despre Vasilache Zet. Se pare că e vîrît pînă-n gît în afacerea cu nasturii.

21

Ghemuit pe scaun, cu fruntea lucind de nădușeală, Zet se făcuse atît de mic, încît te așteptai din moment în moment să dispară. De cînd îl văzuse prima oară, Pîrcălab se gîndise că lui Zet

nu-i prea place să aibă de-a face cu organele mili-
ției.

Nici anchetatorul fraudelor de la cooperativă nu
părea să se simtă prea bine, și avea tot timpul ae-
rul că se scuză față de maior că l-a făcut să se deran-
jeze pentru o treabă atât de simplă și de neinte-
resantă. Fusese rugat să comunice tot ce se ivește
nou în ancheta de la „Progresul nasturilor“ și se
conformase. Ofta mereu, parcă dezamăgit, și aprin-
dea țigară de la țigară.

— Numele și pronumele ?

— Vasilache Zet. Numele tatălui : Ion.

— Domiciliul ?

— Strada Crinișorilor 4, etajul IV.

— Profesia ?

— Croitor. De bărbați și de dame.

— Intreprinderea la care lucrezi ?

— Cooperativa „Avîntul îmbrăcăminte“, atelierul
din strada Vinători.

— De cîte ori ai mai fost condamnat, motivul și
felul pedepsei...

— De șaisprezece ori... Între trei luni și un an,
niciodată mai mult. Motivul, știți dumneavoastră...

— Știm. Furturi și găinării ! îl ajută anchetato-
rul. Ți se face și rușine să te gîndești. Nu te poți
dezvăța ?

— Păi...

Mititelul ridică din umeri a zădărnicie.

— Ei da, îi explică gestul anchetatorul, știm și
asta ! Soarta e de vină. Și îi explică maiorului :
Îl cunosc de vreo zece ani. Cînd îl prind, se face
mic, plînge și dă vina pe soartă. Numai că de data

asta, domnule Zet, te-ai curăţat. Iei cinci ani ca popa.

— Păi de ce, tovarăşe, se trezi mititelul, de ce ?

— Uite, să-ţi explic de ce, dacă nu ştii. Pentru că ai scos bani grei, băiete, d-aia !

Fruntea lui Zet se acoperi de broboane mari de sudoare.

— Să vă...

— Lasă — îl întrerupse anchetatorul — lasă... Mai bine să vă spun cum am dat de el. Ştiţi că nasturii ăia — pătraţi, rotunzi, de tot felul — erau, de cele mai multe ori, îmbrăcaţi în pînză sau în stofă. De unde să cumpere Greceanu stofă ? Din comerţ ? De ce ? De la Zet, da, îi convenea.

În timp ce anchetatorul povestea, Zet îşi mai revenise. Vorbi :

— Îmi permiteţi să vă pun o întrebare ?

— Pune-o !

— Cine mă dă în judecată ? De la cine am furat ?

Anchetatorul se rezemă de spătarul scaunului şi începu să ridă. Îi explică iarăşi maiorului :

— Nu e prost ! N-ar fi scăpat el cu pedepse atât de mici dacă era prost. Zet aduna toate resturile de pînză şi de stofă care rămîneau de la confecţia costumelor şi care de obicei se aruncă sau, mai rar, se restituie clientului. Cinci centimetri de aici, zece de dincolo, cui să-i servească ? Doar pentru făcut costume de clown. Sau pentru îmbrăcat nasturi. Nu-i prost păcătosul ! făcu un gest de dispreţ, şi Zet tresări, jignit. Are idei bune şi-şi bate joc de ele. Ca şi năsturarii ăia. Nişte zăpăciţi. Se pare că nu-l plăteau din fondurile cooperativei, ci din buzunarul lor.

Adevărul e că nici ei nu prea furau ; se foloseau de firma cooperativei ca să-și facă afacerile lor ilicite cu nasturii artistici. Nici nu se putea să nu-i prindem pînă la urmă, că mai nimeriseră și un contabil idiot. L-ați cunoscut, mi se pare...

— Am avut plăcerea, spuse maiorul, vizibil plictisit de șuvoiul de cuvinte. Apoi adăugă repede, să nu-l jignească pe anchetator : V-am urmărit cu atenție. Aveți dreptate.

Dar omul observase răceala din tonul maiorului și devenise serios. Glasul lui răsună plin de oboseală.

— Ai să fii pus sub acuzare, Zet. O pățești. Nu numai pentru furt. Alta e chestia. De ce să-ți fi plătit domnii ăia o groază de bani pentru niște cîrpe ? E și nițel șantaj la mijloc, domnule Zet.

Zet vru să spună ceva ; fu oprit.

— Ce-ar fi să declari adevărul ? Nu cu plînsete, ci cu mărturisiri cinstite ți-ai scurtat tu termenele pînă acum. La drept vorbind, procedeul e bun. Pălăvrăgise Nelu, nu ?

— Da, spuse Zet în șoaptă, ăla vorbea mult. Și sigur că după ce-am aflat ce învîrtesc ei, n-au mai vrut să se certe cu mine. Să știți că nu-i numai asta, că eu oricum nu i-aș fi turnat, dumneavoastră mă cunoașteți. Dar ei așa erau, cum ați spus, niște zăpăciți, le mai găseam și cîte un client, le făceam rost de cîte o stofă mai fistichie și ei mă plăteau mai mult cu binele ; nu știau prețul banilor.

„Avem de-a face — se gîndi maiorul, mai nemulțumit decît oricînd — cu un fel de univers al inocenței. Numai copilași nevinovați... Dar pînă acum au fost doi morți !“

— Îmi permiteți să punc câteva întrebări ?

— Cu plăcere ! exclamă anchetatorul și se ridică în picioare, oferindu-i locul.

Dar maiorul rămase nemișcat și celălalt trebui să se așeze din nou, stinjenit. Era a doua oară când maiorului îi păru rău că-l necăjește. Dar nu avea timp să se gândească la asta.

— Domnule Vasilache, îți menții declarația pe care ne-ai făcut-o în seara sinuciderii lui Nelu ?

— Bineînțeles.

— Nu mai ai de adăugat nimic ?

— Nu.

Zet era pe deplin calm și Pîrcălab își dădu seama că nu ei îl înfricoșau, ci anchetatorul.

— Când ai aflat că Nelu s-a sinucis, te-ai bucurat sau nu ?

— Cum o să...

Dar maiorul îl privea direct și Zet plecă privirea. Făcu un gest de stînjeneală și zîmbi. Avea un suris de copil.

— Sigur că m-am simțit mai ușurat, că vorbea prea mult. Dar mi-a părut rău de el. Era băiat de treabă...

— Dar nervos, nu ?

— Am spus eu că era nervos ? Da, mi se pare c-am spus.

— Când v-ați certat ?

Șovăi.

— Ați aflat de la doamna Constantinescu ? Ne luasem dintr-un fleac, la o țuică... Nu știți cum sîntem noi, bărbații ? Și am rămas certați.

Și avu iar zîmbetul acela de copil.

„Uite, domnule — se gîndi maiorul — cine ştie cum sînt bărbaţii şi uite, domnule, cum zîmbeşte, nenorocitul !“

— Cine avea interes să-l ucidă pe Ion Greceanu ?
Achetatorul rămase cu ochii ţintă la maior.

— Am întrebat — repetă, răspicat, maiorul — cine avea interes să-l ucidă ?

— Eu... eu nu ştiu... De ce să-l ucidă ?

— Gîndeşte-te şi răspunde ! În afară de dumneata, care ai şi mărturisit că moartea lui îţi convenea, cine mai avea interes să-l ucidă ?

— Eu n-aş omorî nici o...

— Aştept răspunsul !

Stătea pe un scaun, în mijlocul odăii, livid, cu genunchii tremurînd.

— Nu te mai gîndi la altceva. Încearcă să fii calm şi să răspunzi la întrebare.

Apăruse — parcă din văzduh — un pahar cu apă. Zet bău cu sete.

— Mai spuneţi-mi o dată ce vreţi să ştiţi !

Maiorul repetă întrebarea. Zet rămase pe gînduri.

— Ar fi Viziru întîi. Numai că ăla e o haimana, nu e în stare...

Şi se opri.

— Altcineva ?

— Ziceaţi că eu. Cum să-l omor eu, tovarăşe maior ?

— În afară de Viziru şi de dumneata...

— Nu ştiu, de unde să ştiu ? Vorbesc cîstit. Adică...

Ridică spre maior o privire în care se zărea o licărire de speranţă. Izbucni :

— Ȃla trebuie sȃ fie, tovarȃșe maior, Banu. Era gata sȃ mȃ mȃnince. Parcȃ-l vȃd ȡn faȃa mea, ȡn haina lui, aia de 2 000, plȡnȃ de pete de ulei...

— Ce fel de pete ?

— Pȃi trebuie sȃ fi fost șofer sau poate avea mașina lui. Ȃla putea sȃ ucidȃ și zece ca Nelu.

— Ascultȃ, Vasilache, ȡl opri maiorul, calm. Fii atent la ce rȃspunzi acum și sȃ nu te punȃ dracul sȃ minȃi. Ești atent ?

— Sȡnt, bȡlgui Zet, cum sȃ nu fiu ?

— Ȣnainte de a urca Banu, ȡn minutele acelea se auzea gȃlȃgie de peste drum sau era liniște ?

— Era liniște. Am auzit soneria perfect.

— Cu un minut sau douȃ ȡnainte de țȡriitul soneriei, s-a auzit vreo mașinȃ oprind ȡn faȃa blocului ?

Zet ȡși prinse țȡmplele ȡntre palme și se uita ȡn podea cu privirea fixȃ, concentrat.

— Nu știu — spuse ȡntr-un țȡrziu — nu poț sȃ-mi amintesc.

22

Banu era — hotȃrȡt ! — un domn cu mașinȃ, și Pircȃlab se muștrȃ ȡn gȡnd cȃ n-a observat asta ȡncȃ de cȡnd ȡl vȃzuse pentru prima oarȃ. Și doar era atȡt de vizibil ! Ȣatȃ-l și acum, ȡndreptȡndu-se cȃtre biroul maiorului (la care stȃ el, Pircȃlab), cȡt de ca-

racteristic se mișcă ! Un domn cu mașină ! Evident, asta nu înseamnă că e neapărat *un domn* ; cu fața cioplită grosolan, cu haina neîngrijită, cu brațele lungi, bălăngănindu-și pumnii cît o halbă de bere, nici nu se pretinde așa ceva, Doamne ferește ! Dar nici un simplu om cu mașină, adică un șofer, nu este. Nu, e un domn cu mașină și nimic altceva ; el întreabă, el cere lămuriri, el trage la răspundere. De ce e interogat abia acum ? Așteaptă de cîteva ore. N-are nimeni de gînd să-l lămurească ?

Maiorul n-avea de gînd să-l lămurească. Îl lăsa pe Pircălab să-i ia interrogatoriul, iar el se uita la omul scund, brun și nespus de voinic, și se gîndea că nu crede nici în teoriile lui Lombroso și nici în intuiția lui Zet, dar că, într-adevăr, dacă există figură de om predestinat să ucidă (numai că maiorul știa că nu există), atunci amicul Banu are, cu siguranță, o asemenea figură. „Ala poate să ucidă și zece ca Nelu !“ observase Zet. „Ce e drept, poate ! fu de acord și maiorul. Mai trebuie să vedem dacă a și făcut ce poate.“

Pircălab îi puna calm întrebare după întrebare. Văzînd că reclamațiile lui sînt ascultate cu indiferență, omul, deși pufnea pe nări cu supărare, răspundea pe larg, cu comentarii. Maiorul se gîndea la altceva și asculta neatent.

— Sînt tehnician dentist. Cîștig bine și să nu vă închipuiți că fur aur. Cont C.E.C. 9743200. Am depus timp de patru ani cîte o mie de lei pe lună. Dacă împrumut pe alții ? Da. Cînd are omul nevoie, îi dau. Nu mi-e frică mie că-mi trag chiulul. Le este lor frică. Dumneata n-ai văzut ce pumni am ? Dacă împrumută, să și dea înapoi ! Spuneți de ca-

mătă ? Nu ajunge spusul. Să văd dovezile. Da, pe Nelu Greceanu îl cunosc foarte bine. Uite omul care mi-a tras clapa ! Cu cît ? Cu cinci mii de lei. Îl știu și pe Viziru. I-am dat niște parale acum vreo șase luni și mi le-a dat înapoi. Corect. Da' tot m-a dus ; mi-a spus că garantează el pentru Nelu, să-i dau și ăluia. Că au ei doi pe cineva la mînă, pe unul Costăchel. Mințea, dă-l dracului ! Dar m-am prins și gata. S-au dus miișoarele. Aștia cheltuiau totul pe băutură...

Începuseră să fie prea multe cuvinte, iar Banu vorbea tare și gros. Nu se mai putea. Așa că maiorul se ridică tacticos și se îndreptă spre biroul la care stătea Pircălab. Purta un costum gri, elegant. Automat, Banu se ridică în picioare.

— Luați loc, vă rog ! spuse maiorul, deosebit de amabil, și se așază pe scaunul ocupat pînă atunci de locotenent.

— Mulțumesc ! răcni Banu intimidat și se așază, alegînd singura poziție mai elegantă pe care o cunoștea : picior peste picior, poziție care-l jena peste măsură.

— Vom vorbi încet ! îi comunică maiorul. Nu-i bine să fie și alții la curent cu chestiunile ce le discutăm.

Impresionat, Banu dădu din cap aprobator.

— V-aș ruga stăruitor să vă amintiți ce ați făcut în ziua de trei iulie. Acum opt zile, cînd a murit tovarășul Ion Greceanu. Relatările domniei voastre mi-ar putea fi de mare ajutor.

— De la ce oră, tovarășe ? întrebă în șoaptă Banu.

— De la ora zece post meridian. Seara, cum se zice în popor.

— Nu știu exact cât era ceasul, trebuie să fi fost trecut de zece. În seara aia am fost chiar la mort. Nu era mort, sigur.

— Povestiți-ne totul în amănunt.

— Eram cu mașina. Știam casa unde stă și că e la ultimul etaj sau la penultimul, numai că am greșit apartamentul. Mi-a deschis unul mititel, ca vai de capul lui... Și se porni pe rîs. Văzînd însă fața maiorului, se opri brusc. Mi-a deschis ăla, mi-a spus că Nelu stă mai sus. Mai era un etaj. Am urcat, l-am găsit pe inginer și ne-am și luat la ceartă. Auzisem că s-a vîrît într-o afacere și, dacă-l aresta, adio parale ! L-am luat cam țare, recunosc, dar am scos de la el o mie de lei.

— Deci nu v-a mai rămas dator cinci mii...

— Păi ăștia... Adică sigur, numai patru mii. Pe urmă am coborît...

— V-ați certat și pe scară ?

— Ne-am. Am coborît...

— Ce oră era ?

— Să fi fost unsprezece și ceva. Hopa în mașină și hai să facem o plimbare, să ne calmăm nițel ! Pe urmă, acasă. Mă gîndeam că banii tot îi scot pînă la urmă...

— V-ați întîlnit cu cineva ? V-a văzut cineva în mașină ?

— Adică vreți să știți dacă am vreun alibi ? Păi, știu eu ? Nu cred să am. Locuiesc singur și în seara aia n-aveam nici o damă. Pentru toate chestiile astea, scuzați de supărare, dar nu era nevoie să mă țineti atîtea ore.

— Încercați, totuși, să vă amintiți dacă nu v-a văzut nimeni în noaptea aceea.

Omul rămase o clipă cu capul plecat.

— N-ați coborât din mașină să vă luați țigări sau să dați un telefon ?

Banu aproape strigă de bucurie :

— Ba da, un telefon am dat, de la bodega de la mine din colț. M-au văzut toți ospătarii. Mă știu ei...

— Ce oră era ?

— Aproape unu.

— Pe cine ați chemat ?

— O femeie, nu vă pot spune cum o cheamă. Sîntem cavaleri, nu ?

Și aștepta ca maiorul să-i confirme că sînt cavaleri.

— V-a răspuns ?

— Păi nu v-am spus adineauri că m-am culcat singur ? Dacă-mi răspundea...

Și iarăși fu gata să rîdă. Dar maiorul era prea încruntat. Așa că Banu se stăpîni.

— Cum se numește cîrciuma ?

— „Puțul rece“.

— Era precis ora unu ?

— Poate ceva mai mult, poate ceva mai puțin. Tocmai se pregăteau să plece, că-și încheiaseră socotelile. Dar pe mine tot m-au primit, că sîntem vecini.

— Ați avut vreodată vreun accident cu mașina ?

— M-a ferit Dumnezeu.

— Mulțumesc ! Tovarășe locotenent, îl conduci și revii. Domnule Banu, va trebui să mă așteptați. Continuăm mai tîrziu.

Cînd Banu fu adus din nou în birou peste două ore, în spatele maiorului se aflau Pîrcălab și un sublocotenent foarte tînăr, cu gene lungi și arcuite. Aveau pe figuri o anumită gravitate. Maiorul desena ceva pe o hîrtie.

Vorbi Pîrcălab :

— În seara zilei de 3 iulie, după ce te-ai certat violent cu Ion Greceanu și după ce l-ai amenințat în gura mare, pe scară, în așa fel încît vecinii să te audă plecînd, ai părăsit casa. Aveai intenția de-a reveni, deoarece observaseși între timp că în zgomotul pe care-l făceau constructorii blocului de peste drum un foc de revolver se pierdea ușor. Te-ai întors, ai urcat din nou scările și ai intrat în apartamentul lui Ion Greceanu. L-ai împușcat de aproape și i-ai pus revolverul în mînă, încercînd să simulezi o sinucidere. Ai șters toate locurile unde puteau să rămînă amprente : geamul, de pildă, l-ai curățat numai în partea de jos, pentru că sus, oricum nu ajungeai. Dar știai că Viziru va bănuî cine e uci-gașul, așa că te-ai hotărît să-l lichidezi și pe el. Te-ai dus la restaurantul „Puțul rece” și ai dat telefon, imitînd vocea lui Nelu. Ai fost doar ventriloc, nu ? Ospătarii afirmă că ai stat la telefon cinci minute. Cam mult pentru un apel la care nu răspunde nimeni. Dan Viziru a venit la întîlnire. Ai dat peste el cu mașina și l-ai ucis. Tovarășe sublocotenent, vă rog...

— Am cercetat mașina B. 50981, aparținându-i lui Banu Petre. Pe aripa din dreapta prezintă zgîrieturi vizibile cu lupa, unele și cu ochiul liber. Este evident că între suprafața mașinii și un corp străin a avut loc o ciocnire. Date fiind cele relatate adineauri, probabil că a lovit cu forță maximă un trup omenesc.

Cu ochii plini de vinișoare roșii, Banu se uita holbat la cei doi.

— Sînteți nebuni !

Șoptea, de parcă s-ar fi gîndit să nu-l deranjeze pe maior. Apoi veni spre ei, legănîndu-și brațele și se încleștă cu pumnii de tabla biroului. Se uita țintă la Pîrcălab.

— Bă, cu mașina m-am atins de-un pom, bă ! E vreo lună de atunci.

— Dați-i un pahar de apă ! vorbi maiorul pentru prima dată. Unde e pomul ?

— Pe șoseaua Chitilei, șopti Banu și se lăsă să cadă pe scaunul pe care sublocotenentul i-l împinsese din spate.

— Să mergem ! spuse maiorul.

24

„Uite, domnule — se gîndea Pîrcălab — uite ce ne lipsea nouă mai mult și mai mult acum, după o noapte nedormită și după ziua asta cît un secol : o

preumblare cu mașina la șosea. Bine că nu mai există trăsură, că ar fi fost și mai grozav. Poftiți, tovarășe maior, poftiți, domnule criminal, caii au primit hrană bună, arcurile canapelei sînt moi, birjarul e nerăbdător ! N-auziți cum plesnesc cu biciul prin aer ? Și ce preumblare nobilă ! Căutăm un arbore în suferință. Totul e nespus de frumos. Mai ales domnul Banu e frumos, așa cum stă lîngă mine cu nasul lui mare și posac. Al dracului om, domnule, chiar să-l fi omorît cu adevărat ? Și să-i fi omorît pe amîndoi ? Prea ar fi simplu : „Unu, doi, dumneata ești criminalul ?“ „Da, domnule, eu sînt, m-ați prins, sînteți deștepți foc, ce mai, mă dau bătut !“ Dacă într-adevăr a vorbit noaptea cu Viziru, de ce ne-a spus de telefonul de la cîrciumă ? Că de la el știm. Ii era frică să nu aflăm singuri ? Încîlcită poveste ! Și pe urmă, ce-i dacă a chemat cinci minute ? Scrie în vreun manual de psihologie că un tip ca Banu nu poate să fie insistent, sau numai răbdător, sau naiba mai știe cum, cînd caută pe cineva la telefon ? Cum să-ți dai...”

În clipa aceea, mașina se opri. Locotenentul, căzut pe gînduri, avu o tresărire puternică.

Maiorul nu coborî. Copacii de pe marginea șoselei, cu frunzele albe-cenușii în lumina neonului, îi așteptau nemișcați. Banu arată pe partea dreaptă a drumului un podeț de piatră vărui în alb.

— Cam pe aici s-a întîmplat. Țin minte podețul.

Scoarța de copac fu luminată de lanternele lui Pîrcălab și a șoferului. Lumina se mișcă încet pe încrețiturile brune. Un punct strălucitor și o lacrimă

de rășină. Încă una. Alt copac. Furnici negre și mici. (Pîrcălab nu mai văzuse niciodată furnici atît de groase). Suiau și coborau agale. Alt arbore, altul. Un fluture adormit, un fluture cu aripile mici, urît, cenușiu, fluture de șosea prăfuită. Se apropiau cu încetul de podeț.

— Coane șoferule, cunoști șoseaua ?

Întrebase Banu.

— Da.

— Unde mai e vreun podeț din ăsta ?

— Păi, pînă la T., mai sînt vreo treizeci !

— Nu. (Banu clătină din cap enervat). Aici, între kilometrul douăzeci și douăzeci și cinci, mai sînt ?

— Vreo două sau trei.

Urcară în mașină și maiorul nu-i întrebă nimic. După vreo cinci minute, șoferul opri din nou (nu mai așteptase semnul lui Banu) și arătă cu bărbia, pe dreapta, un podeț alb.

Un mesteacăn. Încă unul, înfofolit în coaja lui albă ca-ntr-o cămașă subțire de mătase. Apoi iarăși, la rînd, arbori de plută. Acum nici nu se mai uitau prea mult : lumina celor două lanterne unindu-se cam la un metru și jumătate înălțime, apoi o coborîre iute de-a lungul trunchiului și gata. Mai aveau pînă la podeț doar cîtiva pași. Banu făcu primul stînga-mprejur și o luară înspre mașină.

— Pomul mă-sii ! spuse șoferul încet, neconvins, fără să se adreseze nimănui.

Apoi porniră din nou : mergeau încet și Pîrcălab simțea că aerul curat i-a făcut o poftă și mai mare de somn.

„Și dacă totuși e vinovat, nenorocitul ? Acum ce-o fi vrînd ? Să dea, la noroc, de un arbore cu scoarța jupuită ? Noi avem timp și în două-trei zile tot găsește unul ! O fi spus că e pe lîngă un podeț doar ca să ne astîmpere bănuielile. Cine să-l fi omorît pe Viziru la urma urmei ? Zet ? Se pare că e la mijloc doar o nenorocită de poveste cu nasturi, și o asemenea poveste se potrivește lui Zet ca o mînușă. Fleacuri ! Mașină n-are. De imitat glasuri nu-i în stare. Pe cînd omul nostru se pricepe. Oricum, prea multe se potrivesc. Cine să fie Costăchel ăla, pe care se lăuda Viziru că-l are la mînă ?“

Dar opriră din nou și Banu se îndreptă direct spre un copac anume, identic cu ceilalți. Lumina lanternelor coborî pe scoarța ruptă, pînă jos la rădăcinile mușchiuloase. Apoi urcă iar și rămase nemișcată. Era evident că arborele e lovit. Pîrcălab se aplecă peste lemnul izbit. Într-un loc era o urmă neagră. Poate se luase vopseaua de pe mașină. Trebuia trimis aici un specialist, să analizeze, deși nu părea să mai fie nevoie. Banu spusese adevărul.

La întoarcere, mașina luă viteză. Maiorul nu făcea nici o mișcare. „Ei, da, se gîndea Pîrcălab, numai în petele alea de sînge ne e speranța ! Sau Costăchel ăla...”

— Da, spuse maiorul, fără să facă nici o mișcare, de parcă i-ar fi ascultat gîndurile, da, tovarășe locotenent, Costăchel... Cine să fie ? Ce știi, domnule Banu, despre Costăchel ?

— Care Costăchel, naiba să-l ia ? (Omul părea exasperat.) Care, că eu cunosc vreo zece ? Toată familia din partea mamei...

Era ora opt, a doua zi dimineată. Cînd venise la lucru, Pîrcălab fusese chemat imediat în cabinetul lui Iordan Preda. Pe birou erau trei căni cu zaț gros pe fund și o mulțime de hîrtii. „Probabil că a lucrat toată noaptea.“

— Ce înseamnă „a avea pe cineva la mînă“ ?

— E vorba de Costăchel ?

Maiorul se strîmbă, ursuz.

— Încearcă, te rog, să răspunzi la întrebare !

— Păi... șovăi Pîrcălab. Să ai pe cineva la mînă înseamnă să-i deții secretele, să ai putința să-i faci rău. Eventual, avîndu-l la mînă, poți să-l șantajezi.

— Nu ! exclamă maiorul și începu să se plimbe prin cameră. Ce mi-ai spus, știam și eu. Dar nu e asta. Dacă nu e, nu e.

Și izbi cu pumnul în aer ; era un gest pe care nu-l mai făcuse și maiorul însuși își privi mirat pumnul. Apoi îl lăsă să cadă.

— Spune dumneata ! Dacă ai pe cineva la mînă, cine plătește ?

— Cum adică ?

— Răspunde, domnule ! Cine plătește ?

— Probabil, cel pe care-l șantajezi, dacă-i vorba de un șantaj.

— E, domnule, e ! Mai mult ca sigur. Dar uite că Viziru se laudă că-l are pe Costăchel la mînă și tot el îi plătește. Cum vine asta ?

Și flutură misiva acelui Costăchel care-i scrisese lui Viziru, cerîndu-i să-i dea banii la fiecare început de lună. Împreună cu celelalte hîrtii găsite la Dan, stătuse pînă acum în umbră, ascunsă în sertarul maiorului.

— Te rog, te rog din tot sufletul. Spune-mi ! „A avea pe cineva la mînă“ nu poate să aibă și alt înțeles ? Spune, să căutăm, spune tot ce-ți trece prin cap.

— Să zicem... încep locotenentul.

Și se opri.

— Vorbește, domnule, vorbește ! Chiar dacă nu-i decît o presupunere !

— Să zicem că poți să ai pe cineva la mînă ca un argument împotriva altuia. Numai că ne cam îndepărtăm de sensul propriu al expresiei.

— Îndepărtează-te, dar vorbește mai clar !

— Păi să zicem că A știe niște lucruri îngrozitoare despre B. Și eu pot porni lupta împotriva lui B, pentru că îl am la mînă, ca argument, ca martor, pe A. Și pot să-l plătesc să țină secretul pînă cînd o să-l chem eu.

— Ești sigur, domnule ?

— Nu, tovarășe maior, habar n-am. Am spus și eu ce mi-a trecut prin cap.

— Costăchel locuiește în P. Cunosce locurile, e un tîngușor. Ce fel de om o fi ăsta ? Îl au la mînă și-i plătesc să tacă... Stranie poveste, domnule !

— Nu vă supărați, tovarășe maior. Acolo, la Viziru, erau o mulțime de scrisori în care i se cereau bani. Costăchel e unul dintr-o sută. De ce v-ați oprit tocmai la el ?

— Pentru că-i dădea, d-aia! Femeilor nu le dădea nimic. Cereau ele, lasă-le să ceară, puteau să fie și o mie. Dar ăstuia îi dădea! De ce? Că doar nu-i plătea pensie alimentară. Și omul socotea că e normal să primească. Fixă și termene, calm, fără amenințări. Țsta știa el ceva. Dar ce? Ce dracu știa el acolo, în târgușorul ăla al lui? Că nu-i dădea Viziru bani pe gratis! Una e să faci cinste cu un coniac, alta să-i trimiți bani cuiva cu regularitate. Aici nu e vorba de dărnicie, ci de o obligație.

În clipa aceea sună telefonul.

— Tovarășul maior Preda? rosti un glas cunoscut.

— Eu.

— În noaptea crimei, sergentul State I. Gheorghe a văzut o mașină care, încălcînd semnul interzis, a intrat în plină viteză într-o fundătură. A doua zi dimineată, pe strada Cercului, în dreptul fundăturii, a găsit cîteva pete de sînge.

— Nu înțeleg prea bine. Să-mi faci un raport amănunțit. Ce număr avea mașina?

— Asta-i nenorocirea, că nu se vedea. Probabil că era o mașină de provincie, că avea numărul plin de noroi. Și în București nu plouase de-o săptămînă.

— Asta e tot?

— Da.

— Mulțumesc! Mîine dimineată să am raportul. Lăsa jos receptorul.

— Trebuie văzut dacă Costăchel ăsta nu are și mașină! N-ar trebui să-i facem o vizită?

P. era un oraș urît. Case de țară, cu acoperișuri roșcovane, se amestecau la voia întâmplării cu vile albicioase, clădite într-un stil florentin sărăcăcios, adaptat posibilităților restrinse ale micilor negustori, îmbogățiți — pentru un scurt răstimp de prosperitate greoaie și fricoasă — imediat după război. Pe strada principală, blocurile noi, așezate umăr lângă umăr ca niște soldați butucănoși cu piepturile prea late, nu izbuteau să înlăture impresia de apăsare. Mașina în care se aflau maiorul și Pîrcălab continua să străbată străzi prost îngrijite în direcția pe care o indicase agentul de circulație întîlnit cu cîteva clipe înainte. Mihai Costăchel locuia pe strada Cîmpului și într-adevăr strada, cu casele modeste și cu mulți pomi, se sfîrșea în plin cîmp. Cifra 5 era scrisă mare, cu smoolă, pe poarta de scînduri. Opriră. Poarta era încuiată și Pîrcălab strigă :

— Domnule Costăchel !

În fundul curții se afla o casă țărănească obișnuită, cu cerdac. Geamurile erau neacoperite nici de perdele și nici măcar de ziare vechi.

— Hei, domnule Costăchel ! Tovarășe Costăchel !

În curtea casei cu numărul 3 îi asculta, privindu-i din cînd în cînd, fără curiozitate, o femeie în vîrstă, foarte înaltă și foarte slabă. Întindea rufe pe niște fire de material plastic prinse între pomi.

Maiorul o privea atent. Făcea mișcări extrem de precise și de sigure ; din două zvîcniri ale brațelor puternice, fără efort vizibil, așeza pe fir cîte un cearșaf imens și dispărea o clipă în spatele lui. Apăreau sus, cu o iuțeală surprinzătoare, cîteva cîrlige de rufe. Apoi femeia ieșea iar în bătaia privirii maiorului și reîncepea. Pîrcălab îl mai strigă o dată pe Costăchel. Dar nu se arată nimeni.

— Nu vine ploaia ? o întrebă maiorul pe femeie.

Ea ajunsese foarte aproape de gard.

— Nu, îi răspunse, și-l privi încruntată. Abia la noapte. Și adăugă, răutăcios : Noi nu trăim la bloc, ca alții. N-avem uscătorie automată. Apoi se auzi iar glasul lui Pîrcălab și femeia mai spuse : acum, ce-l mai strigați ? Nu vedeți că-i casă nelocuită ? Domnul Costăchel a murit.

— Cînd ?

— Acum trei săptămîni.

— Locuiți de mult aici ?

— De ce întrebați ? Sînteți de la miliție, nu ?

— Da !

Femeia își ștergea mîinile umede, roșcate, cu șorțul. Înainte de-a da răspunsurile, stătea o clipă și se gîndea. Apoi rostea repezit cîteva cuvinte :

— Stau aici de cînd m-am născut. Mă cheamă Ionescu Vasilica și lucrez la fabrica de ciment, la ambalaje.

O arătă cu un semn al capului și privirea lui Pîrcălab alunecă spre coșurile înalte, fumegînd îndepărtat, peste frunzele alburii ale copacilor. Crengile păreau pudrate și înțelegea acum culoarea stinsă,

neplăcută, a oraşului ; peste tot se puneă, fin, praful de ciment. Într-o dimineaţă, dacă peste noapte praful de pe frunze, umezit, „ar fi făcut priză“, oraşul s-ar fi trezit cu toţi arborii înţepeniţi.

— L-aţi cunoscut pe Mihai Costăchel ?

— Da. S-a născut aici şi a plecat de copil. Pe urmă, părinţii i-au murit. Când a ieşit la pensie, acum câţiva ani, s-a întors. În ultimele luni mai mult a bolit.

— Cine l-a moştenit ?

— O nepoată din Bacău. Cît a fost bolnav, au trebuit să-l îngrijească vecinii. Cum s-a prăpădit, a apărut şi nepoata. A venit, a strîns tot şi a plecat. Zicea că se întoarce, să vîndă casa...

— Ştiţi cum o cheamă şi unde locuieşte ?

— N-am avut de-a face cu ea ! Trebuie să fie scris undeva, pe la notariat, nu ştiu, că s-a prezentat să-şi ia moştenirea cu cineva de acolo.

— Alte rude nu avea ?

— Nu, cred că nu.

— Trăia bine sau strîmtorat ?

— Eu nu-mi vîr nasul în casa omului. Doar cît a fost bolnav l-am văzut mai des. Nu puteai să-l laşi în plata Domnului. Cred că avea tot ce-i trebuie ; fusese mare pe la nu ştiu ce comitet de invenţii şi avea pensie de la stat.

— Primea des scrisori ? Bani, eventual ?

— Nu ştiu.

Se auzi un tunet îndepărtat şi femeia îşi privi, neliniştită, rufele.

În clădirea oficiului poștal al orașului intră, peste douăzeci de minute, un tânăr subțirel și cu fața obosită, care se chinuia să pară vesel. Știa că „domnișoarele de la poștă“, personaje atât de des întâlnite în romanele din viața provinciei, nu pot fi obligate să întreprindă nimic. Ele trebuie cucerite, altfel nu se poate. Dar domnișoara bătrână, care se afla la ghișeu, avea un glas atât de amabil, încît părea cucerită încă dinainte de a-l vedea. Îl întrebă, fără să ridice ochii de pe hîrtii :

— Ce doriți, vă rog ?

— O informație ! spuse fericit Pîrcălab.

— Cu plăcere, vă rog !

„Aici — se gîndi locotenentul — trebuie să fi avut loc de curînd o ședință sindicală cu tema *Politețea în producție* !“

Pîrcălab îi întinse legitimația. Femaia o deschise, se uită la fotografie, apoi la locotenent și-i înapoie actul.

— Adresați-vă tovarășului șef, vă rog !

— E aici ?

— Nu, vă rog. Vine mîine dimineață.

— Tovarășă dragă — spuse Pîrcălab și se chinui să zîmbească — nu am nevoie decît de o informație foarte simplă.

— Nu avem voie, vă rog, fără aprobarea șefului.

— E vorba de domnul Mihai Costăchel, strada Cîmpului 5.

— Noi sîntem oraş mare, vă rog. Avem vreo zece Costăchel. Sau mai mulţi.

— Mihai, duduie. Cîmpului 5. Aş vrea să ştiu dacă în ultimele luni a primit vreun mandat poştal şi de la cine. Cunoaşteţi situaţia ?

— Bineînţeles, tovarăşe. E de datoria noastră să ţinem evidenţa. Mîine dimineaţă, vă rog.

Erau aici nişte cuvinte care se repetau şi Pîrcălab, disperat, se hotărî să se sprijine pe ele. Astfel încît spuse cu cel mai cald şi mai plăcut glas din lume :

— Vă rog, duduie, vă rog frumos, nu putem înţirzia.

Femeia privi atent o şampilă. Se uită la şampilă, apoi la Pîrcălab. „Ce-o fi scris acolo ?“ Dar nu se vedea.

— Unde spuneţi că stă ?

— Cîmpului, 5.

— Bine. Luaţi loc şi aşteptaţi !

Nu mai spusese „vă rog“. Dar nici nu păru hotărîtă să acţioneze. Începu să ştampileze nişte plicuri, apoi se apucă să scrie ceva într-un registru. Era nespus de calmă şi nici nu se uita la Pîrcălab.

Trecuse vreun sfert de oră şi Pîrcălab continua să stea în picioare lîngă ghişeu. Tuşi discret.

— Luaţi loc ! îi spuse femeia. Luaţi loc ! Mă deranjaţi, vă rog.

Era o bancă într-un colţ şi locotenentul se aşeză „Ce bine mi-ar prinde acum o ţigară ! Dacă aş fi fumător... Dar nu sînt !“ Mirosea a petrosin şi locotenentul, descurajat, începu să studieze podeaua : scînduri egale, un nod mare rotund, un muc de ţigară, o marcă lipită de scîndură. „Trebuie să tusească iar. Dar dacă se supără ?“ Aşa că nu tuşi.

„Ar fi culmea să adorm aici ! Măcar o cafea să fi băut ! Cred că maiorul e la a treia !“

Se întunecase binișor, dar femeia nu aprinse lumina. De vreo douăzeci de minute se auzea un singur zgomot : pocnetul ștampilelor. „Fii calm, locotenente, calmul este o însușire importantă în viața omului. Calmul trebuie să te întovărășească în fiecare dintre clipele activității tale atît de pasionantă. Toată viața, asta trebuie să faci : să fii calm !“

În sfîrșit, intră cineva. Nu se vedea bine cine e. Se duse și el la ghișeu și domnișoara începu să vorbească în șoaptă. Apoi Pîrcălab îl văzu apropiindu-se. Era un poștaș bătrîn.

— Zicea domnișoara că mă aștepți. Spune, tată !

— Vrei să ieșim puțin ?

Pîrcălab simțea că nu mai poate să rămînă în încăpere.

— Numai să nu întîrziem, tată, că trebuie să predau situația.

La intrarea în oficiul poștal se găsea o bancă. Pîrcălab arătă spre ea și poștașul se strîmbă nemulțumit. „Trebuia să-l chem la un șpriț ! Timp are el destul !“ Dar se așezară pe bancă.

— Dumneavoastră duceți corespondența pe strada Cîmpului ?

— Eu.

— Îl știți pe domnul Mihai Costăchel ?

— Pe răposatul ?

— Da.

— Îl știu. Om de treabă. Pensionar.

— V-a spus domnișoara de unde sînt ? (Poștașul dădu din cap afirmativ.) Uite ce aș vrea să știu. În afară de pensie, mai primea și alte mandate ?

- Primea !
 - Da ? Gîndiți-vă bine !
 - Nu e nevoie. Asta nu se uită. În ultima vreme primea, pe lingă pensie, un mandat în fiecare lună.
 - Suma o țineți minte ?
 - Țin. 500 de lei.
 - De cînd a început să primească mandatele ?
- Precis !
- Din martie.
 - Aveți memorie...
 - Am.
 - Țineți minte cumva de la cine primea mandatele ?
- Vreți să dați de el ? Poștașul rîse gros, mulțumit. Nu așteptă răspunsul locotenentului. I le trimitea Rădulescu Radu de pe strada Popa Tatu, 207. Și rîse iar. Explică : adresa aia nu există, tovarășe. Fiică-mea e căsătorită în București și stă pe Buzzești, la doi pași de Popa Tatu. Merg la ea în fiecare vară
- și strada Popa Tatu nu are decît vreo sută de numere. L-am și întreat o dată pe nea Mihai, că ne știam de mult. „Cine e, nea Mihai, Radu ăsta care stă unde nu se poate ?“
- Și ce ți-a răspuns ?
 - Că cine e curios, moare tînăr.
 - Era încurcat, surprins ?
 - Da' de unde ! A dat și-o țuică. Deși el nu prea avea voie, că era bolnav, bietul om.
 - Asta-i tot. Vă mulțumesc.
 - Mergi sănătos !

În dimineța aceea, maiorul era atît de mulțumit, încît după ce se bărbieri, folosi cîteva picături de lavandă dintr-o sticlă aproape plină, pe care i-o dăruise în urmă cu un an soția. Și era mulțumit pentru că avea o certitudine. O certitudine și o speranță. Certitudinea că, în orele următoare, avea de făcut trei vizite. Speranța că va deveni, în sfîrșit, hoț.

Manolache, directorul Comisiei pentru invenții, era gata să dea orice lămurire.

— Ce funcții și ce atribuții avea la dumneavoastră tovarășul Mihai Costăchel ?

— Mihai Costăchel ? Nu țin minte. Să întreb la serviciul personal.

Maiorul îi făcu semn să nu se grăbească.

— Tovarășul Costăchel a ieșit la pensie acum cîteva ani. Nu se poate să nu vă amintiți.

— Dacă a ieșit la pensie, era un om în vîrstă, nu ?

— Sigur.

— Vă întrebam pentru că putea fi pensionat și mai devreme din motive de boală. Se vede că m-am ramolit. Nu-mi amintesc de nici un inginer cu numele ăsta. Mihai Costăchel...

— Nu știu dacă era inginer. Oricum, avea o funcție de răspundere.

— E clar ! spuse cu hotărîre directorul. Lucrez aici de zece ani și în tot acest răstimp n-a avut funcții importante nici un Mihai Costăchel. Personalul nostru e format din ingineri și din oameni de

știință. Poate că a lucrat la noi numai cîteva săptămîni, în vreo perioadă cînd lipseam din țară. Doar așa...

— Se pare că a muncit aici aproape un deceniu.

— Mihai Costăchel ?

— Da.

— Imposibil. Mihai... Adică, stați...

Omul se opri și surîse, șovăitor.

— Spuneți !

— Mihai... Sigur, îl cunosc foarte bine. Îl cunoaștem toți. Dar probabil că e vorba de altcineva.

Surîdea mereu, puțin stînjenit.

— Să nu vă supărați, tovarășe maior, un Mihai Costăchel a lucrat la noi și a ieșit la pensie acum vreo cinci ani. Dumneavoastră vorbiți însă despre cineva amestecat într-o chestiune importantă, probabil cu vreun brevet, nu ?

— Da, așa cred.

— Spuneți de altfel și de funcția lui... Nu poate fi același om.

— De ce ?

— Pentru unicul motiv că nea Costăchel despre care vă vorbesc eu a fost portarul nostru, portar și numai portar, atîta vreme cît a lucrat.

Maiorul avea în față un pahar cu apă. Se aplecă peste el (poate ca să-și ascundă fața) și sorbi. Apoi scoase batista și se șterse la gură o dată și încă o dată. În cele din urmă, întrebă atît de calm, încît celălalt îl privi surprins :

— Spuneți-mi, vă rog (și nu vă supărați că vă pun asemenea întrebare), care sînt, care erau — la dumneavoastră — atribuțiile portarului ?

Se vede că liniștea maiorului inspira respect, pentru că Manolache evită să-i aducă aminte că nu e rolul lui să se ocupe de îndatoririle portarilor.

— Noaptea făcea de gardă. Ziua completa bonuri de intrare, dădea telefoane să i se confirme dacă tovarășul căutat e în instituție... Ca orice portar. Costăchel își făcea treaba conștiincios.

— Proiectele, planurile ajungeau vreodată în mîna lui ?

— Probabil. De pildă, cineva lăsa un plic la poartă. În plic puteau fi și proiecte.

— În alt mod, nu ? Putea să știe și el despre ce e vorba ?

— Nu cred. Noi ne cam ferim să pălăvrăgim. Doar în timpul concediilor, poate... Știți, cînd funcționarul de la registratură era în concediu, făcea portarul și treaba lui. Un lucru nespus de simplu.

— Adică ?

Și directorul îi explică.

29

Peste o oră, maiorul se afla la Institutul meteorologic. Se îndreptă spre un ghișeu cu geamul ridicat. O femeie blondă, de vreo douăzeci și cinci de ani, foarte frumoasă, transcria niște date într-un caiet.

— Sînteți drăguță să-mi dați o informație ?

Blonda îl cercetă cu niște ochi albaștri, imenși.
„Ce bine că m-am bărbierit ! se gîndi omul. Și lavanda a fost bună !“

— Cu plăcere ! răspunse, și maiorul se simți flatat.

— Aș vrea să știu care a fost situația meteorologică în țară în ziua de 3 iulie.

Femeia se ridică fără un cuvînt. Maiorul, care vîrîse capul pe fereastra ghișeului puțin mai adînc decît s-ar fi convenit, o urmări cu admirație : se mișca lin, elegant, și o clipă își aminti de jucătorii de tenis pe care-i privise, cu cîteva zile înainte, prin ochiurile gardului de fier. Femeia se întoarse cu un registru gros, probabil prea greu pentru ea. Dar și cu registrul în brațe umbla la fel de dreaptă. Se așeză, apoi îl deschise.

— Mă interesează un singur lucru — preciză maiorul — dacă a plouat undeva, în țară.

Femeia îl privi mirată, apoi se aplecă peste pagini.

— Nu — spuse după un minut. — nu a plouat nicăieri.

— Dar cu o zi înainte ? Vă rog foarte mult.

— Cu plăcere ! spuse iar, muzical. Nu, n-a plouat nici în doi și nici la întîi iulie. Nicăieri.

— Mulțumesc ! Mulțumesc foarte, foarte mult ! spuse maiorul.

Femeia îl privi uluită.

Mama lui Viziru, o femeie mărunță, cu fața albă și părul încăruntit, era în doliu și se mișca de parcă ar fi trăit într-un somn neîntrerupt, din care n-o mai putea smulge nimeni. Îl luă pe maior de mână, ca pe un copil, fără să asculte ce-i spune, și-l duse într-o cameră mică, aranjată ciudat; se opriră sub un portret și maiorul trebui să se uite un minut sau două la figura copilăroasă, cu un zîmbet istet, prea istet, a lui Dan. Portretul avea o ramă de lemn negeluit, pe care Viziru bătuse din loc în loc cîțiva nasturi tot de lemn, pătrați bineînțeles; erau ciudați, dar nu de prost gust. Se vede că pentru Dan Viziru, nasturii ajunseseră o pasiune, o obsesie. Așa cum povestea și Pîrcălab, un întreg perete, cel din fața patului, era plin de nasturi de mărimi și culori diferite, așezați în formă de triunghi, de pentagon sau azvîrliți în dezordine — o dezordine aparentă, pentru că nici peretele acesta nu arăta rău. Fără să fie invitat, maiorul își luă un scaun, se așează și începu să contemple peretele; probabil că vroia într-adevăr, cum îi spusese locotenentului, să studieze motivele decorative moderniste. Era, printre celelalte, un motiv clar: raze de nasturi verzi îndreptîndu-se către un imens nasture negru central.

Făcînd gesturi somnoroase, femeia dispăru. Se întoarse peste vreo zece minute cu o tăviță. Pe un șervețel alb, scrobît, se afla o cană de ceai, o zaharniță, o farfurioară cu felii subțiri de lămîie. Așează tăvița pe o masă, în dreapta maiorului, contemplînd-o.

— A ! gemu deodată, îngrozită.

Maiorul roși și-i aruncă o privire vinovată.

— Ce s-a întâmplat ?

— Am uitat să aduc lingurița.

Și dispăru. Maiorul simți cum îi pulsează templele. Se speriasse.

Nu vru să-l asculte, pînă ce bărbatul nu-și termină ceaiul. Îl urmărea atentă, ca o pasăre enormă cu aripile adunate, o masă de umbră speriată, pe scaunul înalt. Apoi maiorul începu să-i explice ce dorește. Dură mult, dar în cele din urmă femeia înțelese.

— Am mai povestit eu asta. Seara a venit acasă, pe la zece ; el întîrzia mereu. Muncea mult și-mi aducea toți banii, să știți. I-am dat de mîncare și l-am culcat. Am stat puțin cu el, pînă a adormit.

— Sînteți sigură că dormea ?

Femeia nu-l auzise ori nu vru să-i ia în seamă întrebarea.

— Pe urmă m-am culcat și eu pe la unsprezece. Trebuie să fi fost unsprezece, nu ? M-am trezit din somn cînd a sunat telefonul. Eu nu aud prea bine, dar tot m-am trezit. Zicea : „Bine, dacă doriți, vin imediat.“ Pe urmă a închis și l-am întrebat cine l-a căutat.

Maiorul asculta atent.

— Ce-a răspuns ?

— „Nelu, mamă“, așa a zis. „Trebuie să mă duc la servicii.“ Și a venit la mine în cameră. A început să cotrobăiască prin dulap. „Ce cauți ?“ l-am întrebat. „Servieta mea.“ De obicei, el nu purta servietă ; dar avea una veche, pe care o pusesem pe dulap. „Caut-o

acolo !“ i-am zis și i-am arătat unde. A luat-o, m-a sărutat și a plecat.

Femeia, pe scaunul ei, tăcu.

— Nu l-ați întrebat de ce pleacă atît de tîrziu ?

— Avea serviciu greu. Lipsea mereu noaptea.

— Pe Nelu îl cunoașteți ?

— Pe Neluțu ? ! se miră femeia. Și clătină din cap, dojenind cine știe ce umbră. Ce mai face ?

— Vreți să repetați ce i-a spus Dan la telefon ?

Femeia tăcea. Apoi veniră niște vorbe de departe, mîhnite :

— De ce nu-mi spuneți ce mai face Neluțu ? E bolnav ?

— Nu, se grăbi maiorul. E sănătos. N-are nimic. Ce i-a răspuns Dan la telefon ?

— „Bine — i-a zis — dacă doriți, vin imediat.“

— Sînteți sigură ?

Femeia nu mai răspunse. Deși era în plină zi, se părea că în mica sufragerie se face din ce în ce mai întuneric. Maiorul plecă mulțumind. Nasturele negru nu se mai afla pe perete.

31

A doua zi, la ora șapte seara, în biroul maiorului se aflau Vasilache Zet, Banu, maiorul Preda, locotenentul Pîrcălab, inginerul Eugen Greceanu și directorul Comisiei pentru invenții care ținea în brațe, parcă jenat, un registru mare. Maiorul purta uni-

formă și stătea la biroul lui, avînd în față o mapă. Cînd o deschise, locotenentul văzu că mapa conținea o singură pagină pe care maiorul, cu scrisul său mărunt și citet, își făcuse, pe puncte, niște însemnări. Dar nu se uita la ele.

— Țin de la început să mulțumesc tovarășului director al Comisiei pentru invenții care a avut amabilitatea să răspundă la invitația noastră.

Omul dădu din cap, aprobînd nu se știe ce.

— Am fixat întîlnirea noastră la această oră tocmai pentru ca dînsul și tovarășul inginer Greceanu — care va afla unele lucruri noi despre fratele său — să poată participa. Cazul Ion Greceanu-Dan Viziru s-a dovedit destul de complicat. Încheiem astăzi cercetările.

Se auzi o trosnitură. Banu se îndreptase pe scaun, greoi și neliniștit. Se uita țintă la maior.

— Sînt două momente. Primul : Ion Greceanu, tehnician la cooperativa „Progresul nasturilor“, este găsit mort într-o poziție care indică sinuciderea. Motive pentru sinucidere există, ba chiar sînt multe și convingătoare. E un om cu sistemul nervos dezechilibrat, amestecat într-o afacere necurată, care tocmai a fost descoperită ; ar fi fost tras la răspundere. Avem de-a face, așa cum au dovedit cercetările noastre, cu un tînăr dezarmat în fața vieții, cu voința și cu puterea de luptă slăbite de o primă condamnare, pe termen lung. Fusesse condamnat pentru o vină de tip deosebit, deși destul de des întîlnită în practica judiciară. Ion Greceanu făcuse o greșeală aparent mică, dar pricinuisse moartea unui om.

Inginerul Greceanu, îngîndurat, dădu aprobator din cap.

— În treacăt fie zis, această împrejurare s-a repetat. Nici în afacerea cu fraudele de la cooperativă nu avea o vină prea mare. Dar vina exista. Văzîndu-se pus a doua oară într-o asemenea situație, pe care el o socotea fără ieșire, și-a luat viața. Și totuși, din prima clipă, colaboratorul meu principal, locotenentul Pîrcălab, a cărui contribuție a fost hotărîtoare...

„Cam pretențioasă formulare !“ gîndi critic Pîrcălab. Dar îi sticliră ochii.

— Tovarășul locotenent, continuă maiorul, a denumit moartea lui Nelu Greceanu „o sinucidere suspectă“. Poate că expresia nu e cea mai nimerită, dar apăsarea încă din prima clipă un șir lung de semne de întrebare — și acest șir a continuat să crească în zilele care au urmat. Cum se explica ordinea desăvîrșită din odaia în care a fost găsit trupul? Pînă și scrumierele erau curate, deși aveam dovezi că în noaptea aceea se fumase mult. Lipseau amprente de pe obiecte, chiar și cele ale decedatului. Le ștersese singur înainte de a se omorî ? De ce ? Murise stînd la masă, dar nu în locul în care se așeza de obicei. Iarăși : „De ce ?“ Și altele, multe : pe jumătate lucruri serioase, pe jumătate fleacuri. Ele păreau să indice prezența în momentul morții sau imediat după aceea a unei persoane străine. Era această persoană ucigașul sau asistase la sinucidere ? Nici un răspuns. La întrebarea : „Cine avea interes să-l omoare ?“ am putut însă să răspundem decis : Dan Viziru. Dan era complicele lui la cooperativă, nevinovat sau aproape nevinovat după acte, dar de fapt culpabilul principal. Scăpînd de Nelu, n-ar fi avut cine să explice, la un eventual proces, că el, Viziru, e adevăratul vinovat. Recapitulez. Nu pu-

team avea convingerea că Ion Greceanu a fost omorât, dar singurul criminal posibil părea Dan Viziru. Iar Dan Viziru, deși nu lăsase nici o urmă în camera mortului, dispăruse fără urmă. Destul de încurcată povestea, nu ?

Ochelarii lui Eugen Greceanu sclipiră ușor în semiîntuneric.

— Nu numai Dan Viziru putea fi bănuït. Mai era și un anume Banu. Fusesse văzut urcînd și coborînd, în noaptea morții, pe scara imobilului în care locuia tehnicianul, se certase zgomotos cu acesta, ba chiar, la plecare, la ora unsprezece, îl amenințase. Mărturia lui Vasilache Zet, că la ora douăsprezece și jumătate a auzit pașii cuiva care cobora, încercînd să nu facă zgomot, putea fi interpretată în defavoarea lui Banu. Se întorsese după discuția aceea zgomo-toasă și, fără să fie văzut de nimeni, îl omorîse. Apoi părăsise a doua oară imobilul... Dacă, auzind pași, Zet ar fi deschis ușa...

Maïorul oftă.

— Da... Poate că am fi știut adevărul de la început. Numai că ușa a rămas închisă. Iar domnul Banu — aici de față — (și îl arată cu o mișcare a capului) neagă că s-ar fi întors. Neagă, fără să aibă, însă, nici un alibi pentru orele în care s-ar fi făptuit posibilul omor. Scopul crimei există. Ion Greceanu îi datora o sumă de bani destul de mare.

Banu bîigui ceva, dar nu se auzi ce spune și maïorul nu-i acordă atenție.

— Nici Vasilache, vecinul (și îl arată pe Zet care stătea pe scaun ghemuit, cu capul plecat) nu are nici un alibi. Și — după cum s-a văzut la un moment dat în cursul anchetei — avea și el un motiv să-l

omoare pe Ion Greceanu. Era amestecat în escrocheria de la cooperativă și îi era teamă, ca și lui Viziru, să nu fie dat în vileag. Să nu uităm că Vasilache Zet, ca vecin, avea cele mai multe posibilități de a acționa.

Maiorul trase concluzia cu hotărîre :

— Fără îndoială, Vasilache Zet, infractor de șaisprezece ori recidivist, cît și Banu Petre, bănuît de cămătărie, pot fi acuzați de uciderea numitului Ion Greceanu.

Directorul Comisiei pentru invenții îi privi pe rînd pe cei doi : unul mărunțel și palid, asudat și cu ochii terorizați. Alături, un bărbat îndesat, cu umeri de luptător de circ, congestionat la față, cli-pind. Amîndoi stăteau pe scaune cu speteze înalte, pe care abia le depășeau cu capul. Semănau cu monștrii aceia pitici, cu fețele încrețite, din vechile legende nordice, urzind planuri malefice undeva, în umbra tronurilor sau jîlturilor împărătești, picurînd otrăvuri verzi în cupe înalte, tăvălindu-se pe podele, cu picioarele scurte zvîcnind.

— Momentul doi al cazului Ion Greceanu — Dan Viziru începe în clipa în care este găsit trupul celui din urmă. Iată-ne obligați să fim atenți la un nou șir de fapte. În noaptea morții, Viziru se întoarce acasă înainte de ora unsprezece. Se culcă, adoarme sau se prefacă că adoarme. Apoi, fie că doarme pînă la ora unu, fie că pleacă de acasă — nevăzut de nimeni — dar se reîntoarce și la ora unu primește un telefon. Cineva îl cheamă într-un loc anume. Răspunde : „Bine, dacă doriți, vin imediat !“ și îi spune mamei sale că l-a chemat Nelu Greceanu. Dar Nelu, la ora aceea, nu mai era în viață. Își ia

o servietă și pleacă. Autopsia dovedește că a fost călcat de o mașină și ucis. Conducătorul mașinii l-a învelit într-o prelată și l-a aruncat sau l-a așezat pe platforma descoperită a unui tren de marfă. A fost descoperit și identificat abia peste o săptămână.

Maiorul se ridică și veni în fața biroului. Stătea la numai un pas de Banu, care-l privea clipind nervos, cu gura pe jumătate căscată, în care sclipeau o mulțime de dinți de aur.

— Putea Zet să-l omoare ? E mai greu de crezut. În primul rînd, n-avea mașină și nici nu fusese niciodată șofer. E dovedit că numai un om stăpîn pe volan poate omori cu premeditare un trecător, fără să-și accidenteze mașina. Specialiștii noștri afirmă că o asemenea crimă e mult mai greu de realizat decît pare la prima vedere. În schimb, Petre Banu are mașină și a fost cîndva șofer. Și încă ceva : felul cum a fost îndepărtat trupul presupune inteligență, iar Banu e mult mai inteligent decît pare. Sau cel puțin asta a fost părerea noastră într-o anumite clipă.

Cu umerii aplecați, Banu privea în podea. Se auzi un zgomot ciudat și directorul înțelese : omul scrișnea din dinți.

— În tinerețe a avut multe profesii : a fost nu numai șofer, ci și măcelar, ba chiar și ventriloc la un circ. La telefon, lui Dan Viziru i s-a părut că aude glasul lui Nelu. Iar pe botul mașinii domnului Banu s-au găsit niște zgîrieturi. Nu poți lovi cu forță un trup omenesc și să nu rămînă urme. Ei bine, au rămas !

Privind la Banu, directorul Comisiei pentru invenții simți că i se face frică. Nu văzuse niciodată un criminal, iar omul scund semăna atît de bine cu

ucigașii care apar în somnul copiilor sau strâng de gît femeii tinere pe copertile romanelor ieftine, încît i se făcu frică. În dreapta lui, inginerul se uita la Banu cu o privire în care directorului i se păru că citește aceleași sentimente.

— Vă spuneam că Banu nu e prost, că e chiar foarte inteligent...

Numai locotenentul observă în glasul maiorului o umbră de ironie.

— El știa că singura probă hotărîtoare împotriva lui sînt zgîrieturile de pe mașină. Și atunci s-a hotărît să le șteargă. Dar cum? Ideea a fost excelentă. Fiind un șofer bun, nu i-a fost greu să lovească mașina ușor, foarte ușor, de un copac. În felul acesta a putut „să ne înfunde“. „Cum mi-am zgîriat mașina? Poftim: Iată copacul de care m-am lovit!“ Copacul există. Și într-adevăr e zgîriat. Dar în împrejurările cunoscute el dovedește, pare-se, un singur lucru: inteligența lui Banu.

Petre Banu se mișcă greoi pe scaun. Apoi ridică fruntea și vorbește mohorît:

— Nu există. Astea, ce-ați zis, nu-s probe. Și trase concluzia: l-am omorît eu pe Viziru? Draci!

Surprinzător, maiorul zîmbi. Apoi ridică din sprîncene și spuse serios:

— A fost numai o presupunere a noastră. Așa am presupus și faptul că ești deosebit de inteligent...

Apoi — în timp ce directorul îl privea uluit — maiorul încheie:

— Sigur că nu l-ai omorît. Și adăugă, parcă mirîndu-se: de ce să-l fi omorît Banu pe Viziru? Doar ați observat cu toții că n-avea nici cel mai mic motiv.

— Asta e ! În primul rînd, Banu nu e destul de inteligent ca să imagineze o poveste cum e cea cu arborele. Și în al doilea rînd, n-avea de ce să-l omoare pe Viziru.

Maiorul vorbea liniștit, de parcă ar fi prezentat unor prieteni o problemă încurcată, pe care a reușit numai cu greu s-o rezolve.

— Această fiind situația, a trebuit să-mi notez pe o foaie de hîrtie cîteva lucruri... Maiorul trecu în spatele biroului, se așeză și continuă pe același ton de confesiune : erau cîteva fapte care pînă atunci părușeră că n-au nici o legătură cu moartea celor doi.

Apoi își plecă ochii pe foaia de hîrtie de pe birou. Citi, și în fața tuturor apăru, ca pe un ecran invizibil, următoarea listă de întrebări (pe care maiorul le întovărăși cu unele explicații) :

— 1. Cine a fost omul auzit de Zet după miezul nopții ?

- a) Banu ;
- b) Viziru ;
- c) un necunoscut.

— 2. Cine era în stare să facă o ordine perfectă în cameră și să împacheteze metodic trupul lui Viziru ? Oricine, dar Banu e un om foarte neglijent.

Deci, mai probabil :

- a) Zet ;
- b) un necunoscut.

— 3. Cine putea să-i dea telefon lui Viziru ?

- a) Banu ;

b) Zet ;

c) un necunoscut.

— 4. Numărul mașinii era mînjit de noroi. Dar în întreaga țară nu plouase de două zile. Deci, cine era în stare să mînjească numărul mașinii ?

a) Zet ;

b) Banu ;

c) un necunoscut.

— 5. Cine știe să conducă bine mașina ?

a) Banu ;

b) un necunoscut.

Să se observe că în cazul lui Viziru puteau fi doi criminali : Banu și un necunoscut. Zet, în nici un caz.

— 6. Cine avea interes să-l omoare pe Viziru ?

a) Zet ;

b) un necunoscut.

Numai că prezența lui Zet la acest punct nu dovedește nimic. Important e doar faptul că dispăre Banu.

— 7. Cui putea să-i răspundă la telefon Dan : „Bine, dacă doriți, vin imediat“ ?

a) unui necunoscut.

Evident, Viziru știa foarte bine că nu e Ion Greceanu la telefon. Lui Nelu nu-i vorbise niciodată cu „dumeavoastră“. Și nici lui Banu sau lui Zet. I-a spus maică-si că e Nelu, ca să scape de întrebările ei.

— 8. Care sînt caracteristicile celui pe care l-am numit „un necunoscut“ ?

a) e un spirit metodic ;

b) știe să conducă bine mașina ;

c) are interes să-l omoare pe Viziru ;

d) e o persoană față de care Viziru se simte obligat să fie politicos, chiar deferent, deci nu un prieten intim.

— Două lucruri, explică maiorul, mă încurcau. În primul rînd, dacă era vorba de o persoană, ordonată, metodică, probabil conducîndu-și mașina personală, demnă de considerația lui Viziru, îți vine greu să-ți imaginezi un asemenea ins luînd pămînt de pe jos, udîndu-l cu apă dintr-un pahar sau poate chiar cu scuipat și mînjind apoi, cu noroiul obținut, numărul propriei mașini. Iar în al doilea rînd, nu puteam să înțeleg scopul pe care-l urmărea. Și atunci m-am gîndit că trebuie să fie vorba de un șantaj. Banu afirmase la un moment dat că Ion Greceanu și Dan Viziru „aveau pe cineva la mînă“. Altminteri ce legături putea să aibă un personaj respectabil cu o biată pușlama ca Viziru ? Nu, tovarășe director ?

— Da, răspunse șovăitor acesta.

— Văd că aveți registrul la dumneavoastră. Dacă sînteți drăguț, priviți acest document.

Directorul veni lîngă maior, care se ridicase în picioare. Pe birou apăruse — scoasă de cine știe unde — fotocopia unei adeverințe obișnuite, veche de vreo zece ani. Tovarășului Greceanu Ion din București i se confirma primirea unui proiect de mașină de construit drumuri, propus în vederea brevetării. Directorul citi cu glas tare.

— Ați reținut numărul la care a fost înregistrat proiectul ?

— Da. 229 din 7 martie 1956.

— Cui aparține acest proiect ?

— Lui Greceanu Ion.

— Vă rog să vă uitați în registru ! Pe ce nume este înregistrat proiectul ?

— Greceanu Eugen.

Apoi maiorul strigă :

— Pîrcălab !

Dar nu era nevoie. Locotenentul se afla la locul lui și-l sprijinea pe inginer care era gata să se prăbușească de pe scaun.

33

— Poți să răspunzi la întrebări ?

— Da.

În odaie se mai aflau, în afară de maior și de inginer, directorul (rămas aci, la rugămintea lui) și locotenentul Pîrcălab.

— Eugen Greceanu, cum ai procedat pentru a fura proiectul fratelui dumitale ?

La cuvintele „a fura“, directorul tresări. Greceanu sedea cu spatele înțepenit, drept ca niște zale din care cavalerul a plecat de mult, ori poate că a murit și a putrezit, s-a făcut praf, un praf cenușiu pe fața ascunsă a metalului.

— Înainte de a fi arestat, în dimineața aceea din '56, Nelu a făcut două drumuri. I se luase un prim interogatoriu și știa că n-o să scape. Întîi și-a depus invenția —ăsta a fost primul drum. El lucra e la MIN 1 încă de pe cînd era în facultate.

— De ce-i spune MIN ?

Întrebasese directorul, și ceilalți îl priviră mirați. Era prima oară în după-amiaza aceea cînd vorbea neîntrebat.

— Da ! insistă. De ce-i spune așa ? Am auzit și eu de mașina asta, de fapt îi cunosc și proiectul, și nu m-am gândit niciodată.

— Nu știi ! spuse inginerul, și era vizibil că se miră și el. Nici eu nu m-am gândit. Așa-i spusese Nelu. Acum n-o să mai aflăm...

Vorbise cu mare tristețe și maiorul întrebă :

— S-a sinucis într-adevăr ?

— Sigur ! spuse inginerul, ca și cum ar fi fost de la sine înțeles. Altfel, cum ?

Și maiorul fu încredințat că nu minte. Nu avea de ce. Pentru omul acesta nu conta decât cariera sa, iar cariera, după identificarea adevăratului inventator, nu mai putea fi salvată.

— Continuă...

— Da. El lucrase la proiect mult... încă din facultate. Pe urmă, când s-a înhăităt cu derbedeii ăia, l-a lăsat. Dar povestea cu băutura n-a ținut mult și — în perioada când s-a întâmplat accidentul de la uzină — era obosit pentru că lucra la proiect. Iar în povestea întâmplată la uzină exista și o vină a lui. Cineva are mașină și își invită prietenii la plimbare. La un moment dat îl orbește alt vehicul cu farurile, face o mișcare greșită și intră într-un copac. El scapă, prietenii mor. Vinovat ? Nu ! Vinovat e cel care l-a orbit cu farurile. Și totuși, cine i-a invitat pe ceilalți la plimbare ? El. Cine ar fi putut, avînd un reflex fericit, să evite accidentul ? El. Apoi, cine scapă cu viață, omorînd niște oameni cu desăvîrșire inocenți ? Tot el. Nu, bețiile și prietenii lui de atunci n-au avut nici o legătură cu întîmplarea. Accidentul s-ar fi petrecut, probabil, oricum. Dar, mai puțin obosit, mai vioi, mai prompt, Nelu l-ar fi putut evita. Și

apoi, lucru mai grav, el pentru asta era plătit : să fie odihnit și prompt, încît să poată lua toate măsurile în caz de primejdie...

— Am întrebat cum i-ai furat proiectul...

— Al doilea drum pe care l-a făcut în dimineța aceea, după ce-a depus proiectul, a fost la mine. A venit să ne luăm la revedere și m-a rugat să am grijă de proiectul lui, să fie brevetat. Era o absurditate, și asta mi-a dat ideea. Cine să ia în seamă proiectul unui deținut ? La început...

Șovăi o clipă.

— Întîi am aranjat cu funcționarul, cu Costăchel, care mai avea încă proiectul la el în birou. (Nelu îl adusese cu două ore înainte.) N-a fost complicat : numele de familie (și al tatălui) erau aceleași. Costăchel a crezut, ori s-a făcut că mă crede, cînd i-am spus că proiectul e al meu și că l-a depus frate-meu care e cam apucat. E ușor de ghicit ce figură avea Nelu în dimineța aceea. Costăchel se și speriasse. Abia mai tîrziu mi-a cerut și bani... Nu prea mulți.

Eugen Greceanu avea fața cenușie. Vorbea repede, rostind cuvintele cu o anumită grijă, și se vedea că se străduia să răspundă corect.

— La început m-am gîndit că banii pe care o să-i cîștig de pe urma proiectului o să i-i dau lui Nelu cînd va ieși din pușcărie. De fapt, banii nu mă interesau, nu m-au interesat niciodată ; tovarășul director știe...

Bărbatul înalt dădu din cap aprobator.

— Vă cunoașteți ? întrebă maiorul.

— Am lucrat de cîteva ori împreună în diferite comisii. E adevărat ce spune. Nu voia bani. Glorie.

— Da. Îmi plăcea proiectul și-mi părea rău de el. De altfel, Nelu oricum nu s-ar fi priceput să-l pună în practică.

Vorbea din ce în ce mai repede, cu o volubilitate ciudată, anormală :

— Era tipul clasic al artistului, adică al omului de talent, fără nimic altceva. Nu era în stare să ducă nimic la capăt. Putea să-și vîndă și cămașa de pe el pentru un prieten, dar uita să-și înapoieze datoriile de onoare. Extrem de inteligent în chestiunile profunde și idiot în lucrurile cele mai simple. Și apoi, la ieșirea lui din închisoare, proiectul ar fi fost depășit. Iar mie îmi plac mașinile...

Rostise ultimele cuvinte cu căldură și maiorul îl privi atent. „Încă un sufelt de copil nevinovat.“ Apoi și-o aminti pe bătrîna Viziru mișcîndu-se în durerea ei imensă ca într-un somn greoi și spuse aspru :

— Preferințele dumitale nu ne privesc. Nici măcar pachetele de alimente la care deținutul avea dreptul lunar nu i le-ai trimis.

Pentru prima oară, Eugen Greceanu păru stînjinit.

— Și asta știți ? Cîteva luni i-am trimis. Nu era vorba de bani. Dar mi-era greu să rog pe altcineva să-i cumpere alimente, să le ambaleze, să-i coasă ambalajul de pînză, să-i scrie deasupra numele cu creion chimic muiat în gură. Apoi pachetul trebuia dus la poștă personal. Toată problema asta mă depășea.

— Nu prea mult, că la făcut pachete te pricepi...

Eugen Greceanu avu o ușoară șovăială.

— Poate. Să știți însă că MIN 1 nu-i aparține lui Nelu decît în parte. De la proiect la realizare s-au făcut o mulțime de modificări.

— Cînd a ieșit din închisoare a venit la dumneata ?

— Da. Ar fi trebuit să fie supărat pe mine. Era povestea cu proiectul... și mai era și cea cu pachetele. Dar el m-a înțeles. Dumneavoastră...

Dar imputarea suna fals. Maiorul îl cercetă stăpînit și rece :

— Profesia mea mă obligă să-i înțeleg pe criminali doar în măsura în care asta mă poate ajuta să-i prind.

— Iar pe mine m-ați prins...

— Exact. Cînd a început Ion Greceanu să te șantajeze ?

— Propriu-zis, nu m-a șantajat decît într-o anumită măsură. Era un băiat bun...

— Destul — spuse maiorul tăios — renunță la comentariile umanitare ! Și, de altfel, la orice fel de comentarii. Cînd a început să te șantajeze ?

— Cînd n-a avut slujbă i-am dat bani fără să fie nevoie de nici un șantaj. Pe urmă s-a împrietenit cu Viziru și a început să lucreze la cooperativă. Într-o noapte, beat, a venit să-mi ceară socoteală de ce i-am furat proiectul. Dar nu mi-a cerut nimic și de altfel s-a potolit repede. Mi-a spus însă că are o adeverință, cea pe care ați găsit-o fotocopiată, că i-a luat-o Dan Viziru, și că același Viziru (căruiua Nelu îi povestise totul) a dat de urma lui Costăchel. Mi-a mai spus că Viziru îi trimite bani lunar și că omul e gata să mărturisească. M-am speriat. Nelu — care mă cunoștea — a observat. A încercat să mă liniștească. Viziru nu făcea nimic și nici nu putea să-mi facă nimic fără el, fără Nelu. Nu-și dădea seama că Viziru mă putea șantaja chiar și lipsindu-se

de ajutorul lui. Nelu n-a avut niciodată simțul realității.

— Viziru te-a vizitat ?

— Nu l-am văzut în viața mea... Adică...

— Adică l-ai văzut, dar numai eu o clipă înainte de a-l ucide.

— Nu aveți nici o dovadă că l-am ucis.

— Crezi ? Și mașina ? Proaspăt vopsită, sigur, dar cei de la garaj își amintesc perfect de zgîrieturi.

Inginerul părea că nici nu ascultă. Era palid și părea bătrîn.

— La urma urmei, ce-mi pasă ! Oricum, totul s-a dus dracului.

— Deci, cînd a început șantajul ?

— Întîi m-am întîlnit cu Nelu. Spunea că la cooperativă a venit controlul financiar și mă ruga să-i fac rost de nouăzeci de mii de lei. Afirma că, oricum, tot nu se mai poate face nimic, dar că el trebuie să încerce. În viața mea nu avusesem o asemenea sumă. Și nici nu știam de la cine aș fi putut împrumuta atîția bani.

— Nu te-ai gîndit să-ți vinzi mașina ?

— În două zile ? La asta s-ar fi priceput, poate, Viziru. Dar eu nu sînt descurcăreț.

— Ai vorbit și cu Viziru ?

— Peste încă o zi.

— La telefon ?

— Da. M-a amenințat.

— Și ce-ai făcut ?

— Ce puteam să fac ? Nimic. Știam că nu mai am scăpare. I-am promis că vin la Nelu în ziua de 3 iulie, pe seară, și că, pînă atunci, o să încerc să

fac rost de bani. Am pus și o condiție, un fel de condiție : să nu fiu obligat să-l văd. A primit.

— La ce oră ai intrat în casă ?

— Era, cred, douăsprezece fără un sfert.

— De ce atât de târziu ?

— Până atunci lucrasem.

— Înainte de a veni ai făcut vreo încercare să obții banii ?

— Nu. Ar fi fost inutil. Nu am împrumutat niciodată de la nimeni. Nici nu știu cum se poate cere un împrumut. Și apoi suma era prea mare.

— În ce stare era fratele dumitale ?

— Extrem de surescitat. Băuse. M-a invitat și pe mine, dar am refuzat. Nici nu m-a întrebat de bani : el bănuise de la început că n-am. A început să plîngă și mi-a spus că vrea să se sinucidă. Mi-a arătat revolverul.

Eugen Greceanu observă că la vreo trei metri în fața lui se țira pe zid un fir negru de telefon. Începu să-l privească atent, concentrat, parcă numai firul acela îl interesa. Vorbele se auzeau inexpresive, ca și cum nici nu s-ar fi gândit la ce spune.

— L-a omorît frica. Îi era teamă că nimeni n-o să-l creadă nevinovat. Mi-a spus că nu mai rezistă a doua oară. Zicea că, dacă nu plec, se împușcă în fața mea. Am încercat să-l potolesc. Inutil. Mi-a arătat hîrtia de la procuratură și și-a îndreptat revolverul spre tîmplă. Am sărit la el, să i-l smulg, dar a tras...

— Te-ai gândit să chemi miliția ?

— Nu. M-am așezat pe pat și am așteptat. Eram sigur că or să vină vecinii și mă gîndeam că — uite ! — soarta lui se repetă. Cine să creadă că n-am nici

o legătură cu moartea lui, cînd au să mă găsească acolo și cînd, a doua zi, șantajistul o să arate că el și cu Nelu mă aveau la mîină? Și mai era ceva: nu eram vinovat, dar Nelu murise pentru că nu știusem eu să-l opresc. Stăteam pe pat, nu puteam să fac nici o mișcare, mă simțeam străin de toate. Nu mă mai afluam în viața mea, ci în viața lui Nelu. Repetam destinul lui Nelu.

— Lăsați vorbele mari. Deci n-a apărut nici un vecin.

— Da. Nu auziseră din cauza zgomotului de pe șantier. Și timpul trecea. Am început să-mi revin. Am șters toate urmele, praful, am vărsat scrumierele ...Lucram ca un automat, fără să mă gîndesc la nimic. Am coborît. Trebuia să obțin de la Viziru adeverința (de fotocopie nu știam nimic). Dar nu era destul. Rămînea faptul că el știa cine a fost seara la Nelu. Deci era necesar să dispară. Pentru mine, Viziru însemna un glas la telefon, un șantajist. Am mers către casă încet, gîndindu-mă. Am scos mașina din garaj, am băgat înăuntru o prelată și niște sfoară. Apoi i-am dat telefon să vină cu o servietă în care să-mi aducă adeverința și să ia banii.

— De ce era nevoie neapărat de servietă?

Eugen Greceanu vorbea liniștit. Tot povestind uitase situația în care se găsea. Numai directorul, care se trăsese cu scaunul în umbră, îl privea cu un fel de spaimă, ștergîndu-și des fața de nădușeală.

— Servieta? Mă gîndeam că o să fie plin de sînge. Ar fi fost greu să-l percheziționez, să-i caut adeverința.

— Da, ai fost prudent...

— Sigur. Și locul era ales perfect. Cunoașteți fundătura, de fapt falsă fundătură, a Grădiniței? Cum să-i treacă prin cap că o să dea peste el o mașină venind peste un rond de flori? Florile îți oferă un sentiment de securitate, nu?

Probabil că nervii lui Eugen Greceanu cedaseră, pentru că devenise aproape vesel:

— N-a spus nici cîrc.

— Ai uitat un amănunt, spuse maiorul, mohorît. Numărul mașinii.

— Da, da, cînd ați povestit adineauri ați ghicit. Scuiat a fost. Am luat puțin pămînt de jos, am scuiat pînă s-a făcut noroi și am uns cu el numărul.

Maiorul urmări privirea directorului. Se uita țință, ca hipnotizat, la mîinile lui Eugen Greceanu: palide, îngrijite, cu degete frumoase și lungi. Făceau cîte un gest și apoi se așezau pe genunchi firesc, cu o mișcare aproape elegantă.

34

— În sfîrșit! exclamă maiorul. În sfîrșit!

Dar nici primul și nici al doilea „în sfîrșit!” nu sunaseră prea entuziast. Sosise, într-adevăr, cafeaua neagră, dar se făcuse miezul nopții și maiorul era prea obosit ca să se mai bucure.

— Îți dai seama, locotenente, că a fost o crimă perfectă? Spre norocul nostru...

„Acum — se gîndi Pîrcălab — ar trebui să-l privesc mirat. Dar mi-e somn. Uite că e mai rezistent decît mine ! Ar fi bine să beau cafeaua, poate mă mai trezește.“

Sorbi încet, cu grijă. Băutura i se păru, poate pentru prima oară, plăcută.

— E bună, spuse, uitînd de întrebarea dinainte. Și preciză, cu oarecare mirare : cafeaua, ziceam, îmi place.

— Îmbătrînești, locotenente !

De data asta, pe maior nu-l interesa problema cafelei.

— Gindește-te și tu ! Într-o gară de provincie, undeva, se găsește un cadavru. Identificarea, extrem de anevoioasă. Nici măcar orașul sau satul în care a fost omorît nu poate fi aflat. Și dacă-l afli și dacă identifici victima, ce-ai făcut ? Cine mai poate să dea de firele unei întâmplări care s-a petrecut neobservată cu nu știu cîte zile în urmă ? Îți spun eu : o crimă aproape perfectă. Și tocmai asta m-a făcut să-l bănuiesc pe Eugen Greceanu. Observi paradoxul ?

— Nu.

Pîrcălab devenise atent.

— Ce înseamnă o crimă perfectă ? O crimă în care ucigașul nu lasă urme. Aveam de-a face cu o crimă perfectă ? Se părea că da. Și atunci se pune întrebarea : puteau Banu sau Zet să înfăptuiască o asemenea crimă ? Nu-i ducea capul ! Criminalul trebuia să fie „cineva“. Iată paradoxul : crima aceasta putea fi înfăptuită numai de un om metodic și inteligent ; asta constituia o indicație. O indicație

foarte utilă. Deci : crima, fiind perfectă, nu era de loc perfectă, pentru că ne ajuta să ghicim firea ucigaşului.

Maiorul sorbi din cafea.

— Inginerul străbate în unsprezece minute un drum care nu poate fi făcut decît în treizeci ! L-am dus acasă cu maşina de la Institut în plină viteză : paisprezece minute. Plus paisprezece la întoarcere, douăzeci şi opt. Şi atunci ? Mister, mister, de trei ori mister ! Numai că misterele nu sînt treburi serioase. O singură atitudine e posibilă, cînd te întîlneşti cu un mister. Să vii spre el, pînă dai nas în nas, şi să-l priveşti de foarte aproape. Multe mistere n-ar fi rezistat nici o zi dacă oamenii ar fi avut ochi mai buni. Cum putea inginerul să ajungă acasă în cinci minute ? Doar trebuia să ocolească o piaţă imensă şi să străbată cîteva străduţe. Dar drumul cel mai scurt între două puncte e linia dreaptă ! Şi linia dreaptă exista ! Trebuia ca, în loc să facă ocolul, s-o ia la stînga — pe „sens interzis !” — încă de la intrarea în piaţă, să străbată fundătura Grădiniţei (o falsă fundătură, de fapt o stradă astupată cu un rond de flori) şi să ajungă în strada Cercului, la doi paşi de casă. Un loc perfect pentru a-i fixa întîlnire lui Viziru : „Plimbă-te pe Cercului, prin dreptul rondului de flori !” Cui să-i dea prin cap că, în loc să vină pe stradă, o să apară din umbră, cu farurile stinse, *peste flori* ? Cum spunea ? „Florile îţi oferă un sentiment de securitate !” Nu ?

Maiorul sorbi din cafea.

— A fost abil şi, dacă nu s-ar fi gîndit că nu mai are mare lucru de pierdut, de vreme ce s-a dovedit un hoţ, probabil că n-ar fi recunoscut atît de uşor că a omorît.

„Maiorul se strîmbă, nemulțumit :

— Ia să vedem ! În care moment al cercetării, pentru o inteligență ceva mai ageră decît a mea, problema ar fi fost rezolvată ?

Pîrcălab încercă să se gîndească. Nu-i mai era somn. „Sigur, ar trebui să găsec răspunsul. Numai că, la ora asta... În fond, ce-o să se întîmple ? O să rîdă de mine ! Sînt prea obosit.“

— Nu știu, tovarășe maior, mă dau bătut.

— Acum tot n-ar mai folosi la nimic. Dar atunci, da, trebuia să înțeleg. Eu și numai eu, pentru că altcineva nu făcuse o plimbare într-o seară, în căutare de fundături, aș fi putut să sar pînă-n tavan de surprindere cînd am auzit la telefon vorbindu-se de strada Cercului. Dar am cerut raportul scris pentru a doua zi...

— În schimb ați avut ideea aceea excepțională cu nasturii.

— Lăsați, tovarășe ! O idee bună ar fi fost să-i fac percheziție de la început. Oricum, fotocopia trebuia să fie undeva, nu ? De fapt, chiar Viziru m-a ajutat. Razele alea erau ca niște săgeți indicatoare : toate arătau nasturul negru. Avea umor.

— Eh... Pîrcălab făcu o strîmbătură disprețuitoare.

— Ai făcut și dumneata o greșală, nu mai puțin gravă, deși, ce-i drept, fără urmări neplăcute.

„Numai una ? se întrebă Pîrcălab. Trebuie să fi făcut eu mai multe. Spune că-i bătrîn și e de zece ori mai tare ca mine. Ce greșală să fi comis, totuși, că pare să fie ceva serios !“

— Probabil că n-ai să fii de acord cu mine și ai să spui că e dreptul dumitale, că-i chestie de gust și gusturile nu se discută. Ba se discută, și greșeala

dumitale a fost că l-ai antipatizat de la început pe Nelu.

— Chiar că nu sînt de acord, mă iertați, tovarășe maior, spuse Pîrcălab. Nu pretind că am cine știe ce fire dîrză, dar oamenii care se lamentează și bărbații plîngăcioși n-or să-mi placă niciodată.

— Vrei să notezi cîteva numere ?

Pîrcălab scoase carnetul.

— Notez.

— Îți dictez din memorie : 1 500, valoarea materialelor aparținînd cooperativei, 900, curent electric și uzura mașinilor. Atît și fă totalul.

— 2 400.

— Ei bine, la atît s-a ridicat de fapt valoarea celebrelor fraude de la cooperativă. Nu, n-am spus bine. Atît au furat Dan și Nelu.

— Bine, dar era vorba de aproape o sută de mii de lei...

— Cei doi au făcut comerț ilicit, au falsificat acte, s-au sustras de la obligația plății impozitelor, lucruri cît se poate de serioase, și ar fi luat cîtiva ani buni de închisoare. Asta e evident. Dar eu mă întorc la cifre, la cifrele din dosarul anchetei. Producerea „nasturilor artistice“ nu costa mai nimic. Ei bine, te întreb : ce-a făcut ca valoarea de întrebuințare a acestor nasturi să fie atît de mare, încît cumpărătorii să plătească (reține că de obligație nu poate fi vorba) un preț de vînzare de 91 000 de lei ?

Maiorul se opri. Pîrcălab îl urmărea atent, dar nu se gîdea să răspundă.

— Bine. Tot eu am să-ți spun. Diferența reprezintă plata inteligenței și talentului celor doi. Pentru că nasturii erau frumoși, domnule ! Nu știu care o

fi fost contribuția lui Viziru, dar, oricum, ei luau o plată exagerată pentru o muncă de foarte bună calitate. De asta e păcat, domnule ! Și dacă vrei să știi, amîndoi ticăloșii îmi sînt simpatici și de amîndoi îmi pare rău. Chiar și de Dan. Rîdem de el, că era „omul cu ideile“, tocmai noi care tot un fel de „oameni cu idei“ trebuie să fim, și uităm că măcar o parte din ideile lui erau bune !

— Văd eu că v-au plăcut nasturii...

— Nu te mai face că nu înțelegi. Un om ca Ion Greceanu să fie împins la sinucidere ! E o porcărie fără margini. Clar, nu ? Dar ție nu-ți plac plîngăreții ! Adori, probabil, oamenii demni și corecți, care nu-și ies niciodată din fire și nu greșesc niciodată și nici nu realizează nimic.

— Lăsați, tovarășe maior, spuse Pîrcălab, știți foarte bine că nu despre asta e vorba.

— Da — recunosc maiorul, potolit — știu ! Dar nu-mi place antipatia pe care o nutrim uneori față de oamenii neobișnuiți. E adevărat, ne obligă și meseria. Cu ceilalți e mai simplu. Mîine ești invitatul meu.

— Poftim ? tresări Pîrcălab, surprins.

Maiorul trecea prea repede de la una la alta.

— Am spus că mîine ești invitatul meu.

— Unde ?

— Pe bulevard. Ți-am mai explicat că am și eu o plăcere : să mă plimb pe bulevard și să mă uit la oameni cum beau limonadă și cum intră la cinematograf. Ei bine, mîine după-amiază ești invitatul meu.

Lector : IORDANA URECHE
Tehnoredactor : CORNEL CRISTESCU

Apărut 1971

Tiparul executat sub comanda
nr. 10 069 la Combinatul Poligrafic
„Casa Scintei”, Piața Scintei nr. 1,
București
Republica Socialistă România

colecția aventura

**ILIE EMILIAN ȘI
ȘERBAN MIROIU**

„Era cald, storiile albastre lăsau să se strecoare o lumină nesigură de amurg; pierdut în fotoliul vechi și adânc, Pîrcălab începu:

— Pe prima ușa trebuie să scrie Dan Viziru.

— De ce?

— Poftim?

— Întrebam «de ce?» Fiecare moment al visului trebuie justificat. Ascult.

ANCHETA DIN IULIE

— În primul rînd, Viziru este singurul care avea interes ca Nelu să moară; Greceanu ar fi putut să dezvăluie legăturile care existau între ei. Cu toate măsurile pe care și le luase, lui Viziru nu i-ar fi fost ușor. Odată Nelu dispărut, nu mai poate fi acuzat de nimic sau de aproape nimic. Iar telefonul la care se prefăcea că vorbește cu Nelu Greceanu nu e decît un tertip în plus, ca să scape basma curată.“